

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ TÜRKÇE
ÖĞRENİYORUM SETİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ

Hasan Erçelik

Zonguldak 2019

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ TÜRKÇE
ÖĞRENİYORUM SETİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**Hazırlayan
Hasan Erçelik**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Erhan Yeşilyurt**

Zonguldak 2019

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin çalışmasının bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını, yazım sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

6.. /12 / 2019

Hasan Erçelik

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında 155282111007 numaralı Hasan Erçelik'in hazırladığı “Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum Setinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” konulu DOKTORA/YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 12/12//2019 Perşembe günü saat 13.00’te yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OYBİRLİĞİYLE/~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

Başkan _____

Dr. Öğretim Üyesi Erhan YEŞİLYURT (Danışman)

Üye _____

Dr. Öğretim Üyesi Aziz Gökçe

Üye _____

Dr. Öğretim Üyesi Hülya Gökçe

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım

Prof. Dr. Ertuğrul YILDIRIM

Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum : ZBEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Tez Başlığı : Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum Setinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi
Tez Yazarı : Hasan Erçelik
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Erhan Yeşilyurt
Tez Türü, Yılı : Yüksek Lisans Tezi, 2019
Sayfa Adedi : 122

Yüzyılların birikimi ile kuşaktan kuşağa oluşturulan değerlerin korunması ve geliştirilmesi toplumda yaşayan tüm bireylere düşmektedir. Türkiye’de ve dünyada yaşanan olumsuz gelişmelerden anlaşıldığı üzere değerlerin hayat içerisinde yaşanırılığı kendini koruyamamaktadır.

Değerlerle ve değerlerin yaşanmasıyla bir sorunun, eksikliğin olmadığı bir dönemden değerler eğitime ihtiyaç duyulan bir zamana gelindi. Tarihî, kültürel birikimiyle düşüncelerin evi, değerlerin taşıyıcısı olan Türkçe, değerlerin yaşatılması ve aktarılması açısından önemlidir. Bilimin ve teknolojinin hızla ilerlemesiyle küçülen dünyada Türkiye ve Türkçe sahip olduğu tarihî, siyasî, ekonomik, kültürel güçle ilgi odağı olmuştur, olmaya da devam edecektir. Bu durum yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde, dil ile birlikte değerlerin de aktarılmasına olanak sağlamaktadır. Okullarda eğitim-öğretimin en önemli ders materyalleri ders kitaplarıdır. Ders kitapları dersin öğretim programı çerçevesinde hazırlanır. Bu çalışmada 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kök değerlerin ve erdemler temasındaki değerlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimini hedefleyen, 10-15 yaş grubu için Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan *Türkçe Öğreniyorum* setinde ne kadar aktarıldığı incelenmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü’nün hazırladığı *Türkçe Öğreniyorum* adlı set dört ders dört çalışma kitabından oluşmaktadır. Her bir seviye için hazırlanan ders ve çalışma kitabında altışar ünite bulunmaktadır. Araştırmada, kitap setinde her bir seviyede aktarılan değerlere, değer aktarımının ünitelere göre dağılımı bulgularına yer verilmiştir. Doküman incelemesi yöntemi ile elde edilen bulgular sayısal veriler halinde tablolara dönüştürülerek yorumlanmış ve çıkarımlarda

bulunulmuştur. A2.2 ders kitabında en fazla değer aktarımının yapıldığı araştırma sonucunda bulunmuştur. Öz denetim ve sorumluluk set içerisinde en fazla aktarılan değerlerdir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Değerler Eğitimi

ABSTRACT

Institution : ZBEU Institute of Social Science, Department of Turkish Education
Title : The Study of Yunus Emre Institute I'm Learning Turkish Bookset in Terms of Values Education
Author : Hasan Erçelik
Adviser : Assist. Prof. Dr. Erhan Yeşilyurt
Type of Thesis, Year : MSc. Thesis, 2019
Total Number of Pages : 122

Our duty as a society is to protect and improve the values which are created from generation to generation by the centuries accumulation. It can be understood from the negative events which occur both in Turkey and in the world that values' liveability in the life can't maintain itself.

We came such a time from that there were no problems or lack with our values and living them to needed values education time. With its history, being house of thoughts with its cultural accumulation, home to our thoughts, bearer of values, Turkish is substantial in terms of making the values live and transferring them. In the world that is getting smaller with the fast progress of science and technology, Turkey and Turkish have been and will be the center of attraction with its historical, political, economical, cultural capacity. This status gives opportunity to teach Turkish as a foreign language and also transfer the values via the language. The most essential educational materials in the schools are the textbooks. Textbooks are prepared within the framework of lesson's curriculum. In this study, it is examined how much the root values and the values which are in the theme of virtues which were taken place in 2018 Turkish Lesson Curriculum are in the set of I'm learning Turkish which aims to teach Turkish as a foreign language that was prepared by Yunus Emre Institute for 10-15 aged learners.

The set I'm learning Turkish prepared by Yunus Emre Institute consists of four textbooks and four workbooks. Textbooks and workbooks which were prepared for each level have 6 units. In the study, results are given by means of values that are transferred at each level and distribution of value transfer by each

unit. The data obtained by document review method were transformed into the charts interpreted in case of numerical data and inferences were made. As a result of the study, it was found that A2.2 is the most value transfusion textbook. Self-regulation and responsibility are the most transferred values in the set.

Key Words: Teaching Turkish, Teaching Turkish as a Foreign Language, Values Education

ÖN SÖZ

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve değerler eğitimi iki farklı başlık gibi görünse de toplumsal birikimin evi, düşüncelerin penceresi olan Türkçeyi öğretirken değerleri de aktarıyor olmak açısından iç içedir. Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde değerler eğitimi ve değer gösterimi önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu çalışmada Türkçe dersi öğretim programında yer alan değerlerden hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan Türkçe Öğreniyorum setinde gösterilen değerler incelenmiştir. Çalışma Türkçe dersi öğretim programını çıkış noktası kabul ettiği ve kitaplarda gösterilen değerleri ünitelere göre sınıflandırdığı için alana katkı sunması amaçlanmaktadır.

Eğitim fakültesinden mezun olduktan on yıl sonra bilgilerimi akademik anlamda güncellemek, özelde oğullarıma genelde öğrencilerime örnek olmak için başladığım yüksek lisansta bilgisiyle, samimiyetiyle her zaman destek olan değerli danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Erhan Yeşilyurt'un şahsında üzerimde emeği olan tüm öğretmenlerime teşekkür ederim. Haklarını ödeyemeyeceğim anne ve babama, hayatımızın her anında olduğu gibi çalışma boyunca da beni destekleyen, bilgisini paylaşan sevgili eşim Şükran Erçelik'e, merakla çalışmalarımı takip eden oğullarım Semih Ege ve Mete'ye sonsuz teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ	1
1. PROBLEM DURUMU	4
1.1. Problem	4
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Varsayımlar.....	6
1.5. Sınırlılıklar	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Türkçe Öğretimi.....	7
2.1.1. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı	7
2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	9
2.2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Tarihsel Gelişimi	9
2.2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim İlkeleri	24
2.2.2.1. Kullanılan Dilin Öğretilmesi İlkesi.....	24
2.2.2.2. Dille Birlikte Kültürün Verilmesi İlkesi	25
2.2.2.3. Yöntemin Belirlenmesi İlkesi	25
2.2.3. Yöntemler	26
2.2.3.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi	27
2.2.3.2. Direkt Yöntem/Dolaysız Yöntem	28
2.2.3.3. Doğal Yöntem.....	28
2.2.3.4. İşitsel-Dilsel Yöntem	29
2.2.3.5. Bilişsel Yöntem.....	29
2.2.3.6. İletişimsel Yöntem.....	30
2.2.3.7. Seçmeli Yöntem.....	31
2.2.3.8. Telkin Yöntemi	31

2.2.3.9. Danışmanlı (Grupla) Dil Öğretim Yöntemi.....	32
2.2.3.10. Sessizlik Yöntemi	32
2.2.3.11. Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi	33
2.2.3.12. İşitsel-Görsel Yöntem	33
2.2.3.13. Görev Temelli Yöntem	34
2.2.3.14. İçerik Merkezli Yöntem	34
2.2.3.15. Berlitz Yöntemi	34
2.2.4. Avrupa Ortak Dil Çerçevesi.....	35
2.2.5. Cumhuriyet Dönemi Ders Kitapları ve Üniteler	36
2.2.5.1. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti.....	37
2.2.5.2. Haydi Türkçe Öğrenelim Seti	37
2.2.5.3. Türkçe Öğreniyorum Seti	38
2.2.5.4. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Seti	38
2.2.5.5. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti.....	38
2.2.5.6. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe	39
2.2.5.7. İzmir Yabancılar İçin Türkçe Ders ve Alıştırma Kitapları	39
2.3. Değer	39
2.4. Değerlerin Özellikleri	41
2.5. Değerlerin Sınıflandırılması.....	42
2.6. Değerler Eğitimi Yaklaşımları.....	45
2.7. Değerler Eğitimi	50
2.7.1. Değerler Eğitiminin Önemi	51
2.7.2. Değerler Eğitimi ve Okul.....	53
2.7.3. Değerler Eğitimi ve Öğretmen.....	54
2.8. Türkçe Müfredatında Yer Alan Değerler.....	55
2.9. İlgili Araştırmalar	60
2.9.1. Tezler	60
2.9.2. Makaleler	62
3. YÖNTEM.....	65
3.1. Araştırma Modeli	65
3.2. Evren ve Örneklem	65
3.3. Veri Toplama	66
3.4. Veri Analizi.....	67

4. BULGULAR.....	68
4.1. YEE Türkçe Öğreniyorum A.1.1 Ders Kitabına İlişkin Bulgular	68
4.2. YEE Türkçe Öğreniyorum A1.1 Çalışma Kitabına İlişkin Bulgular	71
4.3. YEE Türkçe Öğreniyorum A1.2 Ders Kitabına İlişkin Bulgular	71
4.4. YEE Türkçe Öğreniyorum A.1.2 Çalışma Kitabına İlişkin Bulgular	77
4.5. YEE Türkçe Öğreniyorum A2.1 Ders Kitabına İlişkin Bulgular	82
4.6. YEE Türkçe Öğreniyorum A2.1 Çalışma Kitabına İlişkin Bulgular	88
4.7. YEE Türkçe Öğreniyorum A2.2 Ders Kitabına İlişkin Bulgular	92
4.8. YEE Türkçe Öğreniyorum A2.2 Çalışma Kitabına İlişkin Bulgular	100
SONUÇ.....	108
KAYNAKLAR	114
ÖZ GEÇMİŞ.....	122

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1: Rokeach’a Göre Değerler Sınıflaması Tablosu	43
Tablo 2.2: Schwartz’a Göre Bireysel Değer Sınıflaması Tablosu.....	44
Tablo 2.3: TDÖP 2018’e Göre Değerler Sınıflaması Tablosu	45
Tablo 3.1: Örneklemede Yer Alan Ders ve Çalışma Kitaplarının Listesi	66
Tablo 3.2: Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kök Değerler ve Erdemler Temasında Yer Alan Değerler	66
Tablo 4.1: A1.1 Ders Kitabı Canım Ailem Ünitesi Değer Bulguları	68
Tablo 4.2: A1.1 Ders Kitabı Yaşasın Okulumuz Ünitesi Değer Bulguları.....	69
Tablo 4.3: A1.1 Ders Kitabı Değer Bulguları.....	70
Tablo 4.4: A1.2 Ders Kitabı Günlük İşler Ünitesi Değer Bulguları	71
Tablo 4.5: A1.2 Ders Kitabı Canım Annem Ünitesi Değer Bulguları.....	71
Tablo 4.6: A1.2 Ders Kitabı Tatil Ünitesi Değer Bulguları.....	73
Tablo 4.7: A1.2 Ders Kitabı Çocuk Bayramı Ünitesi Değer Bulguları	74
Tablo 4.8: A1.2 Ders Kitabı Damak Tadı Ünitesi Değer Bulguları	75
Tablo 4.9: A1.2 Ders Kitabı Eski Zamanlar Ünitesi Değer Bulguları.....	76
Tablo 4.10: A1.2 Ders Kitabı Değer Bulguları.....	77
Tablo 4.11: A1.2 Çalışma Kitabı Günlük İşler Ünitesi Değer Bulguları	78
Tablo 4.12: A1.2 Çalışma Kitabı Canım Annem Ünitesi Değer Bulguları	78
Tablo 4.13: A1.2 Çalışma Kitabı Tatil Ünitesi Değer Bulguları	79
Tablo 4.14: A1.2 Çalışma Kitabı Çocuk Bayramı Ünitesi Değer Bulguları	79
Tablo 4.15: A1.2 Çalışma Kitabı Damak Tadı Ünitesi Değer Bulguları.....	80
Tablo 4.16: A1.2 Çalışma Kitabı Eski Zamanlar Ünitesi Değer Bulguları	80
Tablo 4.17: A1.2 Çalışma Kitabı Değer Bulguları	81
Tablo 4.18: A2.1 Ders Kitabı Oyun Ünitesi Değer Bulguları	82
Tablo 4.19: A2.1 Ders Kitabı Haydi Alışverişe Ünitesi Değer Bulguları	83
Tablo 4.20: A2.1 Ders Kitabı Gelecek Ünitesi Değer Bulguları	83
Tablo 4.21: A2.1 Ders Kitabı Gizemli Dünyamız Ünitesi Değer Bulguları.....	85
Tablo 4.22: A2.1 Ders Kitabı Bir Varmış Bir Yokmuş Ünitesi Değer Bulguları..	85
Tablo 4.23: A2.1 Ders Kitabı Geçmiş Olsun Ünitesi Değer Bulguları	86
Tablo 4.24: A2.1 Ders Kitabı Değer Bulguları.....	87
Tablo 4.25: A2.1 Çalışma Kitabı Oyun Ünitesi Değer Bulguları.....	88

Tablo 4.26: A2.1 Çalışma Kitabı Gelecek Ünitesi Değer Bulguları	89
Tablo 4.27: A2.1 Çalışma Kitabı Gizemli Dünyamız Ünitesi Değer Bulguları	90
Tablo 4.28: A2.1 Çalışma Kitabı Bir Varmış Bir Yokmuş Ünitesi Değer Bulguları	90
Tablo 4.29: A2.1 Çalışma Kitabı Geçmiş Olsun Ünitesi Değer Bulguları.....	91
Tablo 4.30: A2.1 Çalışma Kitabı Değer Bulguları	92
Tablo 4.31: A2.2 Ders Kitabı Yolculuk Nereye Ünitesi Değer Bulguları.....	93
Tablo 4.32: A2.2 Ders Kitabı Hayvanlar Alemi Ünitesi Değer Bulguları	94
Tablo 4.33: A2.2 Ders Kitabı Hobiler Ünitesi Değer Bulguları	95
Tablo 4.34: A2.2 Ders Kitabı Komşu Komşunun Külüne Muhtaç Ünitesi Değer Bulguları	96
Tablo 4.35: A2.2 Ders Kitabı Başarının Anahtarı Ünitesi Değer Bulguları.....	97
Tablo 4.36: A2.2 Ders Kitabı Hem Okudum Hem de Yazdım Ünitesi Değer Bulguları	98
Tablo 4.37: A2.2 Ders Kitabı Değer Bulguları.....	99
Tablo 4.38: A2.2 Çalışma Kitabı Yolculuk Nereye Ünitesi Değer Bulguları	100
Tablo 4.39: A2.2 Çalışma Kitabı Hayvanlar Alemi Ünitesi Değer Bulguları	101
Tablo 4.40: A2.2 Çalışma Kitabı Hobiler Ünitesi Değer Bulguları	102
Tablo 4.41: A2.2 Çalışma Kitabı Komşu Komşunun Külüne Muhtaç Ünitesi Değer Bulguları.....	103
Tablo 4.42: A2.2 Çalışma Kitabı Başarının Anahtarı Ünitesi Değer Bulguları ..	104
Tablo 4.43: A2.2 Çalışma Kitabı Hem Okudum Hem De Yazdım Ünitesi Değer Bulguları.....	104
Tablo 4.44: A2.2 Çalışma Kitabı Değer Bulguları	105
Tablo 4.45: Türkçe Öğreniyorum Seti Değer Bulguları	106

KISALTMALAR LİSTESİ

akt.	: Aktaran
ÇK	: Çalışma Kitabı
DEDAM	: Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
DİLMER	: Dil Öğretim Merkezi
DK	: Ders Kitabı
Ed.	: Editör
FÜSEM	: Fırat Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi
İTDÖPK	: İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDÖP	: Türkçe Dersi Öğretim Programı
TİKA	: Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi
TÖMER	: Türkçe Öğretim Merkezi
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
YDOTÖ	: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi
YEE	: Yunus Emre Enstitüsü

GİRİŞ

İletişimi kurmayı sağlayan dil olan Türkçenin öğretimi ailede başlayıp okul öncesi dönemde çevre etkisi ile gelişimine devam eder. Çocuğun eğitim-öğretim hayatının başlamasıyla okulda sürer. Türkçenin sahip olduğu tarihi birikim, konuşulduğu coğrafya, ticaret ve turizm yoluyla etkileşimde bulunduğu insan sayısı, küreselleşen dünyada teknolojinin geldiği durum düşünüldüğünde yabancı dil olarak öğretilmesi gereğinin önemini ortaya koymaktadır. Türkçe, yabancı dil olarak öğretilirken sahip olunan değerler de hedef öğrenci grubuna aktarılacaktır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde değerler eğitimi, üzerinde durulması gereken bir konudur.

Ailede başlayan dil edinimi çocuğun ilkokula başlamasıyla öğretim programı doğrultusunda dil öğretimi sürecine döner. “Dili doğru ve düzgün kullanma doğuştan gelen bir yetenek değil, doğrudan doğruya eğitimle elde edilen bir beceridir. Beceri ise, elverişli ortamda uygulama ve denemelerle kazanılır.” (Kavcar, Oğuzkan, Sever, 2004:IX). Türkçe öğretimi, bu uygulama ve deneme sürecinde ders kitapları aracılığıyla sunulan metinlerle öğrencilerin süreci kazanımlar doğrultusunda tamamlamasına olanak sağlar.

Ülkede Türkçe öğretimi noktasında yenilenen öğretim programları ve teknolojik imkânların artmasıyla ilerleme amaçlanmaktadır. Bunun yanında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi de önemle üstünde durulan ve çalışılan bir noktaya gelmiştir. Küreselleşen dünya ile birlikte iletişimin en geçerli yolu olan dil daha önemli hale gelmiştir. Eğitim amacıyla ticari ilişkiler için veya değişik sebeplerden dolayı insanlar farklı dilleri öğrenmek istemektedir/zorundadır. Yakın coğrafyadaki savaşlar göçlere neden olmaktadır, dolayısıyla pek çok insanın yabancı dil olarak Türkçe öğrenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Yaşanılan dönemde ikinci dil / yabancı dil büyük bir önem kazanmıştır. İnsanlar hangi sektörde çalışıyor olurlarsa olsunlar bir yabancı dil hatta ikinci bir yabancı dil öğrenme ihtiyacını duymaktadırlar. Bir yabancı dil bilmenin ayrıcalık olmaktan çıkıp, herkesin sahip olması gereken bir özellik olduğu günümüzde yabancı dil eğitiminin önemi de artmıştır (Göçer, 2009: 28). Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesi bu bağlamda gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Toplumsal bütünlük ve huzurun sürdürülebilmesi, ancak değerlerin yeni nesillere aktarılması ile mümkündür. Değerlerden arınmış bir eğitim düşünülemez. Bu yüzden, eğitimin hedeflerinden biri toplumun ortak değerlerini yeni yetişen nesillere aktarmak ve öğretmektir. Değişen değerlerin yerine uygun olan yeni değerler koymaktır. Değerlerini davranış haline getiren bireyler yetiştirmektir. Çocukların ve gençlerin iyi insan, iyi vatandaş; kendi kendisiyle ve çevresiyle barışık ve uyumlu kişilikler, sağlam karakterli bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olmaktır (Hökelekli, 2010:7).

Değerlerimiz, öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insanî özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır (TDÖP, 2018).

Türkçe, yabancı dil olarak öğretilirken aynı zamanda kültür ve değerler de aktarılmaktadır. Yeni bir yabancı dil öğrenmenin gerekli duruma geldiği iletişim ve teknoloji çağında toplumlar arası kültür ve değer aktarımı da hızlanmıştır. Türkçe öğretim programında 2005 yılında yer almaya başlayan değerler eğitimi, milli ve evrensel değerleri bütünleştirici bir şekilde Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken ayrı bir başlık olarak ele alınmalıdır.

Bireysel ve toplumsal olumsuz tutum ve davranışların hızla arttığı bir dünyada değerlere ve değerler eğitimine olan ihtiyaç her zamankinden fazladır. Yabancı dil olarak Türkçeyi öğretirken sahip olunan değerleri en önemli öğretim araçlarından olan ders kitapları ile aktarıyoruz. Bu nedenle çalışmada Yunus Emre Enstitüsünün hazırlamış olduğu “Türkçe Öğreniyorum” adlı kitap seti değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Çalışmada kitap setinde yer alan metinler ve etkinliklerde yer alan cümleler aktardıkları değerler bakımından 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki kök değerler ve erdemler temasında geçen değerlere göre incelenmiştir. Hem ders ve çalışma kitaplarında aktarılan değerler hem de aktarılan değerlerin ders ve çalışma kitaplarına göre dağılımı tablolar halinde sunulmuştur.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde değerler eğitimini Türkçe dersi öğretim programında yer alan değerler açısından inceleyen bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde değerler eğitiminin önemi noktasında alana katkı sunmayı amaçlamaktadır.

1. PROBLEM DURUMU

Değerler eğitiminin ve değer isimlerinin TDÖP 2018’de ayrıntılı yer alması değerlere ve eğitime verilen önemin ve bunlara olan ihtiyacın göstergesidir. İlköğretim Türkçe öğretimi için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından TDÖP 2018’de belirlenen değerlerin Yunus Emre Enstitüsü tarafından 10-15 yaş grubu yabancı öğrencilere Türkçe öğretimi için hazırlanan kitap setinde ne kadarına yer verildiğini tespit etmek bu araştırmada temel problemidir.

1.1. Problem

Bu araştırmada “Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum Setinin Değerler Eğitimi açısından durumu nedir?” sorusunun cevabı aranmıştır.

Bu probleme daha ayrıntılı cevap verebilmek için aşağıdaki alt problemlere ulaşılmıştır:

- Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum A.1.1 ders kitabında ünitelere göre hangi değerler aktarılmaktadır?
- Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum A.1.1 çalışma kitabında ünitelere göre hangi değerler aktarılmaktadır?
- Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum A.1.2 ders kitabında ünitelere göre hangi değerler aktarılmaktadır?
- Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum A.1.2 çalışma kitabında ünitelere göre hangi değerler aktarılmaktadır?
- Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum A.2.1 ders kitabında ünitelere göre hangi değerler aktarılmaktadır?
- Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum A.2.1 çalışma kitabında ünitelere göre hangi değerler aktarılmaktadır?
- Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum A.2.2 ders kitabında ünitelere göre hangi değerler aktarılmaktadır?
- Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum A.2.2 çalışma kitabında ünitelere göre hangi değerler aktarılmaktadır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Türkçe Öğreniyorum Seti A1 ve A2 düzeylerini kapsayan dört ders ve dört çalışma kitabından oluşmaktadır. Bu set, Türkçenin seçmeli ya da zorunlu ikinci yabancı dil olarak okutulduğu ülkelerde, Türkiye dışında Enstitü'ye ait Türk Kültür Merkezlerinde ve Türkiye'ye çeşitli sebeplerle gelen çocuklar için hazırlanmıştır. Setin 10-15 yaş aralığını hedef kitle belirlemesi Türkçe dersi öğretim programındaki hedef kitle ile örtüşmektedir. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerler ve sette yer verilen değerler benzer yaş grubuna hitap etmektedir.

Bu nedenle araştırmanın amacı Yunus Emre Enstitüsünün hazırlamış olduğu *Türkçe Öğreniyorum* kitap setini değerler eğitimi açısından incelemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Toplumlar varlıklarını sürdürebilmek, içerisinde barındırdığı bireylerin gelişimini desteklemek için değerlerin aktarımını ve bireylerce benimsenmesine, bir diğer manada değerler eğitime ihtiyaç duymaktadır.(Güven, 2014: 28) Yüzlerce yılın birikimi olan değerlerimizi hem kendi çocuklarımıza hem de Türkçe öğrenen çocuklara aktarmamız ortak paydaların artmasına katkı sağlayacaktır.

Yunus Emre Enstitüsü tarafından 10-15 yaş aralığındaki çocuklar için hazırlanan *Türkçe Öğreniyorum* kitap setinde yer alan A.1.1, A.1.2, A.2.1 ve A.2.2 ders ve çalışma kitaplarının 2018 Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler ile erdemler temasında yer alan değerler açısından incelenmesi Türkçe öğretiminde ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan değerleri karşılaştırma açısından alana katkı sunması önemlidir. Ders kitaplarıyla Türkiye'deki çocuklara verilen değerler ile benzer yaş aralığındaki Türkçe öğrenen çocuklara verilen değerlerin durumu alanda çalışma yapacaklar için önem arz etmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitapları ve değerler eğitimi konularında çalışacak araştırmacılar için bu çalışmanın yararlı olacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Yunus Emre Enstitüsü *Türkçe Öğreniyorum* kitap setinin değerler eğitimi dikkate alınarak hazırlandığı varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma Yunus Emre Enstitüsü *Türkçe Öğreniyorum* kitap setinde yer alan metinlerle ve etkinliklerdeki cümlelerle sınırlıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Türkçe Öğretimi

Türkçe öğretimi alanında yazılan ilk eser, Kâşgarlı Mahmut'un 11. yüzyılda yazdığı *Divanü Lügâti't-Türk* adlı kitabı olarak bilinmektedir. Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılan bu eserde Türk diliyle beraber Türk kültürünün öğretimi de dikkate alınmış, öğretimde tümevarımcı bir yöntem kullanılmıştır. Ansiklopedik bir sözlük niteliğinde olan bu kitapta sözcüklerin söz kalıpları ve metinler içerisinde öğretilmesi uygun görülmüştür (Coşkun, 2007: 1).

Yakın zamanda, küresel iletişimin yaygınlaşması, Türkiye'nin pek çok alanda dünyaya açılmasıyla, Türkçe öğretimi de daha mühim duruma gelmiştir. Yaşanılan dönemde olduğu gibi, geçmişte Türkçe farklı sebeplerle öğrenilmiştir. Geçmişte bugün olduğu kadar sistemli olmasa da, Türkçe öğretiminin uygulandığı farklı çalışmalarla açığa çıkarılmıştır (Biçer, 2012: 108).

Yenilenen Türkçe öğretim programı ile birlikte Türkiye'de Türkçe öğretiminin gelişim süreci devam etmektedir. Üniversitelerde yer alan Türkçe öğretim merkezleri aracılığıyla yabancı öğrencilere Türkçe öğretimi noktasında hizmet vermeye devam etmektedir. Bunun yanında Dünya'nın pek çok ülkesinde yer alan YEE'ye bağlı merkezler Türk öğrencilere ve yabancılara Türkçe öğretimi yapmaktadır, MEB kanalıyla yurt dışında görevlendirilen öğretmenler Türkçe öğretimi alanında çalışmalarını sürdürmektedir.

2.1.1. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı

Toplumun eğitim sisteminden beklentilerinin artması diğer yandan çağa uygun bireyler yetiştirilmesi gerekliliği programların değişmesi de gerekli duruma gelmektedir. Bu bağlamda MEB daha önce yürürlükte olan ve içerik ve açıklamalar bakımından detaylı bir biçimde hazırlanmış olan İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunu (1- 5. Sınıflar) (İTDÖPK-2005) yürürlükten kaldırarak yerine önce 2015 yılında Türkçe Dersi Öğretim Programı'nı (1-8. Sınıflar) (TDÖP-2015); ardından da önce 2017 yılında taslak Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar); son olarak 2018 yılında Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve

Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) (TDÖP-2018) uygulanmıştır. Çağın hızlı değişimiyle bireylerin ve toplumların ihtiyaçları da farklılık göstermektedir. Bundan dolayı siyasi, sosyal ve eğitsel olgular da hızlı bir şekilde kendini yenilemektedir. Bilgi birikiminin artması eğitim-öğretim etkinliklerini de etkiler ve programların gözden geçirilmesini gerektirir. Bu bağlamda MEB gerek bilgi çağının hızlı değişimine ayak uydurmak gerekse 4+4+4 eğitim sistemine uygun bir program hazırlamak amacı ile program geliştirme çalışmalarına başlamıştır ve 2015 yılında programda güncellemeye gidilmiştir. Değişen programın ihtiyaçları karşılaması ve PISA gibi uluslararası sınavlarda alınan sonuçlardan duyulan rahatsızlık sonucunda 2017 senesinde taslak olarak kamuoyu ile paylaşılan, 2018 yılında ise tamamlanan program bir kez daha güncellenmiştir (Kırmızı ve Yurdakal, 2019: 65).

Yenilenen TDÖP-2018'in hedefleri şunlardır:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak
4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, “Türkiye Yeterlilikler

Çerçevesinde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak (Kırmızı ve Yurdakal, 2019: 66-67).

2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Hızla küreselleşen dünyada ülkeler arası yakın etkileşimin doğal sonucu olarak yabancı dil öğretimi daha fazla önem arz etmektedir. Her dilin farklı bir kültüre açılan kapı olduğu doğrudur, özellikle medeniyetler arası yoğun etkileşim, öteki kültürleri de tanımayı bir tür zorunluluk haline getirmiştir (İşcan, 2018: 4). Tarih boyunca pek çok insan eğitim almaksızın yabancı dil öğrenmiştir. Alışveriş, seyahat, evlilik, iletişim, göç vb. nedenlerle doğal ortamda farklı dilleri öğrenmişlerdir.

Bugün, Türkçe dünyanın en çok konuşulan dillerinden biridir ve UNESCO'nun ana dil sıralamasına göre, dünyada üçüncü ve resmi dillerde beşinci sırada yer almaktadır. Bu da Türkçenin bir yandan anadili olarak konuşulduğunu diğer yandan yabancı dil olarak öğrenilme isteğinin tüm dünyada devam ettiğini göstermektedir. Yabancılar Türkçe öğretiminin tarihi genel olarak şu şekilde açıklanmaktadır (Aykaç, 2015: 164). Kök Türk Dönemi'nden Cumhuriyet Dönemi'ne kadar geçen süreçte yabancılar Türkçe öğretime genel olarak değinilecektir:

2.2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Tarihsel Gelişimi

Kök Türk Öncesinde ve Kök Türk Döneminde Yabancılar Türkçe Öğretimi:

Türkçe, tarihi binlerce yıl öncesine kadar giden, dünyanın en zengin ve en eski dillerinden biridir. Hun İmparatorluğu (MÖ III. - MS I. yy.) döneminden beri bilinen, (Kök)Türk (MS VI - VIII. yy.) dönemiyle birlikte yazılı metinlerle izlenebilen Türkçe, öğretimi söz konusu olduğunda bu kadar uzun bir geçmişe sahip değildir. İlk ve Orta Çağ boyunca Türkçenin sistemli bir biçimde öğretilip öğretilmediği konusunda açık ve kesin bilgiler bulunmamaktadır. Uygur döneminde ve İslamî dönemlerde birçok çeviri çalışması yapılmışsa da aile ve çevre dışında bir dil öğretimi yapıp yapılmadığı konusunda aydınlatıcı bilgilere

rastlanmamaktadır. Bu dönemde, Çinlilerle ilişkiler daha fazla vardır. Bu dönemin ana kaynaklarından biri olan Orhun yazıtları, Türkçenin diğer milletler tarafından öğrenildiği bilgisini içermektedir. Orhun yazıtlarının Çince olması bu bilgiyi doğrular (Biçer, 2012: 111).

Kök Türk dönemi ve öncesinde Türkçenin yabancılara öğretimi konusunda kesin bilgi sahibi olmamakla birlikte Orhun Yazıtlarından anlaşılıyor ki Çinlilerle ilişki içinde olduğu dolayısıyla bu dönemde Çinlilerin Türkçe öğrendiği düşünülmektedir.

Kök Türk Yazıtlarında Bengü taşın bir (batı) yüzünün Çince yazılmış olması sosyo-linguistik açıdan ele alınması gereken bir durumdur. Elbette siyasî amaç taşımakla birlikte Türkçenin öğretimi ya da öğrenimi konusunda bir ihtiyaç doğduğunu göstermesi bakımından önemli olduğunu söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır (Otur, 2017: 29).

Uygur Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi:

Bögü Kağan'ın Mani rahiplerini Uygur başkentine getirmesiyle bu rahipler Maniheizm'i yaymaya başlamışlar. Dolayısıyla Türkçe öğrenmeye başlamışlardır. Hatta sonraki yıllarda bazı rahiplerin dinlerini yaymak amacıyla kitaplar yazdığı da tespit edilmiştir (Aykaç, 2015: 164).

Uygurlar bilimsel ve kültürel faaliyetlerde oldukça ileri bir konuma ulaşmışlardır. İşlek / yaygın bir alfabenin kullanımı, yapılan çeviri faaliyetleri ve eser telifleri bize Uygurların ulaştıkları düzey hakkında bilgi vermektedir. Yazılı belgelerde rastlanmamasına rağmen Uygurlar döneminde Türkçe bilen yabancılardan var olduğu tahmin edilmektedir. Moğol hükümdarlarından Cengiz Han döneminde Uygur yazıcılarının devlet yönetiminde görev aldıkları ve resmî yazışmalarda etkin oldukları bilinmektedir. Bu dönemde Moğolların kendi alfabeleri olmadığı için yazıyı Uygur yazıcılarından öğrendikleri düşünülmektedir. Moğolların yazıyı Uygur yazıcılarından öğrenmeleri bir anlamda, Uygurların yabancılara Türkçe öğretimi konusunda deneyim sahibi olduklarını da göstermektedir. Moğol Devleti'nde dil ve kültür anlamında baskın unsur olmalarından dolayı Moğolların Türkçeye ilgi duyup Türkçeyi öğrenmiş olmaları gerekir (Biçer, 2012: 111).

Uygur Türklerinin oluşturduğu alfabenin Moğollar tarafından öğrenilmesi ve kullanılması Türkçenin Moğollar tarafından bilindiğini göstermektedir. O dönemde siyasi ilişkiler kurmakta ve yürütmekte mektuplar önemli iletişim aracıdır. Moğolların Uygur alfabesini kullanarak mektuplar aracılığı ile siyasi ilişkiler yürütmesi Türkçenin öğrenildiğini göstermektedir.

8. yüzyılda Uygurlar döneminde de Türkçe öğrenme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Öyle ki Uygur Kağanı Böğü Kağan'ın Çin'den dönerken yanında getirdiği Mani rahipleri, Uygur halkına bu dini öğretebilmeleri için öncelikle Türkçe bilmeleri gerekiyordu. Yine Uygurların yakın ilişki kurdukları Moğollar arasında da Türkçe öğrenen kimselerin olması düşünülebilir (Otur, 2017: 30).

Çin ile yürütülen ticari faaliyetlerin yanı sıra Mani dininin Uygurlar arasında yayıldığı bilinmektedir. Mani dininin Çinliler tarafından öğretilmesi için Çinlilerin Türkçe öğrenmesi gerekmiştir. Bu da Türkçenin yabancı dil olarak öğretilindiğini göstermektedir.

Karahanlı Döneminde Yabancılarla Türkçe Öğretimi:

Bu dönemde Yusuf Has Hacib tarafından yazılan *Kutadgu Bilig* önemli bir yere sahiptir. Bunun yanı sıra Türkçenin dünya dili olması gerektiğini savunan Kâşgarlı Mahmut'un Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla yazdığı *Divânü Lügati't-Türk* adlı eser yabancılarla Türkçe öğretmek amacıyla yazılan ilk yazılı eserdir (Biçer, 2012: 114). İlk yazılı eser olması, Türk kültürünü yansıtmayı, Türkçenin zenginliğini ve gücünü örneklerle aktarması hem yabancı dil olarak Türkçe öğretimi hem de Türk kültürü ve tarihi açısından *Divânü Lügati't-Türk* adlı eseri çok değerli kılmaktadır.

Kıpçak Döneminde Yabancılarla Türkçe Öğretimi:

Bu dönemde Memlük Devleti yönetiminin ve ordusunun Türklerden olması Türkçe öğretiminin büyük ilerleme katetmesini sağlamıştır. Arapların Türk ordusunda asker olarak görev almaya başlamalarıyla da yabancıların Türkçe öğrenmeleri daha da artmıştır. Bu dönemde Türkçeye olan yoğun ilgiden dolayı yabancılarla Türkçe öğretmek amacıyla birçok eser de kaleme alınmıştır (Aykaç, 2015:164).

Demirci (2003: 54)'nin çalışmasında yer verdiği bazı eserler şunlardır:

- a) *Kitâbü'l-İdrâk li Lisâni'l-Etrâk*: Arap filolog Ebü Hayyan Muhammed bin Yusuf tarafından Türkçeyi öğretmek amacıyla yazılmış bir sözlük ve gramer olan eseri 18 Aralık 1312'de Mısır-Kahire'de tamamlamıştır. Sözlük ve gramer kısımlarından oluşan eserde sözlük, tasrif (morfoloji) ve nahiv (sentaks) olmak üzere üç konu yer almaktadır.
- b) *Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkîve 'AcemîveMuğâlî*: Halil bin Muhammed bin Yusuf el-Konevî adında Konyalı bir Türk tarafından Türkçeyi Araplara öğretmek amacıyla yazılmıştır. Eserin 63 yapraklık bölümü Arapça – Türkçe, 13 yapraklık bölümü ise Farsça – Moğolca sözlükten oluşmaktadır.
- c) *İrşâdü'l-Mülûk ve's-Selâtîn*: Memlük sahasında yazılmış bir fıkıh eseri olan İrşâdü'l-Mülûk, İskenderiye'de kaleme alınmış bir satır arası tercüme eseridir. Tek nüshası İstanbul Süleymaniye Kütüphanesinde bulunmaktadır.
- d) *Et-Tuhfetü'z-Zekiyye fi'l-Lûğati't-Türkiyye*: Mısır'da 1425 yılından önce yazıldığı tahmin edilen eser Kıpçak Türkçesine ait sözlük ve gramerlerden birisidir, kim tarafından yazıldığı bilinmemektedir. Tuhfetü 'z-Zekiyye gramer ve sözlük olmak üzere 2 kısımdan oluşmuştur.

Abbasi ordusunda görev alan Türk askerlerinin komuta kademelerinde de görev almaları ve Türkçe konuşmaları Türkçenin önemini artırmıştır.

Kıpçak döneminde yabancılara Türkçe öğretiminde önemli bir ivme kazanılmış, bu çalışmalar sistemli bir hale kavuşmuş ve konuyla alakalı çok sayıda eser verilmiştir. Mısır-Suriye gibi bölgelerde hakimiyet kuran Memlûklerin yöneticilerinin Türk olması nedeniyle Türkçenin bu bölgelerdeki önemi artmış ve çok sayıda Arap Türkçeyi öğrenmek istemiştir. Artan bu Türkçe öğrenme talebini karşılamak adına bu dönemde gerek Arap gerekse de Türk aydınlar tarafından çok sayıda eser verilmiştir (Çiftçi ve Demirci, 2018). Yöneticileri Türk olan devletlerde sosyal, kültürel hayatta Türkçeye olan ihtiyaç Arapların Türkçe öğrenmeye ilgisini artırmıştır.

Selçuklu Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi:

Karamanoğlu Mehmet Bey'in “Bugünden sonra, divanda, dergâhta, bargâhta, mecliste, meydanda Türkçeden başka dil konuşulmaya!” emri aslında,

bu dönemi özetlemektedir. Çünkü Selçuklular döneminde Arapça, resmî ve edebî bir dil olarak Farsçanın yanı sıra bir bilim dili olarak kullanılmıştır. Genel olarak Türkçe, anlama amacıyla bir iletişim dili olarak kullanılmıştır. Türk dili için olumsuz görünen bu durumun aslında olumlu tarafları olduğu söylenebilir. Çünkü Selçuklu devleti geliştikçe ve büyüdüğü, devletin himayesine giren, ticarî ilişkileri kuran ve siyasî ilişkiler kuran ulusların sayısı arttı. Bu nedenle, bu insanlar Türkçe de öğrendi. Bu dönemde Türk dilinin eksikliği, Türkçe yazılı eserlerin sınırlandırılmasıdır (Aykaç, 2015: 164-165).

Arapçanın bilim, Farsçanın resmî ve edebî dil olduğu Selçuklu döneminde Türkçe halk arasında iletişim dili olarak kalmıştır. Bu durum Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesine çok imkân vermemiştir.

Selçuklu döneminde yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmış eserlere rastlanılmamaktadır. Bu dönemde Türkçe bilim ve edebiyat dili olarak kullanılmadığı için Türkçenin öğretimine önem verilmediği ve Türkçeye gereksinim duyulmadığı söylenebilir. Selçuklu döneminde bilim dili olarak Arapça, resmî dil ve edebiyat dili olarak da Farsça kullanılmıştır. Türkçeden ise sadece sarayda ve orduda iletişim / konuşma dili olarak yararlanılmıştır. Selçuklu döneminde sözlü dil olarak kullanılan Türkçenin ana dili ve yabancı dil olarak öğretimi konusunda herhangi bir çalışmanın olup olmadığı bilinmemektedir (Biçer, 2012: 123).

Çağatay Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi:

Timur döneminde, milli bilinç ve Türkçenin edebi dil olarak kullanılması için gösterilen çaba ile Türk dili ve Türk edebiyatında gözle görülür bir dalgalanma yaşanmıştır. Bu sayede Türk dili bağımsız bir dil olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönemde anadil öğretimi hakkında birçok çalışma yazılmıştır. Bu dönemde, Türkçenin üstün bir dil olduğunu kanıtlamak için Ali Şir Nevai, *Muhakemetü'l-Lügateyn*'i yazmıştır. Çağatay döneminde birçok gramer kitabı ve sözlük yazılmıştır. Ancak yazılan bu eserlerin tamamına yakını ana dili öğretimine ilişkindir. Sadece Ali Şir Nevai'nin yazmış olduğu *Muhakemetü'l-Lügateyn* adlı eser diğerlerinden farklı bir niteliğe sahiptir. Nevai, eserinde Farsçaya karşı Türkçeyi savunarak Farsçanın Türkçeden üstün olmadığını ve

Türkçeyle eşit derecede olduğunu kanıtlamaya çalışmıştır. Eser Fars diliyle Türk dilinin gramer özelliklerinin karşılaştırılması şeklinde hazırlanmıştır. Bazı Türkçe sözcükler Farsça sözcüklerle anlamları açısından karşılaştırılmıştır. Türkçe sözcüklerin Farsçaya göre anlamca daha zengin olduğu ve sözcüklerin birçok anlama geldiği belirtilmiştir (Biçer, 2012: 123). Çağatay döneminde Türkçenin edebî olarak kullanılması, Türkçe konusundaki bilinci geliştirmiştir. Yazılan eserlerin çokluğu ve Ali Şir Nevai'nin yazmış olduğu *Muhakemet-ül Lügateyn* adlı eser yabancılara Türkçe öğretiminde gelinen durumu betimlemektedir.

Osmanlı Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi:

Bu dönemde yabancılara Türkçe öğretiminin ana dayanağı devşirme sistemidir. Osmanlı Devleti döneminde Yeniçeri Ocağına alınan gayrimüslim çocukların, savaşlarda esir alınanların, devletin çeşitli kademelerinde çalıştırılmak üzere ailelerinden alınan devşirmelerin ve kendiliğinden Müslüman olanların Türkçe öğrenmesi için bazı çalışmalar yapılmıştır (Karal, 2001:31). Devletin en üst makamlarına kadar ulaşan devşirmelerin varlığı Türkçenin öğretilmesi için çalışmalar yapıldığının göstergesidir.

Osmanlı Devleti'nin üç kıtaya yayılmış olması, Türk Dili'ne olan ilgiyi arttırmıştır. Böylece, Türkçe öğrenenlerin sayısı, Osmanlı Devleti ile siyasî ve ticarî ilişkiler kuran diğer eyaletlerde artmıştır. Bu dönemde, birçok Avrupa ülkesi tercümanları ticarî ve politik ilişkilerini pekiştirmek için eğitmek üzere konuşma kılavuzları hazırlatmıştır. Ayrıca, elçiliklerde çalışmak üzere eğitilmiş personel için Türkçe ders kitapları basarlar. İlerleyen yıllarda bazı ülkelerde dil okulları ve üniversitelerde oluşturulan kurslarla Türkçe eğitimi gerçekleştirilmiştir (Aykaç, 2015: 165). Osmanlı Devleti'nin coğrafi konumu ve gücü pek çok ülkenin Osmanlı Devleti ile siyasî ve ticarî ilişki kurmasını gerektirmiştir. Osmanlı Devleti ile ilişkilerini geliştirmek için Türkçe öğretimi ile ilgili çalışmalar yapmışlardır.

Osmanlı döneminde İngilizlere Türkçe öğretimine yönelik çalışmalar 1709 yılında başlar. 1709 senesinden 1910 senesine kadarki 201 yıllık zamanda İngilizler ve İngilizce bilenlere Türkçe öğretmek için 17 tane kitap yazılmıştır.

Osmanlı döneminde İngilizler tarafından yazılan İngilizlere Türkçe öğretim kitapları ise şu şekildedir (Şahin ve Yeşilyurt, 2017: 105).

1. Thomas Vaughan, Grammar Of The Turkish Language (Türk Dilinin Okuma Kitabı)

Bu kitap, 1709 senesinde Thomas Vaughan tarafından Londra’da basılmıştır. Bu eser Türk Dili dil bilgisinin Türkçe ile alakalı dil çalışmalarının en eski zamanlarına aittir. Eserin ön sözünde Türkçenin bazı gramer özellikleri ve Türk alfabesi bulunmaktadır. Yazar eserinde gramerden örneklerle değinmiştir; Sayılar, isimler, fiiller, zarflar, ünlemler... gibi. Kitabın ileri bölümlerinde Vaughan, cümle örneklerine değinmeyi de göz ardı etmemiştir (Yeşilyurt, 2015: 21). Gramer çalışmalarına ağırlık verilen kitapta dil bilgisi çeviri yöntemi ile Türkçe öğretimi hedeflenmiştir.

Eserin son bölümünde İngilizce-Türkçe olarak küçük bir sözlük bulunmaktadır. Haftanın günleri, aylar (şemsi-kameri), zaman, yıldızlar, vücudun bölümleri, farklı meslekler, yiyecekler, içecekler, kısacası kullandığımız bütün kelimeler farklı konu başlıkları altında oluşturulmuştur. Sözlüğün konuşmalar kısmında ise günlük yaşamla ilgili cümleler bulunmaktadır. Eserde; *Bahtiyarnâme’den*, *Kutadgu Bilig’den* ve *Tezkire-i Evliya’dan* örnekler bulunmaktadır (Şahin ve Yeşilyurt, 2017: 107).

2. A. L. Davids, Grammar Of The Turkish Language (Türkçenin Dil Bilgisi Kuralları)

Arap harfleriyle yazılıp 1832’de Londra’da basılan eser Sultan Mahmud’a ithafla başlamaktadır:

“Yüce Majesteleri Sultan Mahmud Han’a, onun zekâ ve yeteneği sayesinde Osmanlı İmparatorluğu yeniden hayat buldu ve kurumları Avrupa ile Asya krallıkları arasında seçkin bir mertebeye yükseldi. Bu Türk dili grameri yüce majestelerinin zarif izinleriyle alçakgönüllülükle adanmış. Yüce majestelerinin en itaatkâr hizmetkârı Arthur Lumley Davids” (Yeşilyurt, 2015: 22) Bu ithaf kitabın basılmasını kolaylaştırmıştır.

Kitabın önsöz kısmında Türklerin eski tarihine değinilmektedir. Orta Asya'dan bahsedilen ilk kısımda Çin tarihinin Türk tarihi ile ilişkisi açıklanmıştır. Bu kısımda Uygur, Tatar, Çağatay, Moğol ve Hunlardan da bahsedilmiştir (Şahin ve Yeşilyurt, 2017: 107). Sözcük türlerinin yer alması, isimleri getirilen eklerin gösterilmesi, örnek metinlerin yer alması kitabın önemli yanlarıdır.

3. *Charles Boyd, The Turkish Interpreter Or A New Grammar Of The Turkish Language (Türkçe Tercüman ya da Türk Dilinin Yeni Dil Bilgisi)*

Bu eser 1842 senesinde Paris'te Firmin Didot Frerks Yayınevi, Londra'da ise Smith Elder yayınevi tarafından basılmıştır. Charles Boyd önsöz bölümünden sonra Türk alfabesine yer vererek kitaba başlamıştır (Şahin ve Yeşilyurt, 2017: 107-108). Türk alfabesiyle kitaba başlanması yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitaplarının ortak noktalarından birisidir.

Eser 6 kısımdan meydana gelmektedir. İlk kısımda Türk alfabesi bulunmaktadır. İkinci kısımda ise her harfle alakalı farklı farklı dörder örnekte bulunmuştur. Bu örnekleri eski harflerle, Latin harfleriyle Türkçe ve İngilizce olarak vermiştir. Üçüncü kısımda söyleyişi derleyen 4 nokta incelemiştir. Bunlardan meddelif ve hemzeliften örneklerle yer vermiştir. Aynı zamanda bu kısımda yazar sesli harflere de yer vermiştir. Dördüncü kısım belirleyicilerle alakalıdır. Bu kısımda yazar, Türk dilinin İngilizcedeki gibi 'the' kelimesine benzer belirleyici bir sözcüğe sahip olmadığını ifade ederek başlar. Yazar beşinci kısımda da isim çekimlerinden bahsetmiştir. Son olarak eser bir fabl ve İncil'den bir bölümle son bulur (Yeşilyurt, 2015: 23). Kitapta Türkçe ve İngilizce karşılaştırılarak çeşitli yönlerden incelenmiştir.

4. *William Burckhardt Barker, A Reading Book Of The Turkish Language (Türk Dilinin Okuma Kitabı)*

Bu eser, William Barker tarafından 1854 yılında Londra'da basılmıştır. Kitapta eski harfli Türkçe üstündür. Yazar kitaba eski harfli Türk alfabesi ile başlamıştır. Barker alfabeden sonra gramer konularından isimler, sıfatlar, zamirler ve fiilleri farklı başlıklar altında düzenlemiştir. Barker kitabında grameri anlattıktan sonra, Nasreddin Hoca'dan seçtiği hikâye örneklerini eski-yeni harfli Türkçe ve İngilizce olarak yer vermiştir. Kitabın son bölümünde Türkçe İngilizce

bir sözlük bulunmaktadır. Aynı zamanda sözlük bölümünde Fuzûlî'den bir dörtlüğe Arap-Latin harfleriyle Türkçe ve İngilizce olarak yer vermiştir (Yeşilyurt, 2015: 24). Dil bilgisi konularının başlıklar altında verilmesinin yanında Nasreddin Hoca ve Fuzûlî gibi Türk kültürünün tanınmış isimlerinin kitapta yer alması dil ve kültür aktarımına dikkat çekmektedir.

5. *William Burckhardt Barker, A Practical Grammar Of The Turkish Language; with Dialogues and Vocabulary (Türk Dilinin Pratik Dil Bilgisi Kitabı – Diyalog ve Sözlük İle Birlikte)*

Bu kitap, William Burchhardt Barker tarafından 1854'te basılmıştır. Kitap Barker'ın aynı senede kaleme aldığı *Reading Book of the Language with a Grammar and Vocabulary* adlı kitabıyla yabancılara Türkçe öğretiminde önemli bir kaynaktır. Yazar kitabına alfabe ile başlamıştır. Daha sonra gramer anlatımı bulunmaktadır. Gramerden; isim, sıfat, zamir, fiil, fiilimsiler ve ekleri başlıklar altında açıklamıştır (Yeşilyurt, 2015: 25). Dil bilgisi yönünden ayrıntılara yer verilmesi yazarın Türkçeye olan hakimiyetini göstermektedir.

6. *James William Redhouse, The Turkish Campaigner's Vade-Mecum Of Ottoman Colloquial Language (Türk Seferine Çıkanlara Osmanlı'nın Günlük Konuşma Dili)*

Bu kitap William Redhouse tarafından Kırım Savaşı'ndan sonra İstanbul'a dönen erler için yazılmış ve 1855 yılının haziran ayında basılmıştır. Kitabın ilk kısmında; ünlü harfler, ünsüz harfler, çift harfler, ayın, hemze, vurgu ve telaffuz incelenmiştir. İkinci kısım etimoloji bölümüdür. Bu bölümde; isimler, sıfatlar, zamirler ve fiiller ele alınmıştır. Yazar özellikle fiiller konusunda bütün detayları açıklamaya çalışmıştır. 3. kısım türetme bölümüdür. Yazar; kalemlik, yazlık, akıllı ve kırık gibi örneklerle türetme konusunu anlatmıştır. Kitabın 4. kısmında cümle bilgisi ve söz dizimi konuları ele alınmıştır. Sonraki bölüm ise büyük bir sözlükten oluşmaktadır (Yeşilyurt, 2015: 26). Kitapta bölüm başlıkları dikkat çekmektedir. Özellikle Türkçe kelimelerin türeyişini ele alan 3. bölümdeki örnekler Türkçenin sondan eklemeli bir dil olduğuna da değinilmesini sağlamıştır.

7. *Edwin Arnold, A Simple Transliterated Grammar Of The Turkish Language With Dialogues and Vocabulary (Türk Dilinin Basit Çevrilmiş Dil Bilgisi – Diyalog ve Sözlük İle Birlikte)*

Bu eser, 1877 yılında Londra’da basılmıştır. Arnold, eserin ön sözünde; bu küçük kitabın Türkçeyi yeni öğrenenler için yararlı bir kaynak olacağını açıklamıştır. Yazar ilk kısımda alfabeye yer vermiştir. Daha sonra isimler, sıfatlar, fiiller, sayılar, zamirler, zarflar gibi dil bilgisi konularına değinmiştir. Bu kısımda yazar birde “Eyvah! , Aferin! , Kes sesini!” gibi bazı ünlemlerin İngilizcelerine de yer vermiştir. İkinci kısım sözdizimiyle alakalı olan kısımdır ve yazar bu kısmın sonuna sözlük eklemiştir. Çalışma olarak da bir telgraf örneği bulunmaktadır. Eserde Türkçeyi öğrenenlere, günlük yaşamda ihtiyaç duyulacak bazı kısa cümleler ve karşılıkları da verilmiştir (Yeşilyurt, 2015: 26). Kitapta günlük hayatta kullanılan ifadelere değinilmesi, ünlemlerin İngilizce karşılıklarının verilmesi bu eserin Türkçeyi öğrenenler açısından yazarının da belirttiği gibi yararlı bir eser olduğunun göstergesidir.

8. *Elias Riggs, Outline Of A Grammar Of The Turkish Language (Türk Dil Bilgisinin Ana Hatları)*

Bu kitap İngilizlere Osmanlı Türkçesi öğretmek amacıyla 1856 senesinde Ermenice ve Ermeni alfabesiyle yazılmıştır (Yeşilyurt, 2015: 30). Ermenice kullanılması İngilizlere Türkçe öğretmede eserin etkisiz kalmasına neden olmuştur.

9. *Frank Lawrence Hopkins, Elementary Grammar Of The Turkish Language: With A Few Easy Exercises (Türk Dil bilgisine Başlangıç: Birkaç Kolay Alıştırma ile)*

Bu eser 1877 yılında Londra’da yayımlanmıştır. İlk olarak yazar alfabeye yer vermiştir. Sonrasında da gramer kurallarını alıştırmalarıyla birlikte açıklamıştır. Büyüklük olarak diğer kitaplara göre nispeten daha küçüktür. Yazar gramer kurallarında detaya girmeyip daha çok sözlük ve alıştırma metinlerine yer vermiştir (Yeşilyurt, 2015: 27). Alıştırma metinlerine yer verilmesi ve sözlük olması kitapta dilin pratik bir şekilde ihtiyaçlara dönük öğretilmeye çalışıldığını göstermektedir.

10. *Abu Said, Turkish Self – Taught Or The Dragoman For Travellers In The East, Being A New Practical And Easy Method Of Learning The Turkish Language (Doğudaki Gezginler İçin Rehber ya da Görüşler, Yeni Pratik ve Kolay Yöntemlerle Türk Dili öğretimi)*

Kitap 1877 senesinde Londra’da kaleme alınmıştır. Kitap turistler için hazırlanmıştır. Kitapta, şimdiye kadar hiçbir eser, herhangi bir görevi ya da sıfatı olmayan halk için yazılmamıştır ifadesi geçer. Ancak yapılan incelemeler 1877 öncesi Türkçe öğretmek amacıyla yazılan birçok eserin halktan hiçbir görevi bulunmayanlar için de yazıldığını göstermektedir. Eserde yer alan dil bilgisi konuları; ünlemler, isim, sıfat, zamir, fiil ve zarflardır (Şahin ve Yeşilyurt, 2017: 109). Kitabın turistler için hazırlanmış olması dikkate değerdir.

11. *Charles Francis MacKenzie, A Turkish Manual Comprising A Condensed Grammar With Idiomatic Phrases, Exercises, And Dialogues, And Vocabulary (Deyim Kalıpları, Alıştırmalar, Diyalog ve Sözlük ile Oluşturulmuş Dil Bilgisi İçeren Türkçe El Kitabı)*

Bu eser 1879 senesinde Londra’da basılmıştır. Yazar ön sözde siyasi tarihle alakalı açıklamalara yer vermiştir. Kıbrıs ve Batum’un Osmanlıya geçmesine değinmiştir. Türklerin Muhammed inancı için Putperestliği bıraktığını dile getirmiştir. Yazar sonrasında alfabeye yer vererek Türkçenin kullanımıyla ilgili kurallara değinmiştir. İsimleri, sıfatlar, zamirler, fiiller ve isimler alıştırmalarıyla beraber ayrıntılı bir biçimde eserde yer verilmiştir. İkinci kısmı Mackenzie sözler ve diyaloglar başlığı ile ele almıştır. Bu bölümde günlük konuşmalar da karşımıza çıkan tasvirler ve diyalog örneklerine yer verilmiştir. Son bölümde ise Mackenzie cümle kalıplarını Türkçe-İngilizce karşılıklı olarak vermiştir (Yeşilyurt, 2015: 27). Yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitabının ön sözünde siyasi ve dini içeriğe yer verilmesi Türkçe öğrenenler için yönlendirici olmuştur.

12. *Charles Wells, A Pratical Grammar Of The Turkish Language (Türk Dilinin Pratik Dil Bilgisi)*

Bu eser 1880’de, Londra’da yayımlanmıştır. Yazar, eserin önsöz kısmında hiçbir Avrupa diliyle ele alınmış Türkçe dil bilgisi kitabında alıştırmalar bulunmadığını ifade etmektedir. Öğrenciler için kuralları okumanın yararlı

olmayacağını, onların kesinlikle bu konuda alıştırmaya yapması gerektiğini ifade etmektedir. Yazar ön söz bölümünden sonra alfabeye yer vermiştir. İsimler, sayılar, zamirler, fiiller, zarflar, bağlaçlar ve ünlem gibi konuları verdikten sonra da alıştırmaya bölümleri bulunmaktadır. Yazar eserin 15. kısmında Türkçe imlâ kurallarına yer vermiştir. Eser de bir de atasözleri kısmı yer almaktadır. Yazar bu kısımda örnek atasözlerini, Arap alfabesi ve Latin alfabesi ile Türkçe- İngilizce olarak vermiştir. Eserin son bölümünde, eserde yapılan yanlışların ve doğrularının bulunduğu bir kısım da bulunmaktadır (Yeşilyurt, 2015: 27). Yazar, eserinde kuralları okumaktansa alıştırmaya yapmanın gerekliliği görüşündedir. İmla kurallarının ayrı bir başlık olarak alınması eserin dikkate değer yönlerindendir.

13. James William Redhouse, A Simplified Grammar Of The Turkish Language (Türk Dilinin Basit Dil Bilgisi)

Dilbilimci, mütercim ve sözlük yazarı olan Redhouse 1856 senesinde şimdiye kadarki en detaylı Osmanlıca - İngilizce sözlük olan kitabını yayımlamıştır. Redhouse bu eserini 1884'te Londra'da kaleme almıştır. Kitap 3 kısımdan meydana gelmektedir. Birinci kısımda harfler ve imla bulunmaktadır. İkinci kısımda ise Redhouse Osmanlı köken biliminden bahsetmiştir. Aynı zamanda bu kısım da kendi içinde bölümlendirmiştir. Farklı maddeler halinde, isimler, sıfatlar, numaralar, zamirler, işaret zamirleri, ilgi zamiri, soru ifadeleri, fiilleri kökeni, fiil çekimleri ve edatlar gibi gramer konularını ele almıştır. Üçüncü kısımda ise sözdizimi kurallarından bahsedilmiştir. Bu kısım da on üç farklı başlıktan meydana gelmiştir. Kitap ilave bir kısım ile tamamlanmıştır (Yeşilyurt, 2015: 28). Eserin sözlük olması yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yarar sağlamıştır.

14. C. J. Tarring, Turkish Grammar (Türk Dil Bilgisi)

Bu eser Charles James Tarring tarafından 1886 yılında Londra'da basılmıştır. Yazar Osman Nurettin Efendi'nin çalışma boyunca yazmaya yardımcı olduğundan bahseder. Kitap on kısımdan meydana gelmektedir. İlk kısım giriş bölümüdür. Bu kısımda Tarring Türklerin kendilerine ait bir alfabeye sahip olmadıklarından, Arap alfabesini kullandıklarına değinmiştir. Diğer kısımlarda ise gramer kurallarını farklı başlıklar altında ele almıştır. Her konunun

hemen sonrasında da alıştırıcıları bulunmaktadır. Kitapta sadece Latin harfleri kullanılmış, eski harflere yer verilmemiştir. Gramer kısımlarını verdikten sonra cümle örnekleri vermiştir. Bunu yaparken de önce İngilizce cümleleri vermiş, karşısına da Türkçelerini yazmıştır. Diğer eserlerde olduğu gibi bu eserde de konu anlatımlarının ardından sözlük vermiştir. Yazar eserinin son kısmında hikâye ve “Tilki ile Şahin” , “Bülbül ile Atmaca”, “Horoz ve Keklik” ve “Köpek” gibi fabllardan örnekler vermiştir (Yeşilyurt, 2015: 28). Sadece Latin harflerinin kullanılması o dönemde Türkçeyi öğrenenler için bir eksiklik oluşturmaktadır.

15. *Anton Tien, A Turkish Grammar, Containing Also Dialogues and Terms Connected with the Army, Navy, Military Drill, Diplomatic and Social Life (Sosyal Yaşam, Diplomasi ve Ordu ile İlişkili Diyalog ve Terimler İçeren Türk Dil Bilgisi)*

Anton Tien bu eserini, 1896 yılında yayımlamıştır. 418 sayfadan oluşan eseri S. Low, Marston and Company yayımlamıştır. Geniş bir gramer bölümünün bulunduğu eser atasözleri ve deyimlere özel yer ayırmasıyla ön plana çıkmaktadır. Eserin 298. sayfasından itibaren diyalog bölümleri başlar. Bu bölümde Latin alfabesi ile İngilizce cümleler, Arap alfabesi ile Türkçe karşılıkları ve Latin alfabesi ile yine Türkçe karşılıkları yer alır. Eser diğer metin türleri ile biter (Yeşilyurt, 2015: 29). Atasözleri ve deyimlere özel yer verilmesi ileri seviyede dili öğrenenler için önemlidir. Cümlelerin anlamlarının karşılıklı verilmesi söz dizimini ve kullanımı pekiştirmesi noktasında dikkat çekmektedir.

16. *V. H. Hagopian, Ottoman Turkish Conversation Grammar (Osmanlı Türkçesi Konuşma Dilinin Dil Bilgisi)*

Bu kitap 1907’de Londra’da basılmıştır. Yazar eserin ön sözünde Türklerin tarihini anlatmıştır. Giriş kısmında ise alfabe ve harfler yer almaktadır. Harfleri eski yazıyla vermiştir. İlk derste Hagopian belirsiz ve belirli sıfatlara değinmiştir. Sonrasında ise fiiller, isimler, sıfatlar, zamirler ve edatlar gibi dil bilgisi konularını alıştırıcılarıyla beraber kitapta vermiştir. Kitapta dikkati çeken, gramer kurallarını anlatırken yazarın her ayrıntıya yer vermesidir. Ardından sözlük kısmı bulunmaktadır. Eseri sonunda ise Arap harfleriyle yazılmış süslü yazı (rika, sülüs) örnekleri yer almıştır (Yeşilyurt, 2015: 29). Dil bilgisi konularının ayrıntılı

işlenmesi, harflerin eski yazıyla verilmesi ve Türk tarihinden söz edilmesi eserin dikkate değer yanlarıdır.

17. V. H. Hagopian, *Key to the Ottoman - Turkish Conversation – Grammar (Osmanlı Türkçesi Konuşma Dilinin Dil Bilgisi Anahtarı)*

Bu eser 1908 yılında Londra’da basmıştır. Hogopian, bu kitabında da alfabeyle yer vererek başlamıştır. Yazarın ön sözde de anlattığı gibi bu eser diğer esere ek olarak çıkmıştır. Ancak diğer kitaptan değişik olarak bu eserinde alıştırmaöara yoğunluk vermiştir (Yeşilyurt, 2015: 30). Osmanlı Türkçesi Konuşma Dilinin Dil Bilgisi kitabının devamı niteliğinde olan eser alıştırmaöara zenginleştirilmiştir.

Cumhuriyet Döneminde Yabancıöara Türkçe Öğretimi

Türk Dili Tetkik Cemiyetinin kurulmasıyla birlikte, Türkçeye ve Türkçe öğretisine daha fazla önem verilmiştir. Bazı üniversiteler Cumhuriyet döneminde yabancıöara Türkçe öğretimi konusunda önemli ve ciddi çalışmalar yürütmüştür. İlerleyen yıllarda üniversitelerin bünyesindeki dil eğitim merkezleri (TÖMER, DİLMER, DEDAM, FÜSEM, vb.), Türk Dil Kurumu, Türkiye İşbirliği ve Kalkınma İdaresi (TİKA) ve Yunus Emre Vakfı yabancıöara Türkçe öğretimi alanındaki çalışmalar da çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu son çalışmaların zenginliği ve verimliliği, yabancıöara Türkçe öğretimi alanında yazılan çalışmalara yansır (Aykaç, 2015: 165).

TÖMER

Türkçeyi en iyi şekilde öğretmek amacıyla 1984 yılında TÖMER adıyla anılan Ankara Üniversitesi Türk Öğretim Merkezi kurulmuştur. Yabancıöara Türkçe öğretimi birçok farklı yabancı dil öğretim yönteminin kullanılmasıyla ortaya çıkan ve TÖMER yöntemi olarak adlandırılan çalışmalara ilk kez sistematik olarak başlamıştır. Bugün, TÖMER, Yabancı Dil Öğretiminde birçok yöntemin bir birleşimi olan seçici yöntemi kullanmaktadır (Bayraktar, 2003: 61). Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulan TÖMER’den sonra farklı isimlerle pek çok üniversitede Türkçe öğretim merkezleri açılmıştır.

Daha sonra 1994 yılında Gazi Üniversitesi, Bolu İzzet Baysal Üniversitesi ve Ege Üniversitesi'ne bağlı Türkçe öğretim merkezleri kurulmuştur. YÖK'e bağlı pek çok üniversite Türkçe Öğretim Merkezi açmıştır. Bu kurumların asıl amacı yurt dışında ve içinde Türkçe öğretmek, Türk kültürünü tanıtmaktır. TÖMER' ler kendi ders materyallerini amaçlarına göre geliştirmiştir. Ankara TÖMER'in Hitit Yabancılar İçin Türkçe seti ve Gazi TÖMER'in Yabancılar İçin Türkçe seti bu bakımdan önemlidir. Bu setler görsel ve işitsel materyallerle desteklenmiştir (Arslan, 2012: 181). Çağdaş anlamda güncel yöntemlerle Türkiye'ye eğitim vb. amaçlarla gelmiş insanlar için Türkçe öğretimi çalışmaları TÖMER'lerde yapılmaya devam etmektedir.

TÖMER'in açılımı, 2001 senesinde “Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi” olarak ve 2011 senesinde “Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi” olarak değişmiştir. TÖMER, 1980 yıllarında Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten ilk ve tek kurum olarak hizmet vermeye başlamıştır. 1989-1990 öğretim senesinde İngilizce, Fransızca ve Almanca öğretimine de başlanmış, daha sonra kademeli olarak pek çok yabancı dille beraber Avrasya Türkçeleri, öğretilen diller arasına girmiştir. Dil alanında yapılan bu çalışmalar TÖMER'e “bilimsel tabanlı dil merkezi” kimliğini vermiş ve TÖMER'in yabancı dil öğretiminde uygulanmak üzere yeni metot ve teknikler geliştirmesini sağlamıştır. 1989 senesinden itibaren İngilizce, Fransızca ve Almanca öğretimine başlayan TÖMER'de bugün Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca, Portekizce, İtalyanca, Rusça, Bulgarca, Çince, Arapça, Korece, Farsça dilleri ve Osmanlı Türkçesi öğretilmektedir (TÖMER, 2019). Türkçenin ve yabancı dillerin her seviyede Türkçe öğretim merkezlerinde öğretilmesi çağdaş anlamda bir birikim oluşmasını sağlamıştır. Bu birikimle yüzlerce yıllık Türkçe öğretim tecrübesi gelişimini sürdürmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü

Yabancılar Türkçe öğretmenin yanı sıra, Yunus Emre Enstitüsü ülkemizi tanıtmak için kültürel ve sanat etkinlikleri yürütmekte ve bilimsel çalışmaları desteklemektedir. 2009 yılında faaliyetlerine başlayan Yunus Emre Enstitüsü, yurtdışında 58 kültür merkezine sahiptir. Kültür merkezlerimizde verilen Türkçe eğitimine ek olarak, farklı ülkelerdeki eğitim kurumlarıyla yapılan iş birlikleri ile

Türkoloji bölümleri ve Türkçe öğretimi desteklenmektedir. Kültürümüzü ve sanatımızı kültür merkezleri aracılığıyla tanıtmak için birçok etkinlik düzenlenmekte ve ülkemiz ulusal veya uluslararası etkinliklerde temsil edilmektedir (YEE, 2019). YEE yurt dışında yaptığı sanatsal ve kültürel çalışmalarla hem Türk kültürünü tanıtmakta hem de Türkçenin öğretilmesine katkı sunmaktadır. Bosna-Hersek'te Türkçe dersi alan öğrencilerle yapılan 23 Nisan etkinlikleri bu kültürel ve sanatsal çalışmalara örnektir.

Türkiye'de açılan yaz okullarıyla farklı ülkelerden gelen yabancı gençlere yönelik Türkçe öğretim etkinlikleri düzenleyen Yunus Emre Enstitüsü, yurt dışında bu alanda yaptığı önemli çalışmaları vardır (Göçer ve Moğul, 2011: 801). Türkçe öğrenecek yetişkinler ve çocuklar için hazırlanan kitap setleri, görseller, hikâye setleri bu çalışmaları örneklemektedir.

Yabancılar Türkçe öğreten bir diğer önemli devlet kurumu, Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi (TİKA)'dır. TİKA özellikle yurt dışındaki yabancı üniversitelerde bulunan Türkoloji bölümleri ile işbirliği yaparak onlara ders materyali ve öğretim üyesi desteği vermektedir. TİKA ders materyali olarak Orhun Türkçe Öğreniyoruz setini hazırlamıştır (Arslan, 2012: 181). TİKA'nın hazırladığı alt yapı ve yaptığı projeler ülke kültürünün tanıtımı ve Türkçe öğretimi noktasında önem arz etmektedir. TİKA'nın başlatıp YEE'ye devrettiği Türkoloji Projesi yapılan çalışmalardan biridir.

TİKA'nın (Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı) yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere hazırlattığı temel, orta, yüksek ve ileri seviyede sekiz kitaptan oluşan Güneş-Türkçe Öğreniyoruz adlı dil öğretim seti Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan önemli çalışmalar arasında yer almaktadır (Göçer ve Moğul, 2011: 801). TİKA tarafından hazırlanan Türkçe öğretim setleri Türkçe öğretim sürecine katkı sağlamaktadır.

2.2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim İlkeleri

2.2.2.1. Kullanılan Dilin Öğretilmesi İlkesi

Yabancılar Türkçe öğretirken yaşayan Türkçeyi öğretmek çok önemlidir. Aksi takdirde, öğrenciler girdikleri Türk toplumunda öğrendikleri Türk dili ile

iletişim kurmakta zorluk çekeceklerdir. Bu, Türkçe ğretme hedefinden uzak bir tutumdur. Ders kitaplarından, çalışma kitaplarından, kasetlerden ve CD'lerden ve sınıf içi görüşmelerde yapaylıktan kaçınılmalıdır. Eğitmen sadece kendi cümlelerini değil, aynı zamanda toplumun farklı bölgelerinde kullanılan standart Türkçeyi de öğretmelidir (Barın, 2004: 24). Bu ilke doğrultusunda Türkçe ğrenenler iletişim kurmakta zorlanmadan günlük hayata uyum sağlayabilecektir.

Bir millet tarafından bir dilde konuşulan ve yazılmış her şey kültür kavramına girer. Evde, sokakta, çarşıda ve işte sabahtan akşama kadar konuşan insanlar bilinçsizce dil alanına ekme ve biçme yaparlar. Dilin duygu ve düşünceyle dolmasının sebebi, günlük yaşama çok yakın olmasıdır (Kaplan, 2005: 151).

2.2.2.2. Dille Birlikte Kültürün Verilmesi İlkesi

Kelimeler boş semboller değildir. İletişimdeki her kelimenin arkasında bir kabul dünyası vardır. Bu kabuller, kelimenin ait olduğu toplum kültürünün bir parçasıdır. Özellikle deyimler çok iyi öğretilmelidir. Çünkü günlük kullanımda deyimlere çok fazla yer vermekteyiz. Yabancı bir insan, Türkçe deyimleri iyi kullanıldığı zaman insanlarla daha kolay iletişim kurabilir. Burada önemli olan, hangi metinlerde kelimeleri nasıl kullandığımızdır. Dil hayattan ayrılmadan öğretilmeye çalışılırsa, ne dil ne de kültür tam olarak öğretilemez. Yabancılar Türkçeyi öğretirken öncelikle insanlığın genel değerlerinden ve ortak yönlerinden başlamak gerekmektedir (Barın, 2004: 25). Yabancı dil olarak Türkçe ğrenenler için atasözleri, deyimler, kalıplaşmış sözler kültürü tanıdıkça anlamlı hale gelecektir. Kelimelerin bağlama göre değişen anlamları(mecazlar) Türkçenin kültürel zenginliğini göstermektedir. Dille birlikte kültürün aktarıldığı süreçte Türkçenin ğretimi hedef kitlede istenen amaca ulaşacaktır.

2.2.2.3. Yöntemin Belirlenmesi İlkesi

Dil ğretiminde kullanılacak yöntemlere karar verilmeli ve hedefe uygun bir yol çizilmelidir. Yabancı dil ğretiminde bir veya daha fazla metottan yararlanılabilir ve bu metotlar açıklanan konuya göre seçilmelidir (Barın, 2004: 26). Bu ilke doğrultusunda dil ğretiminde yapılacak etkinlikler için kullanılacak yöntem içeriğe göre belirlenecektir.

2.2.3. Yöntemler

Dil Öğretiminde, farklı dil öğretim yöntem sınıflandırmaları yapılmış ve farklı başlıklar altında yöntemler açıklanmıştır. Güzel ve Barın (2013:180-209), Demircan (2013:155-182), Durmuş (2013:30-89), Durmuş ve Okur (2013:15-129) da farklı başlıklar altında dil öğretimi yöntemleriyle ilgili çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışmalara dayanarak, ana dil öğretim yöntemleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- 1) Dil Bilgisi- Çeviri Yöntemi
- 2) Direkt Yöntem
- 3) Doğal Yöntem
- 4) İşitsel-Dilsel Yöntem
- 5) Bilişsel Yöntem
- 6) İletişimsel Yöntem
- 7) Seçmeli Yöntem
- 8) Telkin Yöntemi
- 9) Danışmanlı(Grupla) Dil Öğretim Yöntemi
- 10) Sessizlik Yöntemi
- 11) Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi
- 12) İşitsel-Görsel Yöntem
- 13) Görev Temelli Yöntem
- 14) İçerik Merkezli Yöntem
- 15) Berlitz Yöntemi

Dil öğretiminde bu yöntemlerden hangisinin kullanılacağına karar verilirken, öğretimin yapıldığı ortamın tüm unsurları tek tek değerlendirilmelidir. Öğrencilerin zihinsel ve kültürel alt yapıları, sınıfın fiziksel durumu, öğrencilerin bulunduğu dilin seviyesi veya bir başka deyişle, açıklanacak konunun ne olduğu çok önemlidir. Bu genel çerçevede, öğrenciler için en uygun yöntem seçilebilir ve hatta birkaç yöntem birlikte kullanılabilir.

2.2.3.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi

Dil bilgisi çeviri yönteminde amaç, öğrenilecek yabancı dilin dil bilgisi kurallarını öğretmektir. Okuma ve yazma becerilerinin ön planda olduğu konuşma ve dinleme becerilerinin geri planda kaldığı bu yöntemde kişinin bir dilden diğer dile çeviri yapabilmesi hedeflenen becerinin kazanıldığını gösterir.

Dilbilgisi-çeviri yönteminin ortaya çıkışı, Orta Çağ'a, Batı'da Latince ve Doğu'da Arapça öğretilmesine dayanmaktadır. Fakat genel ilkelerini birleştirerek geliştiren isim Karl Plötz'dür (1819-1881). Yöntemin dayandığı belirli bir öğrenme teorisi yoktur. Daha çok akıl temelli analiz, kural öğrenme ve karşılaştırmalı çalışmalara odaklanır. “1970 yılına kadar Türkçenin yabancılara öğretimi konusundaki tüm kitaplar Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi ile yazılmış, 1970'ten günümüze kadar yazılan kitapların da çoğunluğu yine bu yönteme göre hazırlanmıştır.” (Memiş ve Erdem, 2013: 300). Türkiye’de bulunan üniversitelerin Arapça, Farsça bölümlerinde bu metot hala kullanılmaktadır.

Dilbilgisi öğretiminde tümevarım kullanılır ve öğrencilere öğretilen metinlerdeki dilbilgisi kalıplarına birinci öncelik verilir. Öğretim ilerledikçe daha karışık gramer yapıları kapsamlı dilbilgisel gramer anlatımlarıyla beraber verilir. Bu yöntemin temel amacı, dilin kurallarını öğretmek ve bu kurallar aracılığıyla doğru çeviriyi elde etmektir. Bu yöntemin uygulandığı öğretim ortamında kullanılan dil genellikle öğrencinin ana dilidir. Ancak, öğretim sırasında anadil ve yabancı dil bir arada kullanılır. İki dil birbirleriyle karşılaştırılır ve bütün bilgi seviyeleri kaynak dilden hedef dile ve hedef dilden kaynak dile çevrilir (Memiş ve Erdem, 2013: 300).

Öğrencilerden, önemli kelimelerin kelime bilgisini kazanmak için çalışılan okuma parçalarındaki tüm yeni kelimeleri öğrenmeleri istenir. Alıştırma ve alıştırmalar çoğunlukla birbirleriyle ilgili olmayan cümleleri amaçlanan dilden ana dile çevirmeye odaklanır. Bu yöntemde telaffuz çok önemli değildir. Ana amaç, diller arasındaki çevirinin doğru olmasıdır (Memiş ve Erdem, 2013: 300).

2.2.3.2. Direkt Yöntem/Dolaysız Yöntem

Direkt yöntemde amaç konuşma ve telaffuzdan hareketle hedef dili doğrudan öğrenmektir. Dinleme ve konuşma becerileri ön plana çıkmaktadır. Öğretmen rehberliğinde öğrencinin de aktif olduğu bir yöntemdir.

Bu yöntem, 1950'lerde dilbilgisi-çeviri yöntemine karşı bir tepki yöntemi olarak geliştirilmiştir. Dünyada ve Türkiye'de dilbilgisi-çeviri yönteminin yerine yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu yöntem direkt yöntem veya dolaysız yöntem denir. Çünkü öğrenilen dil ile yaşam arasında doğrudan bir bağlantı vardır ve bu dil, hedef dili öğrenirken ana diline referans olmadan doğrudan öğretilir (Memiş ve Erdem, 2013: 300).

Bu yöntemde dersler kısa bir hikaye veya diyalog ile başlar. Hareket ve resimlerle sözlü olarak desteklenir. Anadil asla kullanılmaz. Gramer tümevarım metoduyla öğretilirken, eylemlere öncelik verilir. Ders ile ilgili açıklamalara bilinen kelime ve yapılar ile devam edilir. Öğretmen bir modeldir, bu yüzden en çok görev öğretmene düşer. Öğretimde yetişkin ile çocuk arasında bir ayrım yoktur. Uzun yıllardır sürdürülen bu yöntem beklenen başarıya ulaşamamıştır (Tosun, 2006: 81).

2.2.3.3. Doğal Yöntem

Doğal yöntem, hedef dili ana dili öğrenir gibi doğal olarak öğretmeyi amaçlar. Güncel dilin sık kullanılan kelimelerini öğretmek öncelikli hedefidir. Öğrenme aşamasında öğrenci drama, rol yapma gibi teknikleri kullanır.

Öğretim dili sadece öğrenilen hedef dildir. Öğrencilere açıklama yaparken bile, anadil kullanılmamaktadır. Öğrenciden, duyduğu kelimeyi veya kelimenin anlamını bilmesine bile, duyduğu şeyi doğrudan tekrar etmesi ve taklit etmesi istenir. Öğrenci, ana dilini öğrenirken yaptığı gibi aktif olmalı, yanlışlıklara takılmadan, elverdiğince konuşmalıdır. Öğrenci konuşmakta utangaç davranırsa, ona kitaplardan günlük konuşma parçaları ezberletilir (Aykaç, 2015: 168).

Yabancı dilin kendi ana diline benzer şekilde öğretilmesi gerektiğini söyleyen yöntem, gramer - çeviri yöntemine tepki olarak doğmuştur. Klasik eserler kullanarak yazı dilini öğreten gramer çeviri yönteminin aksine bu yöntem,

yaşayan ve günümüzde konuşulan dili öğretmeyi hedefler (Memiş ve Erdem, 2013: 302).

2.2.3.4. İşitsel-Dilsel Yöntem

İşitsel-dilsel yöntemde öğrenilecek dilin kalıplarından hareketle ezber ve tekrar yoluyla öğretim yapılır. Konuşma ve dinleme becerileri ön plana çıkmıştır. Ezber yoluyla öğrettiği için eleştirilerin odağı olan bu yöntem bilişsel süreci dikkate almamaktadır.

1930'larda Amerikan ordusu, askeri üsleri kurduğu ülkelerin dillerini öğrenmek zorunda kaldı ve pratikte, özellikle Michigan Üniversitesi'nin yardımıyla yeterli sonuçlar elde etti. Sonuçlar çok başarılıydı ve 1950'lerde orta okullarda kulak dili alışkanlığı yöntemi yaygınlaştı. Bu yöntem, dilbilimsel olarak davranışçı (Skinner), yapısalcı (Bloomfield, Nelson Brooks ve Lado) etkisi altında gelişmiştir. Dilin doğal öğrenmesinin dinlemeyle başladığını, ardından konuşma, okuma ve yazma becerilerinin kazanıldığını savunuyor. Bu nedenle, dinleme-anlama ve konuşma diğer becerilerden daha önemlidir (Memiş ve Erdem, 2013: 303).

2.2.3.5. Bilişsel Yöntem

Bilişsel yöntem öğrencinin merkeze alındığı, dört temel becerinin (konuşma, yazma, okuma, dinleme) de aynı derecede önemsendiği bir yöntemdir. Öğrencinin, öğrendiklerinden yola çıkarak yeni cümleler üretebilmesi amaçlanmaktadır.

Bilişsel dil yaklaşımında beynimizin dil edinmek için bilgisayar gibi özel olarak programlandığı iddia edilir. Bu nedenle “Dil, öğrenilmez edinilir.” görüşü hakimdir. Bu yaklaşımının en önemli temsilcisi Noam Chomsky'dir (Güneş, 2011: 132).

Stern'e göre, bilişsel kuram öğrencinin yabancı dilin yapısını anlamayı ve bu yapının kolayca kullanılmasını önemser. Koşullanma, yetiştirme, pekiştirme, alışkanlık kazanma ve aşırı öğrenme konularındaki davranışçı görüşün yerini, **Ausabel** gibi bilişselci psikologun önerdiği kural öğrenme, anlamlı alıştırma ve yaratıcılık olarak önem kazanmıştır. Yöntemin amacı, öğrencilere, anadilini

konusanları gibi yabancı dil becerileri kazandırmaktır. Buna göre, öğrenciler belirli cümle kalıplarını öğrenmek yerine daha önce karşılaşmadıkları durumlarda da uygun cümleleri oluşturabilecek bir yeteneği geliştirmelidirler (Tosun, 2006; 82).

Bu yöntemi, John Bissell Carroll ve uygulamalı dilbilimci Kenneth Chastain tarafından geliştirilmiştir. Genel itibarıyla davranışsal dil öğretimine bir tepki olarak doğmuştur. Dilin bir alışkanlık ürünü değil, yaratıcı bir süreç olduğunu savunmaktadır (Memiş ve Erdem, 2013: 305).

Bilişsel öğrenme metodunu diğer metotlardan farklı kılan yanı, yabancı dilde bulunan yeni bilgilerin depolanması ve eski bilgilerin yeni anlamlar ve bağlar edinmesidir. Anlamli öğrenmenin gerçekleşmesi için, daha önce öğrenilmiş olanla yeni bir öğrenmenin bütünleştirilmesi gerekir. Bilişsel yöntemin ilkeleri kısaca şöyle sıralanabilir:

Dil, üretim ve iletişim sistemlerinin bütünüdür.

Ezberlemeye dayalı mekanik öğrenme yerine anlamli öğrenmeye ağırlık verilmelidir.

Dilbilgisi kuralları, tümevarım ve kesinti yoluyla öğretilmelidir.

Dilbilgisel kurallar gerçektir ve psikoloji ruhunda öğretilmelidir.

Bir kişinin dili yaratıcı bir biçimde öğrenmesi ve kullanması için dört temel dil becerisine eşit derecede önem vermelidir (Memiş ve Erdem, 2013: 305).

2.2.3.6. İletişimsel Yöntem

Dil öğrenirken iletişim becerisi kazanmanın amaç olduğu iletişimsel yöntemde öğrencinin hazır bulunuşluğu öne çıkmaktadır. Dil bilgisi kurallarına yer verilmeyişi yöntemin eksik yanıdır.

Öğretim yöntemleri, araçları, öğretmen ve öğrenci rolleri ve davranışları, sınıf etkinlikleri ve uygulamalarını bir yaşam diline ve dil kullanım yöntemine göre düzenlemektir. Bu yaklaşım bir yandan dilin yapısı (dil öğrenme mekanizması) ve diğer yandan dilin kullanımı (dil ve toplum ilişkisi)

araştırmalarına dayanmaktadır. Dil öğretiminin amacı, iletişim becerilerini geliştirmektir. Bu yeteneği kazanan herkes, dili kullanma bilgisine ve yeteneğine sahiptir (Tosun, 2006: 82).

2.2.3.7. Seçmeli Yöntem

Seçmeli yöntem, uygun görülen yerde uygun görülen yöntemin kullanılmasına olanak verdiği için öğretmeni özgürleştirir. Öğretmenin yöntemlere hakim olması gereğinden dolayı öğretmen niteliğinin önemli olduğu bir yöntemdir.

Seçmeli yöntem, yöntemlerin karışımı, yöntemlerin derlemesi veya yöntemlerin zenginliği anlamında kullanılır. Seçmeli yöntem, bir yöntemden çok, bir yöntem seçme tekniğidir. Yöntemin temel ilkesi, tek ve kesin bir yaklaşıma sahip olan yöntemden ziyade, dil öğretimi ile ilgili genel ilkeler olmasıdır. Öğretilen dile göre özel ilkeler geliştirilerek, dil öğrenim hedefine ulaşmak için her yöntem ve araç kullanılır. Seçmeli yöntem, iyi bir yöntemin öncelikle tüm dilbilim bilgisine dayanması gerektiğini ve bu bilgiyi kullanırken psikolojik kuralların da kullanılması gerektiğini savunur. Bu yöntemde öğretmen, dil öğretim yöntemlerinin en iyi ve en faydalı yönlerini seçer ve bunları kendi amaçları için kullanır (Memiş ve Erdem, 2013: 307).

2.2.3.8. Telkin Yöntemi

Telkin yönteminde öğrenme ortamı önemlidir. Sınıf görsellerle ve hedef dilin kuralları ile ilgili cümlelerle donatılır. Kelime öğretimi ve diyaloglarla ilerleyen derslerde öğrencinin motivasyonu hep diri tutulmaktadır. Öğrenciye başarabilirim, yapabilirim düşüncesi telkin edilir.

1960'tan sonra Bulgar psikoterapist ve eğitimci Georgi Lozanov tarafından psikolojinin verilerini kullanarak geliştirilen bir yabancı dil öğretim yöntemidir. Telkin yöntemi, akıl ve / veya bilince dayanmayan etkileri öğrenmeyi sağlayacak şekilde kontrol etmeyi ve yeniden yönlendirmeyi amaçlar. Lozanov, bu yöntemi dil öğretiminde kullanan öğretmen ve öğrencilerin, dili geleneksel öğretim yöntemleriyle öğrenen öğrencilere göre 3-5 kat daha hızlı öğrenebileceklerini belirtmektedir. Bu yöntem, öğrenmenin, telkinle mümkün olabilecek pozitif

öğrenme psikolojisi ile iyi sonuçlandığını savunmaktadır. Bu yöntemin en ilginç özellikleri, sınıfın dekorasyonu, müzik kullanımı ve öğretmenin otoriter davranmasıdır. Yabancı dil öğretim ortamları rahatça iletişim kurmak için düzenlenir ve müzik, öğretimde etkili bir şekilde kullanılır (Memiş ve Erdem, 2013: 308-309).

2.2.3.9. Danışmanlı (Grupla) Dil Öğretim Yöntemi

Danışmanlı dil öğretim yönteminde öğretmen ve grup içinden seçilen danışman öğrenci süreci yönlendirir. Gerektiğinde ana dilin de kullanıldığı bu yöntemde telaffuz öne çıkmaktadır. Ses kayıt cihazlarından ve bilgisayarlardan öğretimde faydalanılmaktadır.

Danışmanlı dil öğretimi yönteminde öğrenciler öğrenme sürecinin merkezindedir. İkinci bir dili öğrenirken bireylerin hata yapma korkusu ve iç endişe nedeniyle kendilerini iyi ifade etmedikleri gözlemine dayanarak, bu kaygıdan kurtulmak ve sadece hata yapmanın neden olduğu korkuyu aşmak için öğretmen değil, aynı zamanda öğrencilerin de bir sorumlulukları olmalıdır. Bu nedenle, sınıfta öğretmen ve öğrenci danışmanı, danışman ilişkisinde değerlendirilir. Bu yöntemin temeli, öğretmen ve öğrenciler arasındaki karşılıklı iyi niyet, ilgi ve olumlu tutum için çok önemlidir (Memiş ve Erdem, 2013: 310).

2.2.3.10. Sessizlik Yöntemi

Öğretmenin öğrenme sürecinde genellikle sessiz kaldığı sessizlik yönteminde materyal kullanımı öne çıkmaktadır. Okuma becerisi üzerinde durulurken konuşma becerisi göz ardı edilmektedir.

Eğitim Danışmanı C. Gattegno'nun 35 yıllık öğretmenlik deneyiminin sonunda ortaya attığı yabancı dil öğretim yöntemidir. Öğretmeye değil, öğrenmeye odaklanır. Öğrenilecek örnek, ilk önce bir emir verildikten sonra onu anlamaları ve öğrenmeleri için öğrencilere bırakılır. Öğretmen bir gözlemcidir ve farklı plastik renkteki çubuklarla, genellikle konuşma olmadan öğrencilere rehberlik edebilir ve gerekirse öğrencilerden biri gibi sınıfa katılabilir. Ana dilin kullanımı kesinlikle yasaktır. Çoğu yöntemden farklı olarak, az sayıda sözcükle çok konuşturarak dilsel bir bilince ulaşmaya çalışır, ilk önce tonlamayı, doğal

anlatımı, doğal tonlama ile söylenen cümleleri öğrenir. Renk komut çubukları, kelime listeleri, duvar panoları, çizimler, plakalar, teyp, resimler, slaytlar, filmler, ödev kağıtları ve okuma kitabı sınıfta kullanılabilir. Öğretim genellikle yapılandırılmıştır ve kelime öğrenmeye dayanır. Uygulamada, durumsal yöntemin ve işitsel-dilbilimsel yöntemin farklı özellikleri kullanılmıştır. Sayıca az kişi bulunan gruplarda başarı daha fazladır (Tosun, 2006: 84).

2.2.3.11. Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi

Tüm fiziksel tepki yönteminde önce anlama becerisi sonra konuşma becerisi geliştirilmektedir. Bireyin biyolojik özelliklerinin öğrenme sürecinde etkili olduğu düşünülmektedir. Öğretim süreci komutlara dayanmaktadır, öğrenci motivasyonu olumsuz etkilenmektedir.

Bu yöntemi ruhbilimci J. Asher, gelişim psikolojisi gibi çalışmalardan faydalanarak geliştirmiştir. Çocuklar ana dillerini öğrenirlerken ilk olarak ebeveyn ve yakınlarının söylediklerini dinleyip uygular. Bu nokta doğrultusunda Asher öğrencilerin konuşmaya zorlanmadan konuşma talimatlarını yerine getirerek ve rollerini değiştirerek yabancı bir dili rahat bir şekilde öğreneceklerini söylemektedir. Bu metot başlangıç seviyesinde sözel yeterliliği öngörmektedir. Fakat konuşma becerisinin gelişmesi doğal hızına bırakılmıştır. Sonraki aşamalarda, farklı araç- gereçler kullanılabilir. İlk başlarda gerçekleştirilebilir görülen bu metot, fazla vakit kaybı ve tekrara fazla düşmesi sebebiyle pek tutulmamıştır (Tosun, 2006: 83).

2.2.3.12. İşitsel-Görsel Yöntem

İşitsel - görsel yöntemde öğrenme sürecinde görsel ve işitsel araçlardan sıkça yararlanılır. Dinleme ve konuşma becerisi ön plandadır.

İşitsel-görsel yöntem, öncelikli olarak Fransızca öğretmek için 1960'tan sonra geliştirilmiştir. Bu metodu diğer metotlardan farklı kılan en önemli detay teknolojik aletleri dil öğretiminin temel araçlarından biri haline getirmesidir. Dil öğretimi dil laboratuvarında, taşınabilir kasetçalar-CD vb., ses kayıtları, ses kayıt cihazları ve kısa film şeritli projeksiyon gibi teknolojik aletler kullanılarak yapılır. (Memiş ve Erdem, 2013: 313).

2.2.3.13. Görev Temelli Yöntem

Görev temelli yöntem iletişim odaklıdır. Verilen çeşitli görevlerin yerine getirilmesi beklenirken süreç dikkate alınır. Öğrenciler verilen görevleri yerine getirirken dört temel dil becerisinden yararlanmaktadır.

Görev temelli yöntem, dört temel dil becerisinin hepsinin aynı derecede geliştirilmesine dayanan modern bir dil öğretme yöntemidir. Bu yönetime göre görev, öncelikli dil öğrenme hedeflerinin anlamlı etkinliklere dönüştürülmesidir. Görev temelli öğretim yönteminin müfredatı, dilin iletişim görevleri aracılığıyla öğretilmesi yaklaşımına dayanmaktadır (Memiş ve Erdem, 2013: 314).

2.2.3.14. İçerik Merkezli Yöntem

İçerik merkezli yöntemde konunun içeriğine odaklanılarak öğrenme süreci planlanır. Bu diğer yöntemlerden farklı bir yaklaşımdır. Ders esnasında karşılaşılabilecek sorunlara anlık çözüm üretimiyle ilgili sıkıntılar yaşanmaktadır.

İçeriğe dayalı yabancı dil öğretimi, 1965'ten sonra Kanada St. Lambert'in geliştirdiği Fransızca dil daldırma eğitiminin etkisiyle geliştirilen, günümüz insanının farklı amaçları ve ihtiyaçları için yeniden tanımlanmış bir yabancı dil öğrenim şeklidir. İnsanlar dil öğrenme ihtiyaçlarını mesleğine göre belirlerken, ilgi ve konuşma dili ortamına göre farklılık gösteren dilbilimsel araştırmanın sonucunu desteklerken, dil kullanımının öğretilmesi dilin yapısal öğretilmesinden daha önemli hale gelmiştir. Yöntem, belli bir içerik çerçevesi içinde öğretime konu olan yabancı dilin beceri ve akademik yönlerinin eşzamanlı öğretimini planlar. Hedef dilin konu içeriğini, iletişimin anlık bir nesnesi olarak değil, öğrenilmesi gereken bir araç olarak görür (Memiş ve Erdem, 2013: 315).

2.2.3.15. Berlitz Yöntemi

Avrupa dil ölçeğinde, bu yöntem hâlen uygulanmaktadır. Anlama-dinleme, anlama - okuma, konuşma, yazma becerisi temel hedeftir. Maksat, dil öğrenen adayda bu temel becerileri geliştirmektir (Yüce, 2005: 83). Yabancı dil öğretiminde dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri geliştirecek uygulamalara yer verilmesi gerektiğini ileri sürer. Sözlü dile önem verir. Öğretim ya bireysel olmalı ya da sayısı onu geçmeyen sınıflarda yapılmalıdır (Şahin vd., 2013: 38) Gerçek hayat senaryoları

üzerine kurulu olan Berlitz yöntemi, öğrenciye günlük hayatta kullanabileceği veriyi aktarır, öğrencinin sınıfta olduğu çok değerli zamanlar, kurallar, formüller ve pasif bilgi ile boşa geçirilmez. Öğrencinin öğretmeniyle geçirdiği zaman en aktif şekilde değerlendirilmektedir. Konuşma ve dinleme yetilerinin temel alındığı bu yöntemde okuma ve yazma, konuşma ve dinleme yetilerini desteklemektedir (Çiçek, 2016: 77) Dört temel becerinin merkezde olduğu bu yöntemde hedef dil kullanılarak öğrencinin daha hızlı temel becerileri kullanabilmesi amaçlanmaktadır.

2.2.4. Avrupa Ortak Dil Çerçevesi

Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni dil öğrenimi, öğretimi ve değerlendirmesini kolaylaştırmak amacıyla hazırlanmıştır. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni, Avrupa ülkelerindeki dil öğretim programları, program rehberleri, sınavlar ve ders kitapları vb. konulardaki çalışmalara yön vermek için ortak bir çerçeve sunmayı hedeflemektedir. Bu dili iletişimde kullanabilmek için yabancı dil öğrenenlerin bilmesi gerekenleri ve bu dilde etkinlik kazanmaları için hangi bilgi ve yetenekleri geliştirmeleri gerektiğini detaylı bir biçimde açıklamaktadır. Bu açıklamalar ayrıca dillerin kurulduğu kültürel bağlamı da kapsar. Başvuru metni aynı zamanda yabancı dil öğrenenlerin öğrenmenin her aşamasında ve yaşam boyu öğrenmeye dayanarak yapacakları ilerlemeyi ölçmelerini sağlayan dil yeterlilik seviyesini de tanımlar (MEB, 2009: 1).

Başvuru metni, derslerin, ders içeriğinin ve özelliklerinin şeffaflığını sağlamak için amaçların, içeriğin ve yöntemlerin kesin tanımları için ortak bir temel sağlar ve böylece modern diller alanındaki uluslararası koordinasyonu artırır. Dil yeterliliğinin açıklanmasında kullanılacak bu objektif kriterler, farklı öğrenme bağlamlarında edinilen özelliklerin karşılıklı tanınmasını kolaylaştıracak ve böylece Avrupa'da hareketliliğe de yardımcı olacaktır (MEB, 2009: 1).

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, eylem odaklı bir yaklaşımı benimser. Bu yaklaşım, dili kullanan ve öğrenenleri öncelikle “sosyal aktör” olarak görür. Başka bir deyişle, bireyi çeşitli durumlarda belirli bir ortamda ve belirli bir hareket alanında gerçekleştirmesi gereken (yalnızca dille sınırlı olmayan) görevleri olan toplumun bir üyesi olarak görür. Bu nedenle, eylem odaklı yaklaşım, bireylerin

hem genel olarak hem de özel olarak iletişimsel dil becerilerini geliştiren eylemleri kapsar (MEB, 2009: 6).

Avrupa Ortak Dil kriterleri, Avrupa Konseyi tarafından belirlenen, dil öğrenme seviyelerini açıkça, kapsamlı bir şekilde standartlara göre belirleyen ve dili öğrenen kişinin hangi düzeyde neler yapabileceğini açıklayan bir programdır. Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretimi, üniversiteler içerisinde kurulan TÖMER tarafından yapılır. Bu ve benzeri kurum ve kuruluşlar Türkçe öğretim programlarını ve yayınlarını bu metne göre acilen yeniden uyarlamalıdır (Kara, 2011: 161).

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni incelendiğinde bu metnin üç genel seviye ve altı alt seviyeden oluştuğu görülmektedir: A Temel Seviyede: A1 (Başlangıç/giriş ya da keşif düzey), A2 (Ara ya da iletişimden kopmama “temel gereksinim” seviyesi), B Ara seviyede: B1 (Eşik düzey), B2 (İleri ya da bağımsız düzey), C İleri Seviyede: C1 (Özerk), C2 (Ustalık) seviyelerinden meydana gelmektedir (MEB, 2009: 22-23; Kara, 2011:161).

2.2.5. Cumhuriyet Dönemi Ders Kitapları ve Üniteler

Eğitim, bilim insanların ve düşünürlerin insanlığın ortaya çıkışından bu yana odaklandıkları önemli bir konudur. İnsanlar doğumdan itibaren sürekli bir eğitim sürecinden geçer ve yaşamın her anında eğitim ile kenetlenmiş durumdadır. Ders kitapları eğitim etkinliklerinin en önemli öğretim materyalleridir. Ders kitabı, “öğretmenler ve öğrencilere belirli bir okul, sınıf ve ders için belirli bir ölçüde incelendikten sonra temel bir kaynak olarak önerilen bir kitaptır.” olarak açıklanabilir (Oğuzkan, 1993: 83).

Ders kitaplarını yürürlükte olan müfredatlara dayandırılması, bireyin ve toplumun ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak hazırlanması, önerilen etkinliklerle teorik olarak uyumlu olmak, öğretimin merkezini bireyi alacak etkinliklerle donatılması, etkinliklerde disiplinler arası ilişkiler kurulması, ders kitaplarının daha işlevsel olmasına katkı sağlayacaktır (Epçayan ve Okçu, 2010: 41).

Ders kitapları, öğrencinin kelime haznesini besleyen en önemli kaynaklardan biridir. Bu kitaplarla öğrencilere verilmesi amaçlanan kelimeler önceden belirlenmeli ve aşamalı olarak eğitim seviyesine göre metinlere yerleştirilmelidir. Ancak, bu

kitaplara dâhil edilmesi gereken kelime / kavram sayısının üst ve alt sınırları, müfredatta ve program kılavuzlarında belirtilmemiştir (Demir, 2006: 220).

Ders kitapları, çalışma kitapları, kitaplar, kasetler ve CD'ler ile ilgili özel sözlükler, Türkçe öğretimi alanındaki uzmanlar tarafından yazılmalı ve çocuklar ve yetişkinler için ayrı ayrı hazırlanmalıdır. Ders kitabı, ilk ünitesinden dört ana beceri olarak adlandırılan dinleme-okuma-konuşma ve yazmaya eşit oranda yer vermelidir. Kurgu metinleri ayrıca kitabın ilk bölümüne dâhil edilmelidir. Çünkü buradaki amaç, öğretilmesi gereken bilgilerin verilmesi gereken metinlere sahip olmaktır. Daha fazla kelime öğretme açısından ders kitabındaki örnek cümleler ve çalışma kitabındaki örnek cümleler aynı olmamalı, daha fazla kelime öğretme açısından farklılık göstermelidir (Barın, 2004 :22).

2.2.5.1. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti

Türkçe Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanan “*Yedi İklim Türkçe Seti*” her düzey için bir ders kitabı, bir çalışma kitabı, bir öğretmen kılavuz kitabı, bir dinleme kitapçığı ve bir dinleme CD’si olmak üzere 30 materyalden meydana gelmektedir. Seti oluşturan 6 ders kitabından her biri "Diller için Avrupa Ortak Öneriler Metni’nde verilen A1, A2, B1, B2 ve C1, C2 seviyesinin kazanımlarını içermektedir. Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde yetişkinlerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenme gereksinimlerine uygun metin ve görsel seçimine önem verilmiştir. Yunus Emre Enstitüsü'nün Türk Kültür Merkezlerinde, üniversitelerin işbirliği içinde bulunan üniversitelerinin Türkoloji bölümlerinde ve Türkiye'deki pek çok paydaş Türkçe öğretim merkezinde, Türkçe dersleri yedi iklim seti ile yürütülmektedir (YEE, 2019).

2.2.5.2. Haydi Türkçe Öğrenelim Seti

Bosna Hersek'te Türkçe öğretimi Yunus Emre Enstitüsü aracılığıyla yürütülmektedir. Kurumun kültürel merkezleri Saraybosna ve Mostar'da bulunmaktadır. Türkçe öğrenmek isteyenler buralarda Türkçe kurslarına katılabilmektedir. Ayrıca, bu merkezler okullarda seçmeli Türkçe dersleri alan öğretmenlerin ücretlerini karşılamaktadır. Üniversite seviyesine kadar eğitim ilkokul ve lise olarak iki bölüme ayrılır. İlkokul dokuz yıl, lise türüne göre üç veya dört yıldır. Türkçe her iki düzeyde de zorunlu seçmeli bir derstir. Bu derslerin eğitim ihtiyaçları Saraybosna, Tuzla, Zenica ve Mostar'daki üniversitelerin Türkoloji bölümlerinin

mezunları ile karşılanmaktadır. Ülke genelinde 6120 öğrenci, anadili Boşnakça olan 46 öğreticiden Türkçe öğrenmektedir (Balcı ve Melanlıoğlu, 2016: 989).

Ders işleme sürecinin ana kaynağı ders kitaplarıdır. Dersin amacı, öğrencinin ders kitapları aracılığıyla ulaşabileceği kazanımları elde etmektir. Yunus Emre Enstitüsü Bosna Hersek'te yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla Haydi Türkçe Öğrenelim setini hazırlamıştır (Balcı ve Melanlıoğlu, 2016: 995).

2.2.5.3. Türkçe Öğreniyorum Seti

Türkçe Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Türkçe Öğreniyorum Seti” ders kitabı, çalışma kitabı, dinleme metinleri kitapçığı ve ses kayıtlarından meydana gelmektedir. Kitaplar A1 ve A2 seviyelerinin kazanımlarını içermektedir. Setteki 1. ve 2. Ders ile çalışma kitapları A1; 3. ve 4. ders ile çalışma kitapları ise A2 düzeyine göre olup Türkçenin seçmeli ya da zorunlu ikinci yabancı dil olarak okutulduğu ülkelerde, Enstitünün Türk Kültür Merkezlerinde (çocuk grupları için) ve Türkiye'ye farklı nedenlerle gelen 10-15 yaş hedef kitleye göre düzenlenen kurslarda kullanılmak için hazırlanmıştır (YEE, 2019).

2.2.5.4. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Seti

Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe setleri, Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi TÖMER tarafından hazırlanmıştır. Türkçe öğrenim seti, Öğretim seti, Temel (A1-A2), Orta (B1) ve Yüksek (B2-C1) düzeylerde, ders kitabı, çalışma kitabı, kitaplarda bulunan dinleme metinlerinin ses kayıtlarını içeren CD'lerden oluşur. Ayrıca Yeni Hitit 1 ve 2 setlerinde öğretmen kitapları bulunmaktadır (Akbulut ve Yaylı, 2015: 43).

2.2.5.5. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti

Gazi Üniversitesi TÖMER öğretim görevlileri tarafından hazırlanan yabancılar için Türkçe Öğretimi seti, A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri için beş farklı ders kitabından ve beş dinleme CD'sinden oluşmaktadır. Avrupa Dil Öğretimi Ortak Çerçeve Programına göre hazırlanan set okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerine göre görsel ve işitsel etkinlikler ile desteklenmektedir (Akbulut ve Yaylı, 2015: 40-41).

2.2.5.6. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe

İstanbul'daki yabancılar için Türk seti Ferhat Aslan tarafından hazırlanmış ve İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi tarafından basılmıştır. Avrupa Konseyi'nin Avrupa dillerini öğretmek için Avrupa Çerçeve Programı kriterlerine göre hazırlanmış öğrenim seti A1, A2, B1, B2 ve C1 / + ders kitabı, çalışma kitabı ve dinleme CD'sinden oluşmaktadır.

Kitap sadece dile dayalı bir öğretme yaklaşımı benimsemekle kalmıyor, aynı zamanda metin tabanlı bir öğretme modeline dayanmaktadır. Diğer kitaplardan farklı olarak, ünite sonunda öğrencilerin kendilerini değerlendirebilmeleri için öz değerlendirme formları oluşturulmuştur. Ayrıca, konular İngilizce olarak da açıklanmaktadır, böylece öğrenciler dil konularını daha kolay anlayabilir. Kitapların son bölümünde, öğretilecek kelimelerin bir listesi verilmiştir (Akbulut ve Yaylı, 2015: 41-42).

2.2.5.7. İzmir Yabancılar İçin Türkçe Ders ve Alıştırma Kitapları

İzmir'de Yabancılar Yönelik Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (DEDAM) tarafından hazırlanan Türkçe kitaplar A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri için ayrı ayrı hazırlanmıştır. Avrupa Dil Eğitimi Ortak Çerçeve Programına göre belirlenen seviyelere göre hazırlanan kitaplar; ders kitapları, uygulama kitapları, öğretmen kitapları ve dinleme etkinliklerinden oluşmaktadır. Her birimde 5 ders vardır, sekizer ünitelerden oluşan kitaplarda dinleme, okuma, konuşma, yazma ve dil öğrenme etkinlikleri vardır. Ayrıca, akademik Türkçe için "*İzmirli İktisadi İdari Bilimler Türkçesi*" kitabı hazırlanmıştır. (Akbulut ve Yaylı, 2015: 42).

2.3. Değer

Psikoloji, sosyoloji, felsefe gibi pek çok alanda kullanılan değer kavramı eğitim alanında da kullanılmaktadır. Farklı alanların konusu olan değer kavramı için çok sayıda tanımdan söz edilebilir. İlk kez 1918'de Znaniecki tarafından kullanılan değer kavramı Latince kıymetli olmak, güçlü olmak anlamlarına gelen valere kökünden türeyerek value şeklini almıştır (Aydın, 2011: 39).

TDK Güncel Türkçe Sözlük'te değer kavramının yedi farklı anlamı bulunmaktadır:

1. Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.
2. Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, bedel, kıymet, paha, valör.
3. Üstün nitelik, meziyet, kıymet.
4. Üstün, yararlı nitelikleri olan kimse.
5. Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey.
6. Bir değişkenin veya bilinmeyenin sayısı ile anlatımı.
7. Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü anlamlarını taşımaktadır.

Schwartz'a göre değerler, insanların kendileri de dahil olmak üzere insanları ve olayları değerlendirmek, eylemlerinin tercihini yapmak ve eylemlerini meşru hale getirmek için kullandıkları ölçütlerdir. Toplumun değerlerini benimsemenin toplumsal yaşama uyum için gerekli olduğunu belirtmektedir(Schwartz, 1992, akt. Özensel, 2003: 223).

Değer; insanın hayata dair karar vermesinde, gelişen olaylar karşısında yorum yapmasında, çevresinde kendini etkileyen durumlar hakkında hüküm vermesinde ona yol gösteren, dayanak sağlayan inanış unsurlarıdır. (Bulut, 2011:21).

Değer; bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, yüksek ve yararlı niteliktir. (Ulusoy, 2007:23).

Değer; arzu edilen, ihtiyaç duyulan şeye karşı beslenen amaçtır. Değerlerin işlevi insan aklını müspet yönde, iyilikler yönünde kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Bu bakımdan değerler insan davranışına sınır ve ölçü getirmektedir. (Özen, 2012:169).

Belli bir durumu bir diğerine tercih etme eğilimi olarak da tanımlanan değerler aynı zamanda davranışlara kaynaklık eden ve davranışları yargılamaya yarayan anlayışlardır. Değerler, birey için neyin önemli olduğunu tanımlayarak; istekleri, tercihleri, arzu edilen ve edilmeyen durumları görünür kılar (Ulusoy ve Arslan, 2016:5).

Farklı alanların araştırma konusu olması bakımından araştırmacıların çeşitli tanımlar yaptığı değer kavramı bireyin ve toplumun huzuru, iyiliği için benimsediği tercihler bütünüdür.

2.4. Değerlerin Özellikleri

Değerlerin daha iyi anlaşılması toplum ve insan yaşamı bağlamında önem taşımaktadır. Araştırmacıların değerlerle ilgili görüşlerini değerlendiren Schwartz ve Bilsky, yapılan çalışmalardan hareketle değerlerin özelliklerini belirtmektedir:

1.Değer inançtır. Ancak tümüyle nesnel, duygulardan arındırılmış fikir niteliği taşımazlar. Etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.

2.Değerler, bireyin amaçlarıyla ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hak bilirlilik, yardımseverlik) ilişkilidirler.

3.Değerler, özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örneğin, itaatkârlık değeri, evde, işte, okulda ve tanımadığımız ilişkilerin tümünde geçerlidir.

4.Değerler, davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.

5.Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Bu sıralama değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur.

6.Değerler değişime açık yapılardır. Zaman içinde etkileşim ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir (Akt. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 60).

Bunlara ek olarak Keleş (2016:24) değerlerle ilgili şu özellikleri tespit etmiştir:

7. Değerler, nesnelerin, eylemlerin ve insanların seçiminde veya olayların iyi-kötü olarak değerlendirilmesini yönlendiren kıstaslar veya standartlardır.

8. Değerler, bireyin amaç ve davranışlarıyla ilgilidir. Bireyler yaşamlarına değerleri doğrultusunda yön vermektedirler.

9. Değerler, birey ya da toplum tarafından benimsenen, öğrenilebilen ve öğretilebilen bütünleştirici olgulardır.

10. Değerler, eğitim, felsefe, psikoloji ve sosyoloji gibi birçok alanla ilgilidirler; ancak her alanın da kendine özgü değerleri vardır.

11. Değerler, taşıdıkları öneme göre sıralanır. Bireysel özelliklere ve bireyin yaşadığı sosyal çevreye göre değerlerin öncelik sıralaması değişebilir.

12. Değerler, grubun bireylerince paylaşıldığı için örgüt içinde uzlaşma sağlarlar. Paylaşılan değerler aracılığıyla bireyler aynı duygu ve düşünce etrafında toplanırlar.

13. Değerler, birey ya da örgütün nihai hedeflerinin dayanağıdır.

Değerlerin özellikleri incelendiğinde bireye ve topluma yön vermedeki gücü ve etkisi görülmektedir. Hedeflerin belirlenmesi, olumlu veya olumsuz kararlar verilmesi, sosyal çevreye uyum değerlerin önemini ve işlevini göstermektedir.

2.5. Değerlerin Sınıflandırılması

Değerlerin sınıflandırılmasıyla ilgili çalışmalar incelendiğinde değer tanımında olduğu gibi ortak bir sınıflandırmanın olmadığı görülmektedir. Araştırmacılar yaklaşımlarına göre farklı sınıflandırmalarda bulunmuşlardır:

Prencipe ve Helwig (Akt. Ulusoy ve Dilmaç, 2016: 33) altı başlıkta değerleri topladıkları görülmektedir:

1. Değerlerin refah veya adalet, haklar gibi meseleler için direkt olarak ilgili ahlâki değerler,

2. Değerlerinin refahı veya hakları ve bireysel kişilik ya da karakter özellikleriyle ilgili değerlerden oluşan ahlâki karakter değerleri,

3. Karakter özellikleri ile ilgili ahlâki olmayan karakter değerleri,

4. Siyasî ahlakî değerler,

5. Vatan sevgisi veya yurtseverlik gibi diğer siyasi değerleri içeren geleneksel siyasi değerler,

6. Dinî değerler

Değerlerin birey merkezinde altı farklı toplumsal bölüme ayrıldığı bu sınıflamada görülmektedir.

Rokeach'ın değerler sınıflaması tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2.1: Rokeach'a Göre Değerler Sınıflaması Tablosu

Amaç Değerler	Araç Değerler
Aile Güvenliği	Bağımsız Olma
Barış İçinde Bir Dünya	Bağışlayıcılık
Başarılı Olma	Cesaret
Bilgelik	Dürüstlük
Dinî Olgunluk	Entelektüellik
Eşitlik	Geniş Görüşlülük
Gerçek Dostluk	Hırslılık
Güzellikler Dünyası	İtaatkarlık
Heyecan Verici Bir Yaşam	Kendini Kontrol Etme
İç Huzuru	Kibarlık
Kendine Saygı	Kendine Hâkim Olma
Mutluluk	Mantıklılık
Gerçek Sevgi	Neşelilik
Özgürlük	Sevecenlik
Rahat Bir Yaşam	Sorumluluk Sahibi Olma
Sosyal Kabul	Temizlik
Ulusal Güvenlik	Yardımseverlik
Zevk	Yaratıcılık

Kaynak: Adem Beldağ (2012); “İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki Değerlerin Kazanılma Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi(Erzurum İli Örneği),” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, s.17

Rokeach'ın değerleri amaç değerler ve araç değerler olarak sınıflandırdığı görülmektedir. On sekiz amaç ve on sekiz araç değer olmak üzere sınıflandırmasında otuz altı değere yer vermektedir.

Schwartz topladığı verileri bireysel ve kültürel olmak üzere iki düzeyde incelemiştir (Smith ve Schwartz, 1997). Bireysel düzeydeki incelemelerde değerler, kişilerin yaşamlarını yönlendirmedeki önemlerine göre ele alınırlar. Değerlerin kültürel düzeyde incelenmesindeki amaç ise, toplumun genelinde paylaşılan ve toplum normlarına dayanan soyut fikirlere ilişkin bilgi üretmektir. Kültürel düzeydeki inceleme birimi kültürel grubun (ulus, etnik grup) kendisidir. Bu iki düzey arasındaki ayrımın nedeni ise, bireysel düzeyde kişiyi yönlendiren değerler arasındaki güdüselle ilişkilerin kültürel düzeyde aynı düzeyde aynı özellikleri sergilememesi olasılığının bulunmasıdır (akt. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000; 60-61).

Schwartz'ın değerler sınıflaması tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2.2: Schwartz'a Göre Bireysel Değer Sınıflaması Tablosu

<i>Açıklama</i>	<i>Değerler</i>
Güç (Power): Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim gücü	Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görüntüyü koruyabilmek [İnsanlar tarafından benimsenmek] ^a
Başarı (Achievement): Toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi	Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak [Zeki olmak]
Hazcılık (Hedonism): Bireysel zevke, hazzıya yönelim	Zevk, hayattan tat almak
Özyönelim (Self-direction): Düşünce ve eylemde bağımsızlık	Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak [Kendine saygısı olmak]
Evrenselcilik (Universalism): Anlayışlılık, hoşgörü ve tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek	Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, dünyada barış istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olmak, çevreyi korumak [İç uyum]
İyilikseverlik (Benevolence): Kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme	Yardımcı olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak [Gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi bir hayat, anlamlı bir hayat]
Geleneksellik (Tradition): Kültürel ya da dinsel töre ve fikirlere saygı ve bağlılık	Alçak gönüllü olmak, dindar olmak, hayatın bana verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı olmak [Dünyevi işlerden el ayak çekmek]
Uyma (Conformity): Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlandırılması	Kibarlık, itaatkar olmak, anne babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek
Güvenlik (Security): Toplumun var olan ilişkilerinin ve kişinin kendisinin huzuru ve sürekliliği	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek [Bağımlılık duygusu, sağlıklı olmak]
Not: Organizma: Biyolojik organizmalar olarak bireylerin evrensel gereksinimleri. Etkileşim: Uyumlu bir toplumsal etkileşimin evrensel nitelikteki ön şartları. Grup: Grupların sorunsuz işlev göstermesi ve varlığını sürdürebilmesi için evrensel gereklilikler. a. Kültürlerarası karşılaştırmalarda tutarlı sonuçlar vermediği saptanan değerler köşeli parantez içinde verilmiştir. b. İnsanların asıl gruplarının dışındaki insanlarla ilişkiye geçtikleri, gruplar arası karşılıklı bağımlılığı kabul ettikleri ve doğal kaynakların kısıtlılığının farkına vardıkları zaman ortaya çıktığı varsayılır.	

Kaynak: Kuşdil, M.Ersin, Çiğdem Kağıtçıbaşı (2000); "Türk Öğretmenlerin Değerler Yönelimi Ve Schwartz Değer Kuramı," *Türk Psikoloji Dergisi*, Cilt 15, Sayı 45, s. 59-76.

TDÖP 2018'e göre değerler şu şekilde sınıflandırılmıştır:

Tablo 2.3: TDÖP 2018'e Göre Değerler Sınıflaması Tablosu

TDÖP'te Yer Alan Kök Değerler		TDÖP Erdemler Temasında Yer Alan Değerler	
A.	Adalet	I.	Ahlak
B.	Dostluk	İ.	Alçak Gönüllülük
C.	Dürüstlük	J.	Azim
Ç.	Öz Denetim	K.	Cömertlik
D.	Sabır	L.	Dayanışma
E.	Saygı	M.	Güven
F.	Sevgi	N.	İyilikseverlik
G.	Sorumluluk	O.	Kardeşlik
Ğ.	Vatanseverlik	Ö.	Merhamet
H.	Yardımseverlik	P.	Paylaşma
		R.	Sadakat
		S.	Sılayırahim
		Ş.	Vefa
		T.	Vicdanlı Olmak

Bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olarak ifade edilen değerler, öğretim programlarının her birinde ve her biriminde yer alacağı söylenmektedir. Bu değerlerin, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacağı ifade edilmiştir. (TDÖP, 2018). Değerlerin farklı sınıflandırmalarının bulunması bu konuda araştırmacıların farklı yaklaşımlarının olduğunu göstermesinin yanında bireyin ve toplumun yaşamında değerlerin önemini göstermektedir.

2.6. Değerler Eğitimi Yaklaşımları

Değerlerin bireye ve topluma kazandırılmasında farklı yaklaşımlar kullanılmaktadır.

Değerler eğitimi ile ilgili araştırmalara bakıldığında farklı yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Bu yaklaşımlar Aktepe (2016: 81)'e göre şu şekilde sıralanabilir:

1. Doğrudan Değer Öğretimi Yaklaşımı
2. Değer Açıklama Yaklaşımı
3. Değer Analizi Yaklaşımı
4. Ahlakî Muhakeme Yaklaşımı
5. Örtük Program Yaklaşımı

6. Karakter Eğitimi Yaklaşımı

7. Eylem/Davranış Öğrenme Yaklaşımı

1. Doğrudan Değer Öğretimi Yaklaşımı

Aktepe (2016: 81), doğrudan değer öğretimi yaklaşımına telkin yoluyla değer öğretimi yaklaşımı da denir. Doğrudan değer öğretimi yaklaşımıyla bireyin davranışlarına şekil vermek amacıyla bireyi sürekli yönlendirir ve bireye sık sık telkinler yapılır.

Akbaş (2004: 96)'ın Welton ve Mallan (1996)'dan aktardığına göre, çok eski yıllardan beri insan davranışlarını şekillendirmek için telkin, öğüt verme yöntemi kullanılmıştır. Bu yaklaşımda, bireye yeterince söyler ve gösterirseniz birey sonunda sizin istediğiniz gibi davranacaktır varsayımı vardır. Telkin yöntemiyle çocuklara “anne ve babaların sözlerini dinlemeliyiz, büyükler konuşurken sözlerini kesmemeliyiz” şeklindeki sözleri bu yaklaşıma örnek olarak gösterilebilir.

Halstead ve Taylor (Akt. Sarı, 2007: 61)'a göre, bu yaklaşımın temelinde yetişkin bireylerin çocuklara ahlakî değerleri doğrudan öğretmek çocukların davranışlarını şekillendirme ve iyi alışkanlıklar kazandırma sorumluluğu yatmaktadır.

Abacı (2018: 28)'nın DeRoche ve Williams (2001)'dan aktardığına göre, “Amerika’da 1950’lerde, öğretmenlerden değerleri doğrudan öğretmeleri bekleniyordu. Telkin yöntemi insan davranışlarını şekillendirmek için en kabul gören yöntemdi. Ahlakî eğitim, sabah duaları, vatandaşlığı tasdik törenleri vatanseverlik toplantıları, atom bombasından koruma eğitimleri okul yaşamının ve müfredatın bir parçasıydı. Öğrenciler otoriteye saygı gösteriyordu.”

Superka (akt. Dilmaç, 2007: 36), telkin yoluyla değer aşılama öğretiminde kullanılan işlem basamakları şunlardır:

- a. Telkin yaklaşımı olabilecek değerleri belirleme
- b. Değer seviyelerini belirleme

c. Davranışsal amaçları belirleme

d. Uygun metotları seçme

e. Metotları uygulama

f. Sonuçları değerlendirme

“Telkin yaklaşımı daha çok ordu, izcilik ve dini kurumlar tarafından kullanılmakta ve bu kurumlarda yöntemin kullanılmasında yeminler ezberlenmekte ve önemli insanların yaşamları incelenmektedir” (Leming, 1997’den Akt. Akbaş, 2004: 97).

2. Değer Açıklama Yaklaşımı

Değer açıklama yönteminin vermek istediği mesaj bireylerin kendi değerlerini açık bir şekilde anlayamaması veya fark edememesidir. Değerleri açıklama yaklaşımında amaç, bireyin kendinde var olan değerler üzerinde düşünerek bireyin değerler yargılarının farkına varmasıdır. Bu yaklaşım bireye değerleri empoze etmek yerine bireye değerleri edinme sürecini içermektedir (Brady, 2008’den akt. Köylü, 2016: 89).

Değer açıklama yaklaşımında öğretmen, öğrenci, aile vb. tarafından bir olay ya da konu öne sürülür. Din, sağlık, çalışma, zevkler, para, otorite ve ölüm gibi herhangi bir konudan seçilebilir. Öğretmen seçtiği olay ya da konuyla ilgili öğrencilere okuma, yazma, düşünme gibi etkinlikler yaptırır ve öğrencilerden bu olay ya da konu hakkında kendi bakış açılarını ve değerlerini söylemelerini isteyerek öğrenciler değerlerini açıklar (Kirschenbaum, 2000’den Akt. Abacı, 2018: 29).

Leming (akt. Tokdemir, 2007: 40-41), değer açıklama yaklaşımının dört anahtar ögesi olduğunu belirtmiştir. Bunlar:

1. Hayata Odaklanma: İnsanların dikkati kendi hayatlarına ve değerlerine odaklanır.
2. Kabullenme: Değer açıklayan kişi başkalarının durumlarını yargılamaksızın kabullenmelidir.

3. Daha Fazlasını Yansıtmaya Davet: Sadece başkalarının durumlarını kabullenme yeterli değildir. Onların da kendi değerlerini yansıtmaları sağlanmalı, bu konuda cesaretlendirilmelidir.
4. Kişisel Gücü Artırma: Değer açıklama yaklaşımı, düşünme ve değerleri açıklamanın yanı sıra kişisel gelişimi de arttırır.

3. Değer Analizi Yaklaşımı

Bu yaklaşımın temel amacı öğrencilere, hayatta karşı karşıya geldikleri değerler ile ilgili sorunlar hakkında karar verebilmek için bilimsel araştırma ve mantıksal düşünme sürecini kullanabilmelerine yardımcı olmaktır. Değer içeren soru ya da sorunlara duygularını katmadan akıl yürütmeye dayalı mantığa dayalı inceleyerek karara varmadır (Welton ve Mallan, 1999'dan akt. Sarı, 2007: 62).

Doğanay (2006: 256-287), değer analizi sürecinin sekiz aşamada örgütlenmekte olduğunu söylemektedir:

1. Değer sorununu belirleme
2. Karşılaşılan değer sorununu açıklığa kavuşturma
3. Sorun hakkında bilgi ve kanıt toplama
4. Bilgi ve kanıtların uygunluğunu ve doğruluğunu değerlendirme
5. Olası çözüm yollarını belirleme
6. Çözüm yollarının her birinin olası doğrularını ve değerlendirme
7. Seçenekler arasından birini seçme
8. Seçilen öneriler doğrultusunda davranışta bulunma

4. Ahlakî Muhakeme Yaklaşımı

Akbaş (2008: 16)' a göre ahlakî muhakeme yaklaşımında temel amaç öğrencilerin davranışlarına yol göstererek ahlakî ilkeler geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Öğrenci gelecekte karşılaşılabileceği durumlarla yüz yüze getirilir. Öğrenci gelecekteki davranışının toplum tarafından kabullenilen ilkeleri karşılayıp karşılamadığını öğrenir.

“Kolhberg’in ahlakî ve gelişimlerini desteklemek için adil topluluk okulları kurduğunu ve bu amaçla ahlakî akıl yürütme becerisi geliştirmeye çalıştığını söylemektedir. Adil topluluk okulunun temelini adalet, eşitlik ve demokrasi

oluşturduğunu ve bu okulda alınan kararların tümünün ahlakî tartışmalar ve katılımlı proje grupları ile alındığını ifade etmektedir.” (Yüksel 2005’ten akt. Abacı, 2018: 33).

5. Örtük Program Yaklaşımı

Örtük program, resmî programda açıkça yer verilmeyen fakat kazanılması istenilen bilgi, tutum ve değerlerin öğrenme-öğretme süreci içerisinde veya ders dışı faaliyetlerle kazandırılmasıdır (Doğanay, 2006: 277). Öğrencilerle etkileşim içinde bulunan her ortamda eğitimin tüm paydaşları değerlerin yaşanılmasında öğrencilere model olmaktadır.

Değer eğitiminde, toplumda ve bireyin en iyi öğrenme şekli düşünüldüğünde model alma ve taklit önemli yer tutar. Bu sebeple okulun yönetim biçimi, öğretmenlerin birbiriyle ve öğrencileri ile olan iletişimi örtük program içerisinde yer alan unsurlardır. Bu unsurlar çocuklara aktarılmaya çalışılan değerler üzerinde önemli etkilere sahiptir (Taşpınar, 2009: 26-27). Okul yöneticileri ve öğretmenler resmî programda yer almayan değerler eğitimi için önemli olan örtük programı okullarda oluşturulan kurum kültürü ile sistemli bir biçimde öğrencilere aktarabilir.

6. Karakter Eğitimi Yaklaşımı

Karakter eğitiminin, öğrencilerin iyi olan davranışları bilmelerini, fakına varmalarını ve yapmalarını sağlamak amacıyla yapılan kasıtlı uygulamalardır (Lickona, 1991’de akt. Ekşi ve Katılmış, 2014: 37).

“Karakter eğitimi, birey ve toplum için erdemler geliştirmek amacı ile yapılan tüm çabaları ifade eder (Köylü, 2014: 76).

Ryan&Bohlin, 1999 ve Ekşi, 2003(akt. Ulusoy ve Dilmaç, 2016: 79), karakter eğitimini örtük ya da resmi program aracılığı ile öğrencilere temel insani değerleri kazandırma, sorumluluk alabilme, değerlere karşı duyarlılık ve hayatta uygulayabilme gayreti olarak tanımlanmıştır.

Thomas (akt. Dilmaç, 2007: 46), karakter eğitimi yöntemlerini şu başlıklar altında toplamıştır:

1. Muhakeme-Alışkanlık: Bazı yöntemler bireyin ahlaki muhakeme yeteneğine vurgu yaparken, bazıları erdemli olan davranışın alışkanlık haline gelinceye kadar yaptırılması gerektiğini savunur.
2. Yüksek Değerler-Ara Değerler: Bazı yöntemlerde cesaret, sadakat, sebat gibi daha temel değerlere öncelik verilirken, bazılarında arkadaşlık, özen, nezaket gibi vasıta değerler önemsenmektedir.
3. Bireye Odaklanma-Çevre ve Topluma Odaklanma: Bazı yöntemler bireyin karakterine odaklanırken bazıları toplumun norm ve şablonlarına odaklanarak karakter eğitimine farklı perspektiflerden bakar.

7. Eylem/Davranış Öğrenme Yaklaşımı

Hareket öğrenimi olarak da bilinen bu yaklaşımda bireyin yaşam alanı toplumdur. Değerler, birey ile toplum arasında yaşanan etkileşim ile ortaya çıkar. Eylem/davranış öğrenme yaklaşımında bireyin benimsediği değerlerin ortaya çıkması için birtakım imkânların sunulması ve bazı seçeneklerin bireye tanınması gerekir. Sonuç olarak birey, benimsediği değerleri toplumla etkileşim içerisine girerek oluşturabilir ve kendini gerçekleştirme imkânı bulabilir (Aktepe, 2016: 82).

2.7. Değerler Eğitimi

Değerler insanları bir kültürün, bir toplumun, bir bütünün parçası yapar. Değerler, hem bireyde gelişir hem de birey onları geliştirir. Değerlerin yaşandığı toplumlara bakıldığında, burada ayrışmanın olmadığı, sağlıklı toplumlar olarak var olmaya devam ettiği görülebilir. Toplumsal bütünlük ve barış ancak toplumdaki değerlerin yeni nesillere aktarılmasıyla sağlanabilir (Gürgil vd., 2019: 447). Toplumun ortak payda etrafında toplanması, bireyin topluma aidiyet hissetmesi sahip olunan değerleri yaşamının ve yaşatmanın önemini göstermektedir.

Değer eğitiminin tarihi, 1920'lerde Amerika'da karakter eğitimi üzerine yapılan erken çalışmalara dayanmaktadır. Karakter eğitimine ilgi 1930'larda

azalmıştır ve bu kayıtsızlık 1960'ların ikinci yarısına kadar devam etmiştir. Ancak, 1960'ların sonuna doğru, hem eğitimciler hem de halk tarafından değerlere gösterilen ilgide bir canlanma yaşanmıştır ve değer eğitimi önem kazanmıştır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 73). Bilimin ve teknolojinin hızla geliştiği süreçte bireyselliğin ön plana çıkmasıyla değerlere olan ihtiyaç toplumsal bütünlük için artmaktadır.

Neredeyse her düşüncenin ve her işin değer taşıyan önemli bir parçası bulunmaktadır. Değerleri göz ardı etmek imkânsızdır. Verdiğiniz her karar değer içerdiğinden talepleri, hedefleri ve aradığımız sebepleri temsil ederler. Hayatımızın her yönünü bilinçli veya bilinçsiz olarak etkiler. Ayrıca atacağımız adımları, vereceğimiz kararları ve tepkilerimizin niteliğini de belirler. Yani değerler, tutum ve kabullerimizin arkasındaki gerçek faktörlerdir. Bu nedenle, değerlerin iyi bir şekilde benimsenmesi ve özellikle yaşayabilmeleri için çocuklara aşılması esastır. Aile eğitimi, okul ve çevre bunun için çok büyük bir role sahiptir (Tahiroğlu vd., 2010: 236). Okullar öğretim programlarında değerler eğitime yer vererek, aileler model olarak çocuğun topluma ait değerleri benimsemesine katkıda bulunabileceklerdir.

Okullar, ailede kazanılan değerlerin daha da güçlendirileceği ve bazı yeni değerlerin kazanılacağı ortamlardır. Ailede olduğu gibi okulda da yaşamın bir parçası olarak değerler eğitimi vermenin en uygun yoludur. Bu yol; öğretme, modelleme, karakter özelliklerini belirleme, ahlaki erdemler, topluluk değerleri ve ortak geleceğimizin dayandığı sorumlulukla öz-yönelmeyi içerir (Tahiroğlu vd., 2010: 236). Temelleri ailede atılan değerlerin aktarılması süreci okullarda devam etmektedir. Sosyal ortamlar olan okullarda toplumun kültürüne ve yaşayışına dair değerler, planlı ve ders öğretim programları arasında eş güdümlle sürdürülmelidir.

2.7.1. Değerler Eğitiminin Önemi

Değerler, toplumun ulaşmak istediği hedefler, arzu ettiği güzel tutum ve davranışlardır. Toplumun varlığı, birliği, işleyişi için tamamına yakını tarafından onaylanmış temel kaide ve kurallardır. Toplumca kabul gören kaide ve kurallara dayanan değerler, ulaşmak istenen düşünce ve davranış biçimlerini ortaya koymaktadır. Toplumda güzel düşüncelerin ve davranışların yaygınlaştırılması,

istenilmeyen düşünce ve davranışların ise iyi ve olumlu davranışlara dönüştürülmesinde değerler eğitimi öne çıkmaktadır (Ulusoy ve Arslan, 2016:5).

Değerler, nasıl davranmamız gerektiği konusunda bizlere rehberlik etmekte ve bizleri yönlendirmektedirler. Kimliği ve kişiliği de şekillendiren değerler toplumdaki uyum, huzur ve aynı zamanda şiddete de zemin hazırlamaktadır. Şiddet ve çatışmadan uzak, demokratik ve barışçıl bir toplum için millî ve evrensel değerler yeni kuşaklara kazandırılmalıdır. Değerler eğitimiyle demokratik, hoşgörülü, empati yeteneği yüksek, çalışkan, üretken, kendine ve diğerlerine saygılı bireyler yetiştirilmesi mümkündür. Bu çerçevede öğretim programlarının değer eğitimi destekleyecek şekilde yapılandırılması faydalı olacaktır(Demircioğlu ve Demircioğlu, 2016: 273)

Değerler eğitimi ile bireylere aktarılan değerlerin yansıması toplumda görülmektedir. Toplumun değerlerine bağlı kalması, değerlerini yaşatması ve gelecek kuşaklara aktarması birlik ve beraberliğin sürdürülmesi, bireylerin ortak amaçlar etrafında bir araya gelmesi toplumun sürekliliğini, bireyin topluma aidiyetini sağlamaktadır.

Türk Millî Eğitiminin temel amaçlarında eğitimin yetiştirmek istediği insan tipi ve değerler eğitimiyle ilgili unsurlar şunlardır: Türk milletinin millî, ahlâkî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişileri toplumun üyesi olarak yetiştirmek. Bu unsurlar eğitimin bilgi ve beceri ötesinde davranış kazandırma göreviyle ilgilidir. Davranışların temelinde değerler vardır bu sebeple değerler eğitiminin etkin bir şekilde işe koşulması toplumun devamı için önem arz etmektedir (Akyol, 2010: 41). Türk Millî Eğitiminin amaçlarından hareketle millî değerleri yaşamak, yaşatmak ve değerleri özümsemiş bireyler yetiştirmek görevinin eğitimcilerin olduğu ifade edilmektedir. Ailede örnek olma ile başlayan değerler eğitimi kreşlerle birlikte eğitim sürecinde aktarılmaya devam edilir.

Değerleri yaşamaya ve yaşatmaya duyulan ihtiyaç hem makale, tez, kitap çalışmaları ile akademik alanda yapılan çalışmalara konu olmuş hem de öğretim programlarına dahil edilerek okullarda verilen derslerle eğitim – öğretimin işleyişine dahil edilmiştir.

2.7.2. Değerler Eğitimi ve Okul

Okul, bireyi hayata hazırlayan, değerler eğitimi ile toplumsal bilince katkı sağlayan önemli bir kurumdur. Zamanının büyük bölümünü TV, bilgisayar, telefon başında geçiren öğrenciler için okulda geçen ortalama altı saatin önemi büyüktür. Okul akademik başarının yanında çocuğun iyi bir vatandaş ve toplumsal değerlerine sahip birey olabilmesinin de önünü açmaktadır. Bazı toplumla ilgili, kültürel, ekonomik vb. sebeplerden dolayı ailede başlaması gereken değerler eğitimi gerçekleşmemektedir. Bu eksikliği neredeyse okul tek başına üstlenmekte; okulun, derslerin, eğitimcilerin önemini ortaya koymaktadır (Bastem, 2018:15).

Teknolojik ilerlemeler hızla artmakta, toplumlar zenginleşmekte, sosyal ve bilimsel ilerlemeler olmaktadır. Bütün bu gelişmelere rağmen toplumlarda ahlakî sorunlarda giderek bir artış olmaktadır. Bu sorunlara değerler ve eğitimi ile doğrudan ilişkilidir. Bundan dolayı okulda, ailede ve toplumda değerler ve eğitimi gündeme gelmektedir. Değerler eğitimi konusunda aileden sonra okullara da büyük görevler düşmektedir (Ulusoy ve Arslan, 2016: 6).

Toplumsal kurum olarak okullarda, değer eğitimine yönelik dersler olmasa bile gizli program ile değerler öğretilmektedir. Okulun atmosferi, öğretmenlerin disiplin anlayışı ve beklentileri gibi yapılar değer öğretir veya öğrencilerin değer gelişimi katkıda bulunur (Akbaş, 2004: 679)

Değerler eğitiminin etkili ve verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için okullar, temel değerleri anlama, bu değerleri benimseme ve kendi yaşamlarına uygulama noktasında öğrencilere yardım etmelidir. Özellikle okullar, iyi ve nitelikli vatandaşlar ve bu yolla toplumun devamlılığını sağlamak için, bireylere, toplumun ve insanlığın ortak malı durumuna gelen değerleri kazandırmada etkili bir kurumdur. Eğitim sistemi aracılığıyla okulların temel değerleri öğrencilere kazandırması hedeflenmektedir (Güven, 2014: 83).

Bireyin ve toplumun geleceği birbirinden ayrı düşünülemez. Birey, topluma ait değerleri okulda özümseyip içselleştirerek kişilikli bir birey olarak topluma aidiyetini sürdürecektir.

2.7.3. Değerler Eğitimi ve Öğretmen

Çocukların ailelerinden sonra örnek aldıkları ve en fazla zaman geçirdikleri kişiler öğretmenleridir. Bu açıdan öğretmenler, dersinden nöbetine kadar öğrenciyle iç içe olduğu her anda sınıf yönetimi, tavrı, duruşu, konuşması, yaklaşımı, ilgisi ile öğrencinin gözetimindedir. Öğretmenin İstiklâl Marşı'nı okurken bayrağa bakmasından yavru bir kediye beslemesine, öğrencisini veya karşısındakini can kulağıyla dinlemesinden öğrencisine sesleniş biçimine kadar hepsi öğrenciler tarafından takip edilmektedir. Öğretmenlerin değerler eğitiminde model olmaları ile ilgili yaptığı araştırmada Yazar (2010:89) bulgulara göre, öğretmenlerin tamamına yakınının (% 95) bir model olarak öğretmenlerin değerler eğitiminde önemli bir rolü olduğu görüşünde birleştikleri sonucuna varılabilir tespitine ulaşmıştır.

Eğitimin bir görevi de toplumun değerlerinin yeni kuşaklara aktarılmasıdır. Değerlerin aktarımı açık veya kapalı şekilde hazırlanan programlar yoluyla yapılmaktadır. Eğitimcilerin programların hazırlanmasında ve bu değerlerin aktarılmasında önemli bir rolü bulunmaktadır. Eğitimcilerin değerler eğitimini gerçekleştirirken nasıl davranacağı belli etik ilkelere bağlanmalı ve bu etik ilkeler eğitimcilerce içselleştirilmedir. Değerlerden arındırılmış ve değerleri kapsamayan bir eğitim olamayacağından, “Neyin doğru? Neyin yanlış? ve Neyin öğretmede öncelikli ve önemli olduğu?”nu vurgulamada eğitimcilere rehberlik edecek ilkelerin olması gerekmektedir(Altun, 2003: 10) Değerler eğitimi, toplumun önemseydiği değer ve davranışların kazandırılması sürecinde, okulların rolü ve önemi yadsınmamakla birlikte, okullarda en önemli katkıyı eğitimciler sağlamaktadırlar. (Akgül, 2014:6).

Değerler eğitiminde öğretmenin özellikleri Tyree ve Vence'ye (1997) göre şu şekilde belirtilmiştir:

- a) Model olmalı,
- b) Sınıf içinde ortak bir sosyal doku oluşturmalı,
- c) Her öğrenciye sorumluluk verip, onların ahlakî gelişimlerine katkıda bulunmalı,
- d) Öğrencileri cesaretlendirip, cezalandırarak değerleri empoze etmeli,
- e) Öğrencilere karar verme imkânı tanımalı,

- f) Öğrencilere paylaşım fırsatı vermeli,
- g) Ortaklaşa çalışmaya teşvik etmeli,
- h) Tartışma ve paylaşma ortamları oluşturmali (akt: Dilmaç, 1999: 23)

Bütün öğretme-öğrenme süreçlerinde olduğu gibi değerler eğitiminde de öğretmenler öğrenmeyi planlama ve uygulama, öğrenmeyi kolaylaştırma, rehberlik ve model olma gibi özelliklerle öğretme-öğrenme sürecinin en önemli ögesidirler (Yazar, 2010: 35).

2.8. Türkçe Müfredatında Yer Alan Değerler

TDÖP(Türkçe Dersi Öğretim Programı)-2018’de değerler eğitimine ayrı bir bölüm ayrılmış olup kök değerler belirlenmiştir. Bu kök değerler; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverliktir. Kök değerler, programın temelini oluşturan ve bireyin sahip olması gereken özellikleri karşılayan bir kavramdır. Kök değerlerine bakıldığında, sadece Türkçe eğitimi bağlamında değil, aynı zamanda eğitim ve öğretim yaşamı boyunca, bireyin özellikleri de dikkate alınmalıdır. Kök değerler kavramı, Türkiye’de hazırlanan programlarda yeni bir gelişme olarak öne çıkmaktadır. Birçok ülkede, programlar belirli kök ilkelere / becerilerine göre hazırlanmaktadır. Örneğin Norveç’te 2006 senesinde programlarda yapılan yenilikler ile 5 temel beceri seçilmiştir. Bunlar okuma becerisi, yazma becerisi, sözel beceriler, matematiksel beceriler ve sayısal becerilerdir (Kırmızı ve Yurdakal, 2019: 68).

“Adalet kök değeri adil olma, eşit davranma, paylaşma; dostluk kök değeri diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma; dürüstlük kök değeri açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma; öz denetim kök değeri davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme; sabır kök değeri azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme; saygı kök değeri alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme” tutum ve davranışlarını içermektedir. Yine kök değerlerden “sevgi kök değeri aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma;

sorumluluk kök değeri kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma, sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme; vatanseverlik kök değeri çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme ve yardımseverlik kök değeri de cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma” tutum ve davranışlarını içermektedir (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2017: 24).

Çalışmada esas alınacak değerler ve açıklamaları şunlardır:

- **Adalet:** Adalet, insanlığın tarihsel olarak elde etmek istediği oldukça kapsamlı bir idealdir. Özünde sosyal bir gerçek gibi görünen adalet kavramı, bireysel süreçler de dahil olmak üzere çok yönlü bir yapıdır. Kamusal alanda şekillenen adalet ilkeleri, ödül ve ceza uygulamalarının belirlenmesine, konuların haklarının ve kamusal alandaki bireysel sorumluluklarının çözülmesine yardımcı olur. Adalet kavramının; bireylerin diğerlerine karşı eşit davranması veya belirli bir taraf tutmaması, hak ve hukuk kurallarına riayet etme gibi farklı açıklamaları yapılsa da kamusal alanda yaygın olarak haklılık ve doğruluğun ifadesi olarak kullanılmaktadır (Baltacı, 2019: 31).

- **Dostluk:** “Birbirlerine karşı sevgi ve anlayış gösteren kimselerden her biri” olan arkadaş ile arkadaşlığın daha ileri, samimi, yakın bir aşaması olan dostluk, insan hayatının önemli ihtiyaçlarından ve parçalarındandır. Toplumda yaşayan insanlar, sıkıntılarını, kederlerini, mutluluklarını, sevinçlerini paylaşabilmeleri, destek alabilmeleri, güven alabilmeleri ve zor durumlarda birlikte zaman geçirebilmeleri için arkadaş ve arkadaşlara ihtiyaç duyarlar. Arkadaşlık / arkadaşlık hayatın yükünü hafifletmeye yardımcı olur. Arkadaşlık / arkadaşlık değeri; sevgi, saygı, fedakarlık, paylaşım, iyi şeyler yapma, dürüstlük, hayırseverlik, sadakat gibi değerleri içinde tutar (Fırat ve Mocan, 2014: 40).

- **Dürüstlük:** Yalandan uzak durmak, her zaman doğruyu söylemektir. Her zaman doğru söylemeyi gerektiren dürüstlük, insanın toplumdaki yeri ve toplumda kazanacağı saygı için önemli bir değerdir ve sevgi, saygı, cesaret gibi değerleri kapsamaktadır (Fırat ve Mocan, 2014: 35).

• **Öz Denetim:** Bireyin davranışını kendi kendine kontrol etme, kendi kendine yeterli ve bağımsız olarak ifade edilebilir. Başka bir deyişle, bireyin özgür irade ile hareket ettiği durumdur. Öz denetim; duygu ve düşüncelerini denetleme becerisinin kazanıldığı duygusal öz denetim ve sergilediği davranışları denetleme becerisinin kazanıldığı davranışsal öz denetim diye iki boyuta ayrılır. Bireylerde öz denetimin değerini kazanmak, insanları dışardan kontrol etmek kolay olmakla birlikte kalıcı bir çözümdür (Çatalbaş, 2018:37-38)

• **Sabır:** Sabır, “katlanılması zor olan haksızlık, sıkıntı, acı, hastalık, yoksulluk, felaket vb. durumlar karşısında umutsuzluğa kapılmayıp şikâyet etmeden, sızlanmadan dayanma, tahammül gösterme” olarak açıklanmaktadır (Fırat ve Mocan, 2014: 35).

• **Saygı:** Saygı, “değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu”(TDK) ve “bir kişiye, bir düşünüşe, bir eyleme, bir başarıya yüksek değer vermekten doğan özel bir duygu” olarak açıklanan bir değerdir (Fırat ve Mocan, 2014: 32).

• **Sevgi:** “İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu” ve “insanı karşılık beklemeden yakın ilgi dostluk, şefkat, bağlılık göstermeye yönelten ve fedakârlıkları göze aldırarak kadar güçlü olabilen duygu” olarak açıklanan evrensel bir değerdir (Fırat ve Mocan, 2014: 31).

• **Sorumluluk:** Sorumluluk, “kişinin kendi davranışlarını veya yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesidir”. Sorumluluk sahibi, kendine güvenen bireylerdir. Sorumlu kişiler, üstlendikleri işlerin veya sorumlu oldukları kişilerin kendilerinin önünde düşünürler ve üstlendikleri görevi yerine getirmek için ellerinden geleni yaparlar (Fırat ve Mocan, 2014: 34).

• **Vatanseverlik:** Vatanseverlik kavramını anlamak için, kelime hazinesindeki vatanın tanımını vermek gerekir. Vatan kelimesi, Osmanlı kökenli “evtan” kelimesinden gelir. Evtân ise sözlük anlamında, insanın doğup büyüdüğü ve sevildiği ülke, öldüğü topraklardır. TDK sözlüğünde vatan; yurt, ülke, memleket ve sıra olarak açıklanmaktadır. Aynı zamanda vatan, ulusun atalarının

eserleri tarafından duygusal olarak beslendiği bir ülkedir. Başka bir deyişle, vatan, ulusu geçmişin anılarıyla besleyen, maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayan coğrafi bir yerdir (Tefek, 2016: 32).

- Yardımseverlik: “Kendi gücünü, imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanmak”(TDK Sözlük) anlamına gelen yardım etme/yardımseverlik değeri, ihtiyacı olanlara, karşılık beklemeden maddî, manevî olarak yardımcı olmaktır. Yardımseverlik; dayanışmayı, sevgiyi, işbirliğini, iyilik yapmayı, arkadaşlığı, fedakârlığı, merhameti kapsayan bir değerdir (Fırat ve Mocan, 2014: 33).

- Ahlak: Ahlak, insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyen bir kurallar bütünüdür. Ahlakî yönden kötü, diğer insanların zararına olacak biçimde davranmaktır. Ahlakî yönden iyi davranış, başkalarının hoşlanacağı ve bireyler arasında iyi geçinmek için fırsatlar yaratan davranıştır (Akbaş, 2008: 20).

- Alçak Gönüllülük: Alçakgönüllü olmak, bireyin sahip olduğu imkânlar, iyilik ve güzellikler karşısında gurura ve kibre kapılmamasıdır. Alçakgönüllü insanlar kendi değerini olduğundan daha aşağıda gösterir, diğer insanları küçük görmezler. Alçakgönüllü birey kendi değerlerinin, yeteneklerinin, olumlu ve olumsuz taraflarını bilir ve kendini bilerek hareket eder, kendini olduğundan başka göstermez (Gümüş, 2017: 126).

- Azim: Azim, “bir işteki engelleri yenme kararlılığı” (TDK Sözlük); azimli olma; zorluklara karşı pes etmeme, alınan kararın arkasında durma, sonuca ulaşmak için gayret etme, sabırla çalışma, bıkmadan, usanmadan elinden geleni yapma kararlılığını göstermektir (Fırat ve Mocan, 2014: 41).

- Cömertlik: Kendi şeylerini başkalarıyla paylaşabilmek, onları paylaşmaktan çekinmemektir. Cömert insanlar, sahip oldukları şeyleri kolaylıkla, tereddütsüz bir şekilde başkalarıyla paylaşabilirler. Cömertlik değeri, sevgi, paylaşma, hayırseverlik, iyilik ve fedakarlık gibi değerleri içerir (Fırat ve Mocan, 2014: 35).

- Dayanışma: “Bir grup içinde yer alan bireylerin aralarında veya grupların birbirleriyle olan ilişkilerinde, karşılıklı yardımlaşma, işbirliği, ortak tavır ve eyleme bağlı olarak gelişen bağlılık duygusu” olarak açıklanmaktadır. Dayanışma,

insanlar arasındaki güven ve ilişkiyi en üst düzeye çıkaran ve sevgi, dayanışma, dostluk, fedakarlık ve işbirliği gibi değerleri içeren manevi bir değerdir (Fırat ve Mocan, 2014: 40).

- Güven: İnsanoğlunun en büyük gereksinimlerinden biri olan güven; korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlama duygusudur. Güvenilir insanlar emanete ihanet etmezler. Güven duygusu olmayan kişiler her zaman huzursuz ve tedirgindir. Toplumlarda güven duygusu kaybedildiğinde ise çatışmalar ve gerileme başlar (Gümüş, 2017: 144).

- İyilikseverlik: İyi kelimesi, “istenilen, beğenilen nitelikleri taşıyan, beğenilecek biçimde olan, kötü karşıtı” olarak açıklanmaktadır. İyi insanların bulunduğu toplumların hem refah seviyesi yükselir hem de insanlar arasındaki iletişim toplum olma bilinci sayesinde daha da istenilen bir seviyeye rahatlıkla ulaşır. İyi insan olmak, duyarlı davranmayı, ilke edinmeyi gerektirir. “İşin özünde hepimiz insan olduğumuza göre, diğer insanlara canlılara, doğaya, olaylara, değerlere, duygulara, inanışlara, anlayışlara, algılayışlara... kısacası her konuya karşı hassas olmak zorundayız” (Yaman, 2016: 116).

- Kardeşlik: “Bireysel ilişkiler doğrultusunda güçlü bir bağ olarak karşımıza çıkan arkadaşlık / kardeşlik, sağlam bir toplum yapısı ve sosyal hayat için de büyük bir öneme sahiptir. Arkadaşların birbirlerini iyiliğe veya kötülüğe yönlendirebilme gücü, özellikle de günümüz gençlerinde çok rahat gözlemlenebilmektedir” (Şahin, 2017: 138).

- Merhamet: “Merhametli olma, insanı insan yapan en önemli duygulardandır. Merhamet duygusuna sahip olmayan kişiler, hem karakter olarak zayıftırlar hem de çevreleri tarafından kabul edilmezler. Merhametli olmak, yalnızca zor durumda olan bireylere karşı olmamalıdır. Merhamet değeri, yaşama karşı bir bakış açısını yansıtır. Çevresindekilere karşı kötü davranışlar içinde olan bir birey yeri geldiğinde kendini yapayalnız bulur” (Çintaş, 2009: 119).

- Paylaşma: Paylaşmak insan olmanın bir gereğidir. “Paylaşmak; aralarında bölüşmek, pay etmektir.”(TDK Sözlük) İnsanlar maddi ve manevi pek çok şeyi paylaşabilirler. Paylaşmak cömertliğin, iyiliğin ve yardımseverliğin işaretidir.

Paylaşmak kişilerin manevi tarafını güçlendirir, insan ilişkilerinin pekişmesini sağlar (Gümüş, 2017: 99).

- Sadakat: Sadakat Türk Dil Kurumu sözlüğünde, “içten bağlılık” ve “sağlam, güçlü dostluk” olarak tanımlanmıştır.(TDK) Genel anlamda sadakat, hayranlık duyduğumuz herhangi bir şeye bağlı kalınmasıdır (Çatalbaş, 2018:36).

- Sılayırahim: Sılayırahim, uzakta olanların belirli zamanlarda akrabalarını ve memleketlerini ziyaret etmeleri Peygamberimizin üzerinde durduğu bir davranıştır. Peygamberimiz bir Hadis-i Şerifinde; "sılayırahim yapanın, yani akrabalarını ve dostlarını ziyaret edenin, Allah ömrünü uzatır ve rızkını genişletir", buyurmuştur (İslam Ansiklopedisi,2019).

- Vefa: İyilik her ne kadar karşılıksız yapılsa da, yapılan iyiliğin altında kalmamak, eldeki imkanlarla iyiliğe karşılık vermek vefalı olmak olarak açıklanabilir. Vefalı olmak, insanın karşısındakine, onun yaptığı iyiliğe verdiği değeri göstermesi açısından önemlidir (Fırat ve Mocan, 2014: 36).

- Vicdanlı Olmak: TDK sözlüğüne göre vicdan,“Kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlak değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güç” olarak tanımlanmıştır.

2.9. İlgili Araştırmalar

İlgili araştırmalar başlığı altında YÖK veri tabanına göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve değerler eğitimi birlikte ele alan iki tez ile Türkçe öğretimi ve değerler eğitimi ders kitaplarında inceleyen tez ve makaleler genel olarak aktarılacaktır.

2.9.1. Tezler

YÖK veri tabanında, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve değerler eğitimi birlikte inceleyen iki tez bulunmaktadır. Bu iki tez ve Türkçe öğretimi ve değerler eğitimi birlikte ele alan tezler genel olarak aktarılacaktır.

Atalay (2013), “2012 – 2013 Öğretim Yılı 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi ve Duygular Temalarını Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasını değerler eğitimi ve gerekliliğini açıklamak, değerler eğitiminin Türkçe dersi içindeki yerini ve önemini belirlemek, problemlerini saptamak, Türkçe dersi ve değerler eğitimi konusunda ders kitaplarındaki ve Türkçe programdaki mevcut durum hakkında bilgi vermek, elde edilen bulgulara dayanarak Türkçe öğretimi alanında öneriler geliştirmek amacıyla yapmıştır. İki farklı yayınevine ait 6. sınıf öğretmen kılavuz kitaplarındaki Sevgi ve Duygular temalarını hedefler, kazanımlar ve etkinlikler bakımından değerler eğitime uygunluğunu inceleyen araştırmacı genel olarak değer kazandırmaya yönelik etkinliklerin, dil becerisi ve metin çözümlemesine dönük etkinliklerden daha az olduğunu tespit etmiştir.

Aytekin (2015), “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Değer İletimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda okutulan Türkçe ders kitaplarındaki metinleri Schwartz’ın Değerler sınıflandırmasına göre incelemiştir. Çalışmada sınıf seviyelerine göre hazırlanan kitaplarda değerlerin sıklıklarının farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Aksoy (2015), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmada Dilset, Dilmer ve Tömer yayınevlerine ait ders ve çalışma kitaplarındaki metinleri değer öğretimi açısından incelemiştir. Çalışmada 517 metin üzerinde 33 farklı değer 317 kez tespit edilmiştir. Kitap setleri arasında değer öğretimi açısından farklılık olduğu görülmüştür. Ders kitaplarında çalışma kitaplarına göre daha fazla değer öğretimi sayısına ulaşılmış olup setlerde kitap seviyelerine göre değer öğretimi sayılarında farklılıklar olduğu görülmüştür.

Kaliyeva (2015), çalışmada Türkçe ve İngilizce ders kitaplarını değerler eğitimi açısından incelemiştir. Yabancılar için Türkçe Yeni Hitit 2 Orta ve Yeni Hitit 3 Yüksek ders kitaplarıyla birlikte yabancılar için İngilizce *SpeakOut Pre-Intermediate* ve *SpeakOut Intermediate* ders kitaplarını Schwartz’ın değerler sınıflamasına göre inceleyen yazar metinlerdeki, metin öncesi ve sonrası alıştırmalardaki, gramer sonrası alıştırmalardaki, alıştırmalardaki kelimeleri, sözcük gruplarını, cümleleri ve paragrafları değer iletimi açısından sayısal veriler

haline getirmiştir. Elde edilen sonuçlarla yabancılar için hazırlanan tüm ders kitaplarının değer iletimi ile ilgili genelleme ortaya koymamakla birlikte incelenen ders kitaplarında değerlerin aktarılma yöntemi ile ilgili bilgi vermesi bakımından okuyuculara yararlı olacağı düşünülmüştür.

Karakuş (2018), “Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Metinlerde Değer Aktarımı Referanslarının Yeri” adlı çalışmasında Byram’ın ders kitaplarındaki metinlerde yer alan kültürel unsurların çözümlenmesini amaçlayarak geliştirdiği “Kültürel İçerik Çözümlemesi İçeriği” ölçeğini veri toplama aracı olarak kullanmış ve DİLMER’in İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarını, Ankara Üniversitesi TÖMER’in Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarını, Gazi Üniversitesi TÖMER’in Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarını incelemiştir. Çalışmada değer aktarımının düzeylere göre dengeli dağılmadığı tespit edilmiştir.

2.9.2. Makaleler

Yapılan literatür taramasında Türkçe öğretimi ve değerler eğitimi birlikte çalışan araştırmacıların çalışmalarına makaleler kısmında yer verilmiştir.

Şen (2008), “Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin hangi değerleri ilettiğini tespit etmeyi ve bu değerlerin kitaplara göre dağılımlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Beş farklı yayınevine ait ders kitapları Sosyal Bilgileri öğretim programındaki değerler esas alınarak oluşturulan Değerler İnceleme Formu’na göre incelenmiş, elde edilen veriler SPSS programı ile sayısal verilere dönüştürülmüştür. Araştırma sonucunda en çok iletilen değerler sevgi, duyarlılık, vatanseverlik; en az iletilen değerler misafirperverlik, aile birliğine önem verme ve barış olarak tespit edilmiştir.

Pilav ve Erdoğan (2010), “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Bilgilendirici Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmalarında ortaokul Türkçe ders kitaplarında bilgilendirici metinlerin hangi değerleri ilettiğini tespit etmek ve bu değerlerin dağılımını belirlemek amacıyla bu çalışmayı yapmışlardır. Belirlenen ders kitaplarındaki bilgilendirici metinler Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretim programlarında yer alan değerlere göre

incelenmiş; milli, ahlaki ve evrensel değerlere yeterince yer verilmediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Doğan ve Gülüşen (2011), “Türkçe Ders Kitaplarındaki (6–8) Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi” adlı çalışmalarında 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin hangi değerleri ilettiğinin tespit edilmek ve bu değerlerin sınıflara göre dağılımını belirlemek araştırmanın amacını oluşturmaktadır. On altı farklı değer 71 metinde hangi sıklıkla iletildiği araştırılmış, en fazla ulusal değerler ve sorumluluk; ez az hayvan sevgisi ve misafirperverlik değerlerinin iletildiği tespit edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda Türkçe dersinde etkili bir değer eğitimi gerçekleştirmek için değerlerin metinlere daha dengeli dağıtılması gerektiği ve bu değerlerin etkinliklerle düzenlenmesi gerektiğine ulaşılmıştır.

Fırat ve Mocan (2014) çalışmalarında Türkçe ders kitaplarındaki hikayelerdeki değerleri tespit etmeyi amaçlamışlardır. Muğla ilinde okutulan 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan 21 hikaye metni incelenmiş olup metinlerin ağırlıklı olarak ahlaki – manevi değerlere, ikinci olarak da evrensel değerlere yer verdiği, eserlerin bu bakımdan zengin olduğu tespit edilmiştir. Türkçe ders kitaplarındaki hikâye metinlerinde, işlenen değerlerin sınıflar açısından dengeli bir dağılım göstermediği tespit edilen çalışmada Türkçe ders kitaplarındaki hikâye metinlerinin, öğretim programında belirtilen tüm değer grupları açısından daha dengeli bir dağılım gösterecek şekilde seçilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Şentürk ve Aktaş (2015), çalışmalarında Türkiye’de ve Romanya’da okutulan Ana Dili Türkçe ders kitaplarını değer iletimi açısından karşılaştırılmayı amaçlamıştır. Türk Millî Eğitim Bakanlığı Yayınevi ile Romen Eğitim, Araştırma, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınevi’ne ait ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf ana dili Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan ulusal ve evrensel değerlerin dağılımını belirlemek ve bu açıdan iki ülke arasında bir kıyaslama yapmak için Değer Tespit Formu kullanılmıştır. Romanya’da okutulan 8. sınıf ders kitabının ulusal değer iletimi açısından etkili olmadığı, Türkiye’de ise incelenen metinlerin değer iletimi açısından dengeli bir görünüm arz etmediği ve titizlikle seçilmediği saptanmakla birlikte her iki ülke Türkçe dersi öğretim programlarında iletilecek

ulusal ve evrensel değerlerin somut bir şekilde belirtilmesi gerektiği önerilmiştir. Farklı ülkelerde okutulan Ana dili Türkçe ders kitaplarında değerler eğitimi ile ilgili çalışmalar yapılarak ulaşılan sonuçlardan hareketle kitaplarda yer verilecek ulusal değerler hakkında bütünlük sağlanabileceği belirtilmiştir.

Kaşkaya ve Duran (2017) “İlkokul Türkçe Ders Kitaplarının Değer Aktarımı Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada Milli Eğitim Bakanlığınca onaylanan çeşitli yayınevlerine ait İlkokul 1, 2, 3 ve 4. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinde yer alan değerleri tespit etmek ve aktarılan değerlerin 1, 2, 3 ve 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki dağılımını belirlemeyi amaçlamıştır. İncelenen ders kitaplarında Türkçe ğretim programında yer alan değerlerle yakın oranda benzerlik görüldüğü bunun yanında sınıf düzeyindeki dağılımlarda tutarsızlıklar tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum Kitap Setinin Değerler Eğitimi açısından incelemesi yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden tarama kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Tarama modelleri iki şekilde sınıflandırılabilir. Bunlar, genel tarama modelleri ile örnek olay taramalarıdır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınan bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama modelidir (Karasar, 2016: 77-79).

Araştırmada doküman incelemesi kullanılmıştır. ‘Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Doküman incelemesi veya analizi tek başına bir araştırma yöntemi olabildiği gibi, diğer nitel yöntemlerin kullanıldığı durumlarda ek bilgi kaynağı olarak da işe yarayabilir.’ (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 187). YEE Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer alan metinler, etkinlik cümleleri ve dinleme metinlerinin etkinlikleri doküman analiziyle incelenecektir.

3.2. Evren ve Örneklem

Amaçlı örneklem, araştırmacılar için evrenin genelini temsil edecek bir örneklem seçmenin temel amaç olduğu yargısal örnekleme de denen örneklem seçme yöntemidir. Araştırma için önemli olan özellikler bakımından ortalama düzeyde bunlara sahip olunmasına dikkat edilerek bir örneklem seçilmesini araştırmacı uygun görebilir (Özen ve Gül, 2007: 21). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi için hazırlanan kitap setleri bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü tarafından 2015 ve 2016 yıllarında hazırlanan Türkçe Öğreniyorum seti araştırmanın örneklemidir. 10-15 yaş aralığı için hazırlanan bu set Türkçe Öğretim Programı’nda ortaokul yaş aralığı ile örtüşmektedir. Türkçe Öğreniyorum seti ve Türkçe Dersi Öğretim Programı benzer yaş grubundaki öğrenciler hedef alınarak hazırlandığı için çalışmanın

örnekleme YEE tarafından hazırlanan settir. Set dört ders ve dört çalışma olmak üzere sekiz kitaptan oluşmaktadır.

Tablo 3.1: Örnekleme Yer Alan Ders ve Çalışma Kitaplarının Listesi

SEVİYELER	
A1.1 Ders Kitabı	Temel 1
A1.1 Çalışma Kitabı	
A1.2 Ders Kitabı	
A1.2 Çalışma Kitabı	
A2.1 Ders Kitabı	Temel 2
A2.1 Çalışma Kitabı	
A2.2 Ders Kitabı	
A2.2 Çalışma Kitabı	

3.3. Veri Toplama

Veri toplama aracı olarak 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök değerler ve erdemler temasında yer alan değerler ölçüt olarak alınmıştır. Ders ve çalışma kitabında yer alan metinlerin bağlamından, etkinlik cümlelerinden değerler tespit edilmiştir.

2018 TDÖP'te kök değerler ve erdemler temasında otuz değer bulunmaktadır. Erdemler temasında yer alan; dostluk, dürüstlük, sabır, saygı, sevgi ve yardımlaşma değerleri kök değerlerde de yer aldığı için erdemler temasındaki değerler arasında gösterilmemiştir.

Tablo 3.2: Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kök Değerler ve Erdemler Temasında Yer Alan Değerler

Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Kök Değerler		Erdemler Temasında Yer Alan Değerler	
A.	Adalet	I.	Ahlak
B.	Dostluk	İ.	Alçak Gönüllülük
C.	Dürüstlük	J.	Azım
Ç.	Öz Denetim	K.	Cömertlik
D.	Sabır	L.	Dayanışma
E.	Saygı	M.	Güven
F.	Sevgi	N.	İyilikseverlik
G.	Sorumluluk	O.	Kardeşlik
Ğ.	Vatanseverlik	Ö.	Merhamet
H.	Yardımlaşma	P.	Paylaşma
		R.	Sadakat
		S.	Sılayırahim
		Ş.	Vefa
		T.	Vicdanlı Olmak

Bu araştırmada YEE Türkçe ğreniyorum Seti'ndeki metinleri, etkinliklerde yer alan cümleleri, dinleme metinlerinin ders kitabındaki metinleri ve etkinlikleri Türkçe Dersi ğretim Programı'nda yer alan kök değerler ve erdemler temasında yer alan değerler esas alınarak incelenmiştir. Değerlerin kavramsal çerçevedeki açıklamalarından hareketle tespit yapılmıştır. Kitap seviyelerine ve kitaplarda oluşturulan ünitelere göre sınıflandırmaya gidilmiştir.

3.4. Veri Analizi

Çalışmada YEE Türkçe ğreniyorum setinde yer alan metinler ve etkinlikler, Türkçe Dersi ğretim Programı içerisindeki kök değerler ve erdemler temasındaki değerler temel alınarak:

A1.1 ders ve çalışma kitabı: 1.Tanışalım, 2.Sınıfımız, 3.Canım Ailem, 4.Bizim Manav,5. Arkadaşım Elif, 6.Yaşasın Okulumuz,

A1.2 ders ve çalışma kitabı: 1.Günlük İşler, 2.Canım Annem, 3.Tatil, 4.ocuk Bayramı, 5.Damak Tadı, 6.Eski Zamanlar,

A2.1 ders ve çalışma kitabı: 1.Oyun, 2.Haydi Alışverişe, 3.Gelecek, 4.Dünyamız, 5.Bir Varmış Bir Yokmuş, 6.Geçmiş Olsun,

A2.2 ders ve çalışma kitabı: 1.Yolculuk Nereye, 2.Hayvanlar Alemi, 3.Hobiler, 4.Komşu Komşunun Külüne Muhtaç, 5.Başarının Anahtarı, 6.Hem Okudum Hem De Yazdım niteleri içerdiği değerlere göre incelenmiştir. Bulgular ders ve çalışma kitaplarına göre ve de ünitelere göre ayrı ayrı belirtilmiştir. Veri analizi kavramsal çerçevede açıklanan değerlerin tanımlarından hareketle gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde ders ve çalışma kitaplarında yer alan değerlerin ünitelere göre dağılımı tablolar halinde gösterilmiştir. Problem ve alt problemler tablolarda yer alan veriler esas alınarak yorumlanmıştır.

4.1. YEE Türkçe Öğreniyorum A.1.1 Ders Kitabına İlişkin Bulgular

A1.1 ders kitabında; Tanışalım, Sınıfımız, Canım Ailem, Bizim Manav, Arkadaşım Elif ve Yaşasın Okulumuz üniteleri bulunmaktadır. Ders kitabında 7 değer aktarımı tespit edilmiştir. Tablolarda değerlerin ünitelere göre dağılımı gösterilmiştir.

A1.1 Ders Kitabı Tanışalım Ünitesi Değer Bulguları

Tanışalım ünitesi ders kitabının 1. ünitesidir. Bu ünite de günlük hayatta kullanılan tanışma ve iyi niyet ifadeleri (Merhaba, memnun oldum, nasılsınız, günaydın, görüşmek üzere, güle güle vb.) yer almaktadır. Bu ünite de değer aktarımına dair bir veriye rastlanmamıştır.

A1.1 Ders Kitabı Sınıfımız Ünitesi Değer Bulguları

İkinci ünite olan Sınıfımız ünitesinde değer aktarımına dair herhangi bir veriye ulaşılmamıştır.

Tablo 4.1: A1.1 Ders Kitabı Canım Ailem Ünitesi Değer Bulguları

3. Ünite: Canım Ailem		
Değerler	Frekans	Yüzde (%)
Sevgi	1	50
Paylaşma	1	50
Toplam	2	100

Yukarıdaki tabloya göre 3. ünite olan Canım Ailem(s. 34-47) ünitesinde sevgi ve paylaşma değerleri aktarılmıştır. Aktarılan değerlerin toplamı ikidir. Sevgi değerine 1 (%50), paylaşma değerine 1 kez (%50) yer verilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Annem, babam, kardeşim/ Evimi çok severim.” (A1.1 DK, 2016: 37) dizeleri sevgi değerini; “Bir de kedim var benim/ Hep birlikte yaşarız/Birlikte paylaşıyoruz.” (A1.1 DK, 2016: 37) paylaşma değerini örneklemektedir. Canım Ailem ünite başlığı sevgi değerinin iletilmesini kolaylaştırmaktadır.

A1.1 Ders Kitabı Bizim Manav Ünitesi Değer Bulguları

Yukarıdaki tabloya göre 4. ünite olan Bizim Manav (s.51-64) ünitesinde değer aktarımına dair herhangi bir veriye ulaşılmamıştır.

A1.1 Ders Kitabı Arkadaşım Elif Ünitesi Değer Bulguları

Yukarıdaki tabloya göre 5. ünite olan Arkadaşım Elif (s. 65-78) ünitesinde değer aktarımına dair herhangi bir veriye ulaşılmamıştır.

Tablo 4.2: A1.1 Ders Kitabı Yaşasın Okulumuz Ünitesi Değer Bulguları

6. Ünite: Yaşasın Okulumuz		
Değerler	Frekans	Yüzde (%)
Dostluk	1	20
Yardımseverlik	3	60
Paylaşma	1	20
Toplam	5	100

Yukarıdaki tabloya göre 6. ünite olan Yaşasın Okulumuz (s.76-89) ünitesinde 3 farklı değer toplam 5 kez aktarılmıştır. Yardımseverlik 3(%60), dostluk 1 (%20) ve paylaşma 1 (%20) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanılmamıştır.

“Tarık ile Enes çok iyi arkadaşlar.” (A1.1 DK, 2016: 85) dostluk değerini aktarmaktadır.

“- Elif, kalemtraşın var mı?”

- Var ama maalesef yanımda değil, evde.” (A1.1 DK, 2016: 80) paylaşma değerini aktarmaktadır. Maalesef sözcüğünden anlaşılacağı üzere Elif’in kalemtraşı yanında olsaydı arkadaşı ile paylaşacaktı.

“- Affedersiniz, Kızılay Alışveriş Merkezi nerede?”

-Yaklaşık üç yüz metre ileride, sağda.” (A1.1 DK, 2016: 87),

“- İyi günler, burada banka var mı acaba?”

-Evet, var.

-Peki, nerede?

-Yaklaşık beş yüz metre ileride, solda.” (A1.1 DK, 2016: 87),

“ - Affedersiniz, burada manav var mı?

- Evet, var.

-Nerede acaba?

-Karşıda sağda.” (A1.1 DK, 2016: 88) yardımseverlik değeri üç farklı diyalogda aktarılmaktadır. Sosyal yaşamın işlendiği üniteye yardımseverlik değeri ön plana çıkmaktadır.

Tablo 4.3: A1.1 Ders Kitabı Değer Bulguları

		Üniteler							
	Değerler	Tanısalım	Sınıfımız	Canım Ailem	Bizim Manav	Arkadaşım Elif	Yaşasın Okulumuz	Frekans	Yüzde
A.	Adalet								
B.	Dostluk						1	1	14,2
C.	Dürüstlük								
Ç.	Öz Denetim								
D.	Sabır								
E.	Saygı								
F.	Sevgi			1				1	14,2
G.	Sorumluluk								
Ğ.	Vatanseverlik								
H.	Yardımseverlik						3	3	42,6
I.	Ahlak								
İ.	Alçak Gönüllülük								
J.	Azım								
K.	Cömertlik								
L.	Dayanışma								
M.	Güven								
N.	İyilikseverlik								
O.	Kardeşlik								
Ö.	Merhamet								
P.	Paylaşma			1			1	2	28,4
R.	Sadakat								
S.	Sılayırahim								
Ş.	Vefa								
T.	Vicdanlı Olmak								
	Toplam			2			5	7	100

Tablo 4.3’e göre toplam altı üniteye 4 farklı değer 7 kez kullanılmıştır.

Yardımseverlik 3 (%42,6), kez aktarılmıştır. Paylaşma 2 (28,4), sevgi 1 (%14,2), dostluk 1 (%14,2) olmak üzere değer aktarımına yer verilmiştir. Dört değer dışında kalan 20 değere ait bulguya rastlanılmamıştır. Ders kitabı temel seviye A1.1 olduğu için üniteler bağlamında bu kadar değere yer verilmiştir.

4.2. YEE Türkçe Öğreniyorum A1.1 Çalışma Kitabına İlişkin Bulgular

A1.1 çalışma kitabında, belirlenen değerlere dair bulguya rastlanmamıştır. Temel seviye A1.1 çalışma kitabı olması dolayısıyla etkinlikler Türkçeyi yeni öğrenmeye başlayanlar içindir. Tanışma ifadeleri, temel kavramlar yer aldığından değer aktarımı içeren etkinlik cümlesi ve metne rastlanmamıştır

4.3. YEE Türkçe Öğreniyorum A1.2 Ders Kitabına İlişkin Bulgular

A1.2 ders kitabında; Tanışalım, Günlük İşler, Canım Annem, Tatil, Çocuk Bayramı, Damak Tadı ve Eski Zamanlar üniteleri bulunmaktadır. Ders kitabında 89 değer aktarımı tespit edilmiştir. Tablolarda değerlerin ünitelere göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4.4: A1.2 Ders Kitabı Günlük İşler Ünitesi Değer Bulguları

1. Ünite: Günlük İşler		
Değerler	Frekans	Yüzde (%)
Öz denetim	2	50
Sorumluluk	2	50
Toplam	4	100

Yukarıdaki tabloya göre, 1.ünite olan Günlük İşler (s.6-19) ünitesinde 2 farklı değer toplam 4 kez kullanılmıştır. Sorumluluk 2 (%50), öz denetim 2 (%50) olmak üzere değer aktarımı tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“... Sonra ders çalışıyor ve ödevlerimi yapıyorum. Hafta içi televizyon izlemiyorum. ...Biraz kitap okuyorum. Sonra erkenden uyuyorum.” (A1.2 DK, 2016: 12), “Tavşan ders çalışıyor .”(A1.2 DK, 2016: 19) ifadeleri hem öz denetim hem de sorumluluk değerlerini taşımaktadır. Günlük İşler ünitesinde günlük hayatla ilişkilendirilerek değerler aktarılmıştır.

Tablo 4.5: A1.2 Ders Kitabı Canım Annem Ünitesi Değer Bulguları

2. Ünite: Canım Annem		
Değerler	Frekans	Yüzde (%)
Dostluk	3	9
Öz Denetim	5	15
Sevgi	6	18
Sorumluluk	10	30
Yardımseverlik	3	9
Cömertlik	3	9
Paylaşma	2	6
Vicdanlı Olmak	1	3
Toplam	33	100

Tabloya göre 2. ünite olan Canım Annem(s. 20-33) ünitesinde 8 farklı değer toplam 33 kez aktarılmıştır. Sorumluluk 10 (%30), sevgi 6 (%18), öz denetim 5 (%15), dostluk 3 (%9), cömertlik 3 (%9), yardımseverlik 3 (%9), paylaşma 2 (%6) ve vicdanlı olmak 1(%3) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Bugün arkadaşım ile sinemaya gidiyorum.”(A1.2 DK, 2016: 25), “...Hafta sonları sokakta arkadaşlarımla farklı oyunlar oynuyoruz.” (A1.2 DK, 2016: 26),

“Babaanne: Ağabeyin ne yapıyor?

Torun: Arkadaşlarıyla arka bahçede top oynuyor.” (A1.2 DK, 2016: 26), ifadeleri dostluk değerini,

“...Annem ve babam bana bazen kızıyor çünkü arabadan çok ses çıkıyor. O zaman bahçeye çıkıyor ve orada oynuyorum...”(A1.2 DK, 2016: 26), öz denetim değerini,

“... Annemi çok seviyorum...”(A1.2 DK, 2016: 22), “Dilek’i seviyorum.” (A1.2 DK, 2016: 23), “Okulumu çok seviyorum.”(A1.2 DK, 2016: 24), “...En çok uzaktan kumandalı oyuncak arabamı seviyorum...”(A1.2 DK, 2016: 26), “Dilara müziği çok seviyor.” (A1.2 DK, 2016: 27), “...Arkadaşlarımı çok seviyorum.” (A1.2 DK, 2016: 28) ifadeleri sevgi değerini,

“... Akşamları bana kitap okuyor. ..” (A1.2 DK, 2016: 22), “... Annem beni arabayla okula götürüyor...”(A1.2 DK, 2016: 22), “İşim bitiyor. Ütüyü yerine koyuyorum.” (A1.2 DK, 2016: 24), “Ada okula gidiyor.” (A1.2 DK, 2016: 24), “...Annem mutfakta bulaşık yıkıyor...” (A1.2 DK, 2016: 33), “...Babam garajda arabayı yıkıyor...” (A1.2 DK, 2016: 33), ifadeleri sorumluluk değerini,

“Sınıfta ders çalışıyorum.” (A1.2 DK, 2016: 24), “Ayşe ile ders çalışıyoruz.” (A1.2 DK, 2016: 25), “...çantamı hazırlıyorum...dişlerimi fırçalıyorum. .. Sonra ders çalışıyorum. Biraz kitap okuyorum ve yatıyorum.” (A1.2 DK, 2016: 28), “Odamı temizliyorum.” (A1.2 DK, 2016: 32) ifadeleri sorumluluk ve öz denetim değerlerini,

“...Güler yüzlü ve yardımsever bir insan.” (A1.2 DK, 2016: 22), “ ...Benim annem hemşire. Hastalara yardım ediyor. (A1.2 DK, 2016: 22), “Çocuk kadına yardım ediyor.” (A1.2 DK, 2016: 23) ifadeleri yardımseverlik değerini,

“Ema’ya hediye alıyor.” (A1.2 DK, 2016: 23), “Babama doğum gününde gömlek ve kravat alalım.” (A1.2 DK, 2016: 25), “... Annem ve babam bana çok güzel oyuncaklar alıyor...” (A1.2 DK, 2016: 26) ifadeleri cömertlik değerini,

“Kardeşimle aynı odada kalıyoruz.” (A1.2 DK, 2016: 24), “...Bazen kardeşim benden topu alıyor ve arkadaşlarıyla top oynuyor...” (A1.2 DK, 2016: 26) ifadeleri paylaşma değerini,

“... Bazen yaramazlık yapıyorum ve annemi üzüyorum. O zaman annemden özür diliyorum.” (A1.2 DK, 2016: 22) ifadesi vicdanlı olmak değerini aktarmaktadır.

Canım Annem ünitesi anne kavramının kültürel ve duygusal yönden ifade ettiği anlamla ve taşıdığı birikimle pek çok değer aktarımını kolaylaştırmıştır.

Tablo 4.6: A1.2 Ders Kitabı Tatil Ünitesi Değer Bulguları

3. Ünite: Tatil		
Değerler	Frekans	Yüzde (%)
Dostluk	1	8,3
Öz Denetim	2	16,6
Sabır	1	8,3
Sevgi	3	24,9
Sorumluluk	2	16,6
Azim	1	8,3
Güven	1	8,3
Sadakat	1	8,3
Toplam	12	100

Tabloya göre 3. ünite olan Tatil (s. 34-47) ünitesinde 8 farklı değer toplam 12 kez aktarılmıştır. Sevgi 3 (%24,9), sorumluluk 2 (%16,6), öz denetim 2 (%16,6), dostluk 1 (%8,3), sabır 1(%8,3), azim 1 (%8,3), güven 1 (%8,3) ve sadakat 1 (%8,3) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“...Pınar: Beraber Harikalar Diyarı’na gidelim.

Emre: Tamam, çok iyi fikir.”(A1.2 DK, 2016: 36) diyalogu dostluk değerini,

“...Okulda derslerini çok dikkatli dinliyor.” (A1.2 DK, 2016: 45) cümlesi öz denetim ve sorumluluk değerini,

“... Emre: Evet, hemen Harikalar Diyarı’na gitmek istiyorum.

Pınar: Acele etme...” (A1.2 DK, 2016: 36) diyalogu sabır değerini,

“Mert, kedileri çok seviyor.” (A1.2 DK, 2016: 37), “...Ceren okulunu çok seviyor...” (A1.2 DK, 2016: 45), “...Ceren, annesini ve babasını çok seviyor...”(A1.2 DK, 2016: 45) ifadeleri sevgi değerini,

“...(Kütüphanede) araştırmalar yapıyor ve kitap okuyor...”(A1.2 DK, 2016: 45) ifadesi öz denetim ve sorumluluk değerini,

“...Ceren’in birçok hayali var. İleride büyük bir bilim adamı olmak istiyor. Önemli araştırmalar yapmak ve insanlara faydalı olmak istiyor. (A1.2 DK, 2016: 45) ifadeleri azim değerini,

“... Ceren’in ailesi ona güveniyor ve Ceren’i destekliyor...”(A1.2 DK, 2016: 45) ifadesi güven değerini,

“...hep onlarla birlikte yaşamak istiyor.(Ailesiyle) Onlardan hiç ayrılmak istemiyor. İleride Dünya turuna anne ve babasıyla çıkmak istiyor. (A1.2 DK, 2016: 45) sadakat değerini taşımaktadır. Tatil, insanların güzel zaman geçirdiği ve birbirlerine sevgiyle yaklaştığı bunun yanı sıra sorumluluklarını da yerini getirdiği dönemdir. Tatil ünitesinde buradan yola çıkarak sevgi ve sorumluluk değerinin öne çıktığı görülmektedir.

Tablo 4.7: A1.2 Ders Kitabı Çocuk Bayramı Ünitesi Değer Bulguları

4. Ünite: Çocuk Bayramı		
Değerler	Frekans	Yüzde (%)
Dostluk	2	8,6
Öz Denetim	4	15,2
Sabır	1	4,3
Sevgi	2	8,6
Sorumluluk	8	34,4
Ahlak	1	4,3
Azim	1	4,3
Cömertlik	1	4,3
Kardeşlik	1	4,3
Sılayırahim	1	4,3
Vicdanlı Olmak	1	4,3
Toplam	23	100

Tabloya göre 4. ünite olan Çocuk Bayramı (s. 48-61) ünitesinde 11 farklı değer toplam 23 kez aktarılmıştır. Sorumluluk 8 (%34,4), öz denetim 4 (15,2), sevgi 2 (%8,6), dostluk 2 (%8,6), ahlak 1 (%4,3), kardeşlik 1 (%4,3), sabır 1 (%4,3), azim 1 (%4,3), cömertlik 1 (%4,3), sılayırahim 1 (%4,3), ve vicdanlı olmak 1 (%4,3) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Kürstan önce arkadaşlarımla sohbet ediyoruz.” (A1.2 DK, 2016: 51), “Bu çocuklar, Türk ailelerin yanında kalıyorlar. Ailelerin çocuklarıyla arkadaş oluyorlar ve Türk kültürünü tanıyorlar...” (A1.2 DK, 2016: 53) ifadeleri dostluk değerini,

“Yemekten önce mutlaka ellerimi yıkıyorum.” (A1.2 DK, 2016: 52), “Ayşe, her akşam uykudan önce dişlerini fırçalıyor. (A1.2 DK, 2016: 52), “Dedem şekerli ve tatlı yiyecekler yemiyor.” (A1.2 DK, 2016: 52) ifadeleri öz denetim değerini,

“Ahmet, öğleye kadar Ayşe’yi bekliyor.” (A1.2 DK, 2016: 52) cümlesi sabır değerini,

“...Ben polis olmak istiyorum öğretmenim. Polisleri çok seviyorum...” (A1.2 DK, 2016: 50), “Başarılı insanları çok seviyorum.” (A1.2 DK, 2016: 61) ifadeleri sevgi değerini taşımaktadır.

Tiyatro oyununda görev almak isteyen öğrencilerin öğretmenlerine söylediği cümleler sorumluluk değerine örnektir:

“...Ayşe: Öğretmenim, ben programda şiir okumak istiyorum...” (A1.2 DK, 2016: 50),

“...Erdal: Öğretmenim, ben asker olmak istiyorum...” (A1.2 DK, 2016: 50),

“...Sibel: Ben sizin gibi öğretmen olmak istiyorum...” (A1.2 DK, 2016: 50),

“...Mustafa: Ben polis olmak istiyorum öğretmenim...” (A1.2 DK, 2016: 50).

“Kahvaltıdan sonra işe gidiyorum.” (A1.2 DK, 2016: 51), “Yolculuktan önce valizimi hazırlıyorum.” (A1.2 DK, 2016: 52), “Annem akşama kadar evi temizliyor. (A1.2 DK, 2016: 59) ifadeleri sorumluluk değerini taşımaktadır. “Okuldan sonra ders çalışıyorum.” (A1.2 DK, 2016: 52) ifadesi hem öz denetim hem sorumluluk değerine örnektir.

“Ahmet her öğün tabağındaki yemekleri sonuna kadar yiyor.” (A1.2 DK, 2016: 59) ifadesi ahlak değerini,

“Cem, sabaha kadar ders çalışıyor.” (A1.2 DK, 2016: 58) ifadesi azim değerini,

“...Atatürk 23 Nisan’ı Dünya çocuklarına armağan ediyor...” (A1.2 DK, 2016: 53) ifadesi cömertlik değerini,

“...23 Nisan’da dünyanın birçok ülkesinden çocuklar Türkiye’ye geliyorlar. Bu çocuklar, Türk ailelerin yanında kalıyor.” (A1.2 DK, 2016: 53) ifadesi kardeşlik değerini,

“... Annemiz bugün bizi bekler...” (A1.2 DK, 2016: 54) ifadesi sılayırahim değerini,

“...Üzmeyelim bugün annemizi...” (A1.2 DK, 2016: 54) ifadesi vicdanlı olmak değerini taşımaktadır.

Çocuk Bayramı ünitesinde sorumluluk ve öz denetim değerleri yerine sevgi, dostluk, kardeşlik değerleri aktarılabildi.

Tablo 4.8: A1.2 Ders Kitabı Damak Tadı Ünitesi Değer Bulguları

5. Ünite: Damak Tadı		
Değerler	Frekans	Yüzde (%)
Saygı	2	33,2
Cömertlik	1	16,6
Dayanışma	2	33,2
Sadakat	1	16,6
Toplam	6	100

Tabloya göre 5. ünite olan Damak Tadı (s. 62-75) ünitesinde 4 farklı değer toplam 6 kez aktarılmıştır. Saygı 2 (%33,2), dayanışma 2 (%33,2), sadakat 2 (%16,6), cömertlik 1 (%16,6) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Lütfen koridorlarda gürültü yapmayalım.” (A1.2 DK, 2016: 64), “Kızım ders çalışıyor. Televizyonu açmayayım.” (A1.2 DK, 2016: 64) ifadeleri saygı değerini,

“Yarın annemin doğum günü, ona sürpriz bir hediye alalım mı?” (A1.2 DK, 2016: 64) ifadesi cömertlik değerini,

“...Tahsin: Çikolata alıyorum. Sen de kolonya al...” (A1.2 DK, 2016: 68),
“Tahsin:...Baklavayı ben alayım. Sen lokumu al...” (A1.2 DK, 2016: 68) ifadeleri dayanışma değerini,

“...Kimselere de bakmadım/Aklımdan geçer/Kimseyi tanımadım ben/Senden daha güzel...” (A1.2 DK, 2016: 74) dizeleri sadakat değerini iletmektedir.

Tablo 4.9: A1.2 Ders Kitabı Eski Zamanlar Ünitesi Değer Bulguları

6. Ünite: Eski Zamanlar		
Değerler	Frekans	Yüzde (%)
Dostluk	1	11,1
Öz Denetim	3	33,3
Sorumluluk	2	22,2
Azim	1	11,1
Cömertlik	1	11,1
Vefa	1	11,1
Toplam	9	100

Tabloya göre 6. ünite olan Eski Zamanlar (s. 76-89) ünitesinde 6 farklı değer toplam 9 kez aktarılmıştır. Öz denetim 3 (%33,3), sorumluluk 2 (%22,2), cömertlik 1 (11,1), dostluk 1 (%11,1), azim 1 (%11,1), vefa 1 (%11,1) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“...Arkadaşlarım Caner ve Adnan’ı aradım. Dışarı çıktık...” (A1.2 DK, 2016: 89)ifadesi dostluk değerini,

“Trafikteyken beni aradı ama telefona bakamadım.” (A1.2 DK, 2016: 86) ifadesi öz denetim değerini,

“Dün saat yediye kadar ders çalıştım.” (A1.2 DK, 2016: 79), “Okuldan sonra hemen ödevlerimi yaptım.” (A1.2 DK, 2016: 79) ifadeleri hem öz denetim hem sorumluluk değerini,

“...Zayıflamak için spor yaptım...” (A1.2 DK, 2016: 84) ifadesi azim değerini

“... Her akşam bize yemekten sonra taze meyve ikram ettiler...” (A1.2 DK, 2016: 84) ifadesi cömertlik değerini,

“...Türkiye’deyken hepimiz mutluyduk. Bir hafta sonra tatilimiz bitti. Biz de onları Mısır’a davet ettik. Çok sevindiler.” (A1.2 DK, 2016: 87) ifadeleri vefa değerini aktarmaktadır.

Tablo 4.10: A1.2 Ders Kitabı Değer Bulguları

		Üniteler							
	Değerler	Günlük İşler	Canım Annem	Tatil	Çocuk Bayramı	Damak Tadı	Eski Zamanlar	Frekans	Yüzde %
A.	Adalet								
B.	Dostluk		3	1	3		1	8	9
C.	Dürüstlük								
Ç.	Öz Denetim	2	5	2	4		3	16	18
D.	Sabır			1	1			2	2,2
E.	Saygı					2		2	2,2
F.	Sevgi		6	3	2			11	12,4
G.	Sorumluluk	2	10	2	8		2	24	27,1
Ğ.	Vatanseverlik								
H.	Yardımseverlik		3					3	3,3
I.	Ahlak				1			1	1,1
İ.	Alçak Gönüllülük								
J.	Azim			1	1		1	3	3,3
K.	Cömertlik		3		1	1	1	6	6,8
L.	Dayanışma					2		2	2,2
M.	Güven			1				1	1,1
N.	İyilikseverlik								
O.	Kardeşlik				1			1	1,1
Ö.	Merhamet								
P.	Paylaşma		2					2	2,2
R.	Sadakat			1		1		2	2,2
S.	Sılayırahim				1			1	1,1
Ş.	Vefa						1	1	1,1
T.	Vicdanlı Olmak		1		1			2	2,2
	Toplam	4	33	12	24	6	9	88	100

Tablo 4.10'a göre toplam altı ünite de 18 farklı değer 88 kez kullanılmıştır. Sorumluluk değeri 24 (%27,5) kez aktarılmıştır. Öz denetim 16 (%18), sevgi 11 (%12,4), dostluk 7 (%9), cömertlik 6 (%6,8), azim 3 (%3,3), yardımseverlik 3 (%3,3), saygı 2 (%2,2), ahlak 1 (%1,1), sabır 2 (%2,2), paylaşma 2 (%2,2), dayanışma 2 (%2,2), sadakat 2 (%2,2), vicdanlı olmak 2 (%2,2), kardeşlik 1 (%1,1), güven 1 (%1,1), vefa 1 (%1,1), sılayırahim 1 (%1,1) olmak üzere değer aktarımına yer verilmiştir. Temel seviye A1.2 ders kitabında belirlenen bazı değerlerin aktarımına sıklıkla rastlanılmıştır. Sorumluluk değeri bunların başında gelmektedir.

4.4. YEE Türkçe Öğreniyorum A.1.2 Çalışma Kitabına İlişkin Bulgular

A1.2 çalışma kitabında; Tanışalım, Günlük İşler, Canım Annem, Tatil, Çocuk Bayramı, Damak Tadı ve Eski Zamanlar üniteleri bulunmaktadır. Çalışma kitabında 53 değer aktarımı tespit edilmiştir. Tablolarda değerlerin ünitelere göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4.11: A1.2 Çalışma Kitabı Günlük İşler Ünitesi Değer Bulguları

1. Ünite: Günlük İşler		
Değerler	Frekans	Yüzde (%)
Paylaşma	1	50
Dayanışma	1	50
Toplam	2	100

Tabloya göre 1. ünite olan Günlük İşler (s. 6-15) ünitesinde 2 değer toplam 2 kez aktarılmıştır. Paylaşma 1 (%50), dayanışma 1 (%50) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanılmamıştır.

“...Pazar akşamları genellikle evde oturuyorum, dinleniyorum. Kızım gitar çalıyor, oğlum şarkı söylüyor. Sonra beraber sohbet ediyoruz. Hafta sonu çok çabuk geçiyor.” (A1.2 ÇK, 2016: 15) ifadeleri paylaşma değerine,

“Filiz ve Ömer kale yapıyor.” (A1.2 ÇK, 2016: 10) dayanışma değerine örnektir. Günlük İşler ünitesinde paylaşma, dayanışma değerleri aktarılmıştır.

Tablo 4.12: A1.2 Çalışma Kitabı Canım Annem Ünitesi Değer Bulguları

2. Ünite: Canım Annem		
Değerler	Frekans	Yüzde (%)
Dostluk	2	15,4
Öz Denetim	2	15,4
Sevgi	1	7,7
Sorumluluk	5	38,5
Yardımseverlik	1	7,7
Cömertlik	2	15,4
Toplam	13	100

Tabloya göre 2. ünite olan Canım Annem (s. 16-25) ünitesinde 6 farklı değer toplam 13 kez aktarılmıştır. Sorumluluk 5 (%38,5), öz denetim 2 (%15,4), dostluk 2 (%15,4), yardımseverlik 1 (%7,7), cömertlik 2 (%7,7), sevgi 1 (%7,7), olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Öğrenciler teneffüste sohbet ediyorlar.” (A1.2 ÇK, 2016: 24), “Teneffüste arkadaşlarla çay içiyoruz, sohbet ediyoruz.” (A1.2 ÇK, 2016: 25) ifadeleri dostluk değerini,

“En çok annemi seviyorum.” (A1.2 ÇK, 2016: 25) ifadesi sevgi değerini,

“Hafta sonu odamı temizliyorum.” (A1.2 ÇK, 2016: 22), “Annem evi temizliyor.” (A1.2 ÇK, 2016: 24), “Ben çantamı hazırlıyorum.” (A1.2 ÇK, 2016: 24) ifadeleri sorumluluk değerini,

“Yiğit, kütüphanede ders çalışıyor.” (A1.2 ÇK, 2016: 22), “Ada, odada ders çalışıyor.” (A1.2 ÇK, 2016: 24) ifadeleri hem öz denetim hem de sorumluluk değerini örneklemektedir.

“Çocuk, yaşlı kadına yardım ediyor.” (A1.2 ÇK, 2016: 18) ifadesi yardımseverlik değerini,

“Bu hediyeyi sana veriyorum.” (A1.2 ÇK, 2016: 21), “Annem bana hediye alıyor.” (A1.2 ÇK, 2016: 22) ifadeleri cömertlik değerinin aktarımına örnektir. Canım Annem ünitesinde insanların günlük hayatta üzerlerine düşen görevleri yapmaları ve hayatın düzenli olması noktasında sorumluluk değeri ön plana çıkmaktadır.

Tablo 4.13: A1.2 Çalışma Kitabı Tatil Ünitesi Değer Bulguları

3.Ünite: Tatil		
Değerler	Frekans	Yüzde (%)
Sevgi	3	75
Cömertlik	1	25
Toplam	4	100

Tabloya göre 3. ünite olan Tatil (s. 26-35) ünitesinde 2 farklı değer toplam 6 kez aktarılmıştır. Sevgi 3 (%75) ve cömertlik 1 (%25) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanılmamıştır.

“...Elena oyuncaklarını çok seviyor...” (A1.2 ÇK, 2016: 30), “...Elena Türkçe şarkıları çok seviyor...” (A1.2 ÇK, 2016: 30), “...Arkadaşım Eşek şarkısını çok seviyor.” (A1.2 ÇK, 2016: 30) ifadeleri sevgi değerini,

“...Derslerim çok iyi. Bu yüzden babam bana bir hediye almak istiyor...” (A1.2 ÇK, 2016: 31) ifadeleri cömertlik değerinin örnekleridir. Tatil ünitesinde sevgi değeri ile birlikte azim değeri ön plana çıkmaktadır. Tatil sadece boş zaman, eğlence değil, zamanı nitelikli kullanarak geleceği de kurgulamaktır düşüncesi vurgulanmaktadır.

Tablo 4.14: A1.2 Çalışma Kitabı Çocuk Bayramı Ünitesi Değer Bulguları

4.Ünite: Çocuk Bayramı		
Değerler	Frekans	Yüzde (%)
Öz Denetim	7	63,7
Sorumluluk	4	36,3
Toplam	11	100

Tabloya göre 4. ünite olan Çocuk Bayramı (s. 36-45) ünitesinde 2 farklı değer toplam 11 kez aktarılmıştır. Öz denetim 7 (%63,7), sorumluluk 4 (%36,3) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Uykudan önce dişlerimi fırçalıyorum.” (A1.2 ÇK, 2016: 41), “Yemekten önce ellerimi yıkıyorum.” (A1.2 ÇK, 2016: 41), “Her pazar 09.00’a kadar spor yapıyorum.” (A1.2 ÇK, 2016: 42) ifadeleri öz denetim değerini,

“15.30’da ödev yapıyorum.” (A1.2 ÇK, 2016: 39), “Akşama kadar ders çalışıyorum.” (A1.2 ÇK, 2016: 41), “Öğleye kadar ödev yapıyorum.” (A1.2 ÇK, 2016: 41), “Her gün öğleye kadar ders çalışıyorum.” (A1.2 ÇK, 2016: 42) ifadeleri hem öz denetim hem de sorumluluk değerini taşımaktadır. Çocuk Bayramı ünitesinde çocuklar için en önemli değerlerden sorumluluk ve öz denetim değerleri aktarılmıştır.

Tablo 4.15: A1.2 Çalışma Kitabı Damak Tadı Ünitesi Değer Bulguları

5. Ünite: Damak Tadı		
Değerler	Frekans	Yüzde (%)
Saygı	1	50
Sorumluluk	1	50
Toplam	2	100

Tabloya göre 5. ünite olan Damak Tadı (s. 46-55) ünitesinde 2 farklı değer toplam 2 kez aktarılmıştır. Saygı 1 (%50) ve sorumluluk 1 (%50) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanılmamıştır.

“Büyüklerine karşı saygılı ol.” (A1.2 ÇK, 2016: 48) ifadesi saygı değerini,

“Ambulans geliyor. Lütfen yol verin.” (A1.2 ÇK, 2016: 49) ifadesi sorumluluk değerini aktarmaktadır. Damak Tadı ünitesinde saygı ve sorumluluk değeri aktarılmıştır.

Tablo 4.16: A1.2 Çalışma Kitabı Eski Zamanlar Ünitesi Değer Bulguları

6. Ünite: Eski Zamanlar		
Değerler	Frekans	Yüzde (%)
Dostluk	2	11,8
Öz Denetim	3	17,7
Sorumluluk	5	29,5
Vatanseverlik	1	5,9
Azim	1	5,9
Cömertlik	2	11,8
Kardeşlik	1	5,9
Sılayırahim	2	11,8
Toplam	17	100

Tabloya göre 6. ünite olan Eski Zamanlar (s. 56-65) ünitesinde 8 farklı değer toplam 18 kez aktarılmıştır. Sorumluluk 5 (%29,5), öz denetim 3 (%17,7), dostluk 2 (%11,8), sılayırahim 2 (%11,8), cömertlik 2 (%11,8), vatanseverlik 1 (%5,9), azim 1 (%5,9) ve kardeşlik 1(%5,9) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanılmamıştır.

“Ahmet arkadaşlarıyla oynuyor.” (A1.2 ÇK, 2016: 58), “Dün arkadaşımın düğününe gittim.” (A1.2 ÇK, 2016: 60) ifadeleri dostluk değerini,

“Annem dün temizlik yaptı.” (A1.2 ÇK, 2016: 58), “Tiyatrodan bir gün önce ev temizliği yaptım.” (A1.2 ÇK, 2016: 60) ifadeleri sorumluluk değerini,

“Dün akşam ödevlerim bitti.” (A1.2 ÇK, 2016: 58), “Çarşamba günü saat on ikide ders çalıştım.” (A1.2 ÇK, 2016: 60), “Evet, ödevlerimi az önce bitirdim.” (A1.2 ÇK, 2016: 61) ifadeleri hem öz denetim hem de sorumluluk değerini taşımaktadır.

“Sertap Erener, 48. Eurovision Şarkı Yarışması’nda birinci oldu.” (A1.2 ÇK, 2016: 64) ifadesi azim değerini,

“Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti’ni kurdu.” (A1.2 ÇK, 2016: 64) ifadesi vatanseverlik değerini,

“...Kardeşime siyah ayakkabı ve pantolon aldım...” (A1.2 ÇK, 2016: 65), “...Annem için de çok güzel bir elbise aldım...” (A1.2 ÇK, 2016: 65) ifadeleri cömertlik değerini,

“Evet, geçen hafta kardeşimle beraber sinemaya gittik. (A1.2 ÇK, 2016: 61) ifadesi kardeşlik değerini,

“Dün anneanneme uğradım.” (A1.2 ÇK, 2016: 59), “İki gün önce Almanya’dan amcam geldi.” (A1.2 ÇK, 2016: 61) ifadeleri sılayırahim değeri aktarmaktadır. Eski Zamanlar ünitesinde geçmişle bugün arasında köprü kuran değerlere yer verilmiştir.

Tablo 4.17: A1.2 Çalışma Kitabı Değer Bulguları

		Üniteler							
	Değerler	Günlük İşler	Canım Annem	Tatil	Çocuk Bayramı	Damak Tadı	Eski Zamanlar	Frekans	Yüzde %
A.	Adalet								
B.	Dostluk		2				2	4	8
C.	Dürüstlük								
Ç.	Öz Denetim		2		7		3	12	24
D.	Sabır								
E.	Saygı					1		1	2
F.	Sevgi		1	3				4	8
G.	Sorumluluk		5		4	1	5	15	30
Ğ.	Vatanseverlik						1	1	2
H.	Yardımseverlik		1					1	2
I.	Ahlak								
İ.	Alçak Gönüllülük								
J.	Azim						1	1	6
K.	Cömertlik		2	1			2	5	10
L.	Dayanışma	1						1	2
M.	Güven								
N.	İyilikseverlik								
O.	Kardeşlik						1	1	2
Ö.	Merhamet								
P.	Paylaşma	1						1	2
R.	Sadakat								
S.	Sılayırahim						2	2	4
Ş.	Vefa								
T.	Vicdanlı Olmak								
	Toplam	2	13	4	11	2	17	49	100

Tablo 4.17'ye göre toplam altı ünite de 13 farklı değer 49 kez kullanılmıştır. Sorumluluk 15 (%30) kez aktarılmıştır. Öz denetim 12 (%24), cömertlik 5 (%10), sevgi 4 (%8), dostluk 4 (%8), sılayırahim 2 (%4), saygı değeri 1 (%2) yardımseverlik 1 (%2), dayanışma 1 (%2), kardeşlik 1 (%2), azim 1 (%2), paylaşma 1 (%2), vatanseverlik 1 (%2) olmak üzere değer aktarımına yer verilmiştir. Eski Zamanlar ünitesinde 17, Canım Annem ünitesinde 13, Çocuk Bayramı ünitesinde 11, Tatil ünitesinde 6, Damak Tadı ünitesinde 2, Günlük İşler ünitesinde 2 değer aktarımı söz konusudur. Adalet, dürüstlük, sabır, ahlak, alçak gönüllülük, güven, iyilikseverlik, merhamet, sadakat, vefa ve vicdanlı olmak değerlerine dair bulguya rastlanmamıştır.

4.5. YEE Türkçe Öğreniyorum A2.1 Ders Kitabına İlişkin Bulgular

A2.1 ders kitabında; Oyun, Haydi Alışverişe, Gelecek, Dünyamız, Bir Varmış Bir Yokmuş ve Geçmiş Olsun üniteleri bulunmaktadır. Ders kitabında 55 değer aktarımı tespit edilmiştir. Tablolarda değerlerin ünitelere göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4.18: A2.1 Ders Kitabı Oyun Ünitesi Değer Bulguları

1. Ünite: Oyun		
Değerler	Frekans	Yüzde
Öz Denetim	1	20
Dürüstlük	1	20
Sevgi	1	20
Sorumluluk	1	20
Cömertlik	1	20
Toplam	5	100

Tabloya göre 1. ünite olan Oyun (s.8-21) ünitesinde 5 farklı değer toplam 5 kez aktarılmıştır. Paylaşma 1 (%20), sevgi 1 (%20), azim 1 (%20), sorumluluk 1 (%20), öz denetim 1 (%20) cömertlik 1 (%20) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanılmamıştır.

“...Biliyorsun anne bilgisayar oyunlarını çok seviyorum. Benim tek arkadaşım bilgisayar...” (A2.1 DK, 2015: 17) ifadesi dürüstlük değerini,

“...Tamam canım annem, sen üzölme...” (A2.1 DK, 2015: 17) ifadesi sevgi değerini,

“Ali ile Zeynep ders çalışıyor.” (A2.1 DK, 2015: 12) ifadesi hem öz denetim hem de sorumluluk değerini taşımaktadır.

“...Sana bisküvili lokum aldım...” (A2.1 DK, 2015: 16) ifadesi cömertlik değerini aktarmaktadır.

Tablo 4.19: A2.1 Ders Kitabı Haydi Alışverişe Ünitesi Değer Bulguları

2. Ünite: Haydi Alışverişe		
	Frekans	Yüzde
Öz Denetim	1	33,3
Ahlak	1	33,3
Merhamet	1	33,3
Toplam	3	100

Tabloya göre 2. ünite olan Haydi Alışverişe (s.22-35) ünitesinde 3 farklı değer toplam 3 kez aktarılmıştır. öz denetim 1 (%33,3), ahlak 1 (%33,3), merhamet 1 (%33,3) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanılmamıştır.

“Dişlerim çok sağlıklı çünkü onları her gün fırçalıyorum.” (A2.1 DK, 2015: 16) ifadesi öz denetim değerini,

“...Kardeşim oyuncakçıya da gitmek istedi ama annem izin vermedi. Çünkü kardeşimin evde birçok oyuncak var.” (A2.1 DK, 2015: 24) ifadesi ahlak değerini,

“Hava çok soğuktu bu yüzden pencerenin önündeki kuşu içeri aldım.” (A2.1 DK, 2015: 24) ifadesi merhamet değerini taşımaktadır. Haydi Alışverişe ünitesinde, ünitenin anlam kapsamına uygun değerler aktarılmaktadır.

Tablo 4.20: A2.1 Ders Kitabı Gelecek Ünitesi Değer Bulguları

3. Ünite: Gelecek		
	Frekans	Yüzde
Gelecek		
Dostluk	2	8,6
Öz Denetim	10	43
Sorumluluk	3	12,9
Yardımseverlik	1	4,3
Cömertlik	2	8,6
Güven	2	8,6
Paylaşma	1	4,3
Sılayırahim	2	8,6
Toplam	23	100

Tabloya göre 3. ünite olan Gelecek (s.36-49) ünitesinde 8 farklı değer toplam 23 kez aktarılmıştır. Öz denetim 10 (%43), sorumluluk 3 (%12,9), dostluk 2 (%8,6), cömertlik 2 (%8,6), güven 2 (%8,6), sılayırahim 2 (%8,6), paylaşma 1

(%4,3), yardımseverlik 1 (%4,3) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanılmamıştır.

“Ali: Okulun bahçesine gidiyorum. Arkadaşlarımla futbol oynayacağım.” (A2.1 DK, 2015: 38), “...Daha sonra arkadaşlarımla oyun oynayacağım...” (A2.1 DK, 2015: 42) ifadeleri dostluk değerini,

“Çok işim var. Akşam konsere gitmeyeceğim.” (A2.1 DK, 2015: 39), “...Oyundan sonra eve geleceğim ve kitap okuyacağım...” (A2.1 DK, 2015: 42), “...Yemekten önce ellerimi yıkayacağım. Saat 22.00’de uyuyacağım.” (A2.1 DK, 2015: 42), “Bugün okuldan sonra kütüphaneye gideceğiz.” (A2.1 DK, 2015: 43), “Yemekten sonra odamda kitap okuyacağım.” (A2.1 DK, 2015: 44), “Yarın evde yemek yapacağım ve kitap okuyacağım.” (A2.1 DK, 2015: 45), “Bundan sonra erken kalkacağım ve okula geç kalmayacağım.” (A2.1 DK, 2015: 45) ifadeleri öz denetim değerini,

“Dün kütüphanede ders çalıştım.” (A2.1 DK, 2015: 39), “Saat 14.00’te ödevlerimi yapacağım...” (A2.1 DK, 2015: 42), “Onlar yarın sabah okula gidecekler ve ders çalışacaklar.” (A2.1 DK, 2015: 45) ifadeleri hem öz denetim hem sorumluluk değerini taşımaktadır.

“...Kenan: Ben doktor olacağım çünkü insanlara yardım etmek istiyorum...” (A2.1 DK, 2015: 39) ifadesi yardımseverlik değerini,

“...Sema:...Bu Pazar onun doğum günü.

Ali: Ona hediye aldın mı?

Sema: Henüz almadım. Yarın annemle beraber alışverişe çıkacağız.” (A2.1 DK, 2015: 38), “Akrabalarım ve arkadaşlarıma hediye alacağım.” (A2.1 DK, 2015: 48) ifadeleri cömertlik değerini,

“Emre: İstanbul’da bir pilotluk okuluna gideceğim. Pilotluk eğitimi alacağım.

Öğretmen: Güzel, sana inanıyorum. Çok başarılı bir pilot olacaksın.” (A2.1 DK, 2015: 39), “...Öğretmen: Aferin çocuklar. Size güveniyorum. Hepiniz ileride çok başarılı olacaksınız.” (A2.1 DK, 2015: 39) ifadeleri güven değerini,

“...Bu hafta sonu okulumuzda bilim festivali olacak. Orada her öğrenci buluşunu anlatacak...” (A2.1 DK, 2015: 41) ifadesi paylaşma değerini,

“İki hafta sonra dedem bize gelecek.” (A2.1 DK, 2015: 39), “Geçen tatilde anneannemin köyüne gittik.” (A2.1 DK, 2015: 49) ifadeleri sılayırahim değerini aktarmaktadır. Gelecek ünitesinde öz denetim ve sorumluluk değerleri ağırlıklı olarak aktarılmaktadır. Bunun yanında diğer ünitelerde pek rastlanılmayan güven değerine yer verilmiştir.

Tablo 4.21: A2.1 Ders Kitabı Gizemli Dünyamız Ünitesi Değer Bulguları

4. Ünite: Gizemli Dünyamız		
Değerler	Frekans	Yüzde
Dostluk	1	25
Sevgi	3	75
Toplam	4	100

Tabloya göre 4. ünite olan Dünyamız (s.50-63) ünitesinde 2 farklı değer toplam 4 kez aktarılmıştır. Sevgi 3 (%41,7), dostluk 1 (%16,7) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanılmamıştır.

“...Boş zamanlarımda arkadaşlarımla vakit geçiriyorum. Onlarla çok iyi anlaşıyorum...” (A2.1 DK, 2015: 52) ifadesi dostluk değerini,

“...Leyla, köpekleri çok seviyor. Mehmet de kedileri çok seviyor. ...Sena da zebraları çok seviyor. ...Ben kaplanları seviyorum çünkü kaplanlar çok güçlü hayvanlar...” (A2.1 DK, 2015: 52), “...Anton: ...Turistler burayı çok seviyorlar...” (A2.1 DK, 2015: 54), “...Ayşe: ...Ben İstanbul’u çok seviyorum...” (A2.1 DK, 2015: 57) ifadeleri sevgi değerinin aktarımına örnektir. Gizemli Dünyamız ünitesinde sevgi ve dostluk değerleri ön plana çıkmaktadır.

Tablo 4.22: A2.1 Ders Kitabı Bir Varmış Bir Yokmuş Ünitesi Değer Bulguları

5. Ünite: Bir Varmış Bir Yokmuş		
Değerler	Frekans	Yüzde
Sabır	1	9,1
Saygı	2	18,2
Sevgi	1	9,1
Sorumluluk	1	9,1
Yardımseverlik	1	9,1
Cömertlik	2	18,2
İyilikseverlik	1	9,1
Vefa	1	9,1
Vicdanlı Olmak	1	9,1
Toplam	11	100

Tabloya göre 5. ünite olan Bir Varmış Bir Yokmuş (s.64-77) ünitesinde 9 farklı değer toplam 11 kez aktarılmıştır. Saygı 2 (%18,2), cömertlik 2 (%18,2), sorumluluk 1 (%9,1), iyilikseverlik 1 (%9,1), sabır 1 (%9,1), sevgi 1 (%9,1), yardımseverlik 1 (%9,1), azim 1 (%9,1), vefa 1 (%9,1) vicdanlı olmak 1 (%9,1) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanılmamıştır.

“Keloğlan ve zavallı annesi bir yaz çok parasız kalmışlar. ... Uzun bir süre geçim sıkıntısı çekmişler. Günlerce sadece kuru ekmek ve bir parça peynirle karınlarını doyurmuşlar...” (A2.1 DK, 2015: 66) ifadesi sabır değerini,

“...Bu sefer herkes Hoca’yı kapıda karşılamış. Herkes ona büyük saygı göstermiş. Hoca’ya en güzel yeri vermişler. En iyi yemekleri önce Hoca’ya ikram etmişler...” (A2.1 DK, 2015: 74) ifadesi saygı değerini taşımaktadır.

“Daha sonra evi vermek için tek bir şart söylemiş ve hükümet bu şartı kabul etmiş. Hükümet ev sahibinin isteği üzerine evi tuğlası, taşı ve ahşabıyla beraber nehrin karşısındaki arsaya taşımış...” (A2.1 DK, 2015: 76).

Alıntılanan bu ifadelerin öncesinde hükümet yetkilileri bir evi devlet binası yapmak için almak istemişler, eve yüksek bir fiyat teklif etmişler. Ev sahibi önce evi vermek istememiş, sonra ikna olmuş evini olduğu gibi nehrin karşısına taşımışlar. Ev sahibinin bu isteğine devlet yetkilileri saygı göstermiş.

“...Ben Türkçe dersini çok seviyorum...” (A2.1 DK, 2015: 75) ifadesi sevgi değerini,

“...Bu yıl kış erken gelecek ve çok sert geçecek. Bu yüzden kış için erkenden hazırlık yapalım...” (A2.1 DK, 2015: 66) ifadesi sorumluluk değerini,

“...Ben her gün buraya geleyim, ücretsiz çalışayım...” (A2.1 DK, 2015: 66) ifadesi hem iyilikseverlik hem de yardımseverlik değerini aktarmaktadır.

“Nasrettin Hoca’yı bir ziyafete davet etmişler...” (A2.1 DK, 2015: 74) ifadesi cömertlik değerini, “...Bir gün Keloğlan, kapıda bir paket bulmuş. Paketin içinden bolca para, içecek, yiyecek çıkmış. Bu paketi değirmenci göndermiş...” (A2.1 DK, 2015: 66) ifadeleri hem cömertlik hem vefa değerini aktarmaktadır.

“...Değirmende çok yaşlı bir adam görmüş, adamın haline üzülmüş...” (A2.1 DK, 2015: 66) ifadesi vicdanlı olmak değerine örnektir. Bir Varmış Bir Yokmuş ünitesi içerik olarak masallarla zenginleştirilerek iyilikseverlik, saygı, cömertlik, vefa gibi değerlerin aktarılmasını sağlamaktadır.

Tablo 4.23: A2.1 Ders Kitabı Geçmiş Olsun Ünitesi Değer Bulguları

6. Ünite: Geçmiş Olsun		
Değerler	Frekans	Yüzde
Öz denetim	1	12,5
Sorumluluk	1	12,5
Yardımseverlik	1	12,5
Azim	1	12,5
Güven	1	12,5
Sadakat	1	12,5
Vefa	2	25
Toplam	8	100

Tabloya göre 6. ünite olan Geçmiş Olsun (s.78-91) ünitesinde 7 farklı değer toplam 8 kez aktarılmıştır. Vefa 2 (%25), yardımseverlik 1 (%12,5), sorumluluk 1 (%12,5), azim 1 (%12,5), öz denetim 1 (%12,5), güven 1 (%12,5), sadakat 1 (%12,5) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanılmamıştır.

“Ahmet:...Yemek saatlerimizi, benim okul saatime ve benim iş saatime göre ayarlıyoruz.” (A2.1 DK, 2015: 87) ifadesi öz denetim değerini,

“Selçuk:...Yiğit derslerini çok önemsiyor.

Sema: Evet, çok disiplinli bir öğrenci...” (A2.1 DK, 2015: 80) diyalogu sorumluluk değerini,

“...Bu merkez, görme engellilere yardım etmek için köpek eğitimine başlamış... Köpekler görme engelli Ahmet Işık’a ve Osman Şimşek’e rehberlik etmişler... Köpekler trafikte, caddede ve sokakta onlara yol göstermişler...Görme engelliler için bu hizmet çok faydalı olmuş. (A2.1 DK, 2015: 84) ifadeleri yardımseverlik değerini,

“...Eğitimin sonunda Çomar ve Karabaş isimli iki köpek üstün başarı göstermiş...” (A2.1 DK, 2015: 84) ifadesi azim değerini

“...Böylece karşıdan karşıya her seferinde güvenle geçmişler...” (A2.1 DK, 2015: 84) ifadesi güven değerini,

“Ahmet:...Dedem bu yüzden ailesine çok bağlıdır...” (A2.1 DK, 2015: 87) ifadesi sadakat değerini,

“Ahmet: ...Dün Ceren, Elif’i ziyaret etmiş... (A2.1 DK, 2015: 87), “...Sağır adam hasta bir komşusunu ziyarete gitmiş...” (A2.1 DK, 2015: 88) ifadeleri vefa değerine örnektir. Geçmiş Olsun ünitesinde vefa değerine ağırlıklı olarak yer verilmiştir. A.2.1 ders kitabının diğer ünitelerinde yer almayan sadakat değeri Geçmiş Olsun ünitesinde aktarılmaktadır.

Tablo 4.24: A2.1 Ders Kitabı Değer Bulguları

		Üniteler							
	Değerler	Oyun	Haydi Alışverişe	Gelecek	Gizemli Dünyamız	Bir Varmış Bir Yokmuş	Geçmiş Olsun	Frekans	Yüzde
A.	Adalet								
B.	Dostluk			2	1			3	5,55
C.	Dürüstlük	1						1	1,85
Ç.	Öz Denetim	1	1	10			1	13	24,05
D.	Sabır					1		1	1,85
E.	Saygı					2		2	3,7
F.	Sevgi	1			3	1		5	9,25
G.	Sorumluluk	1		3		1	1	6	11,1
Ğ.	Vatanseverlik								
H.	Yardımseverlik			1		1	1	3	5,55
I.	Ahlak		1					1	1,85
İ.	Alçak Gönüllülük								
J.	Azim						1	1	1,85
K.	Cömertlik	1		2		2		5	9,25
L.	Dayanışma								
M.	Güven			2			1	3	5,55
N.	İyilikseverlik					1		1	1,85
O.	Kardeşlik								
Ö.	Merhamet		1					1	1,85
P.	Paylaşma			1				1	1,85
R.	Sadakat						1	1	1,85
S.	Sılayırahim			2				2	3,7
Ş.	Vefa					1	2	3	5,55
T.	Vicdanlı Olmak					1		1	1,85
	Toplam	5	3	23	4	11	8	54	100

Tablo 4.24'e göre toplam altı ünite de 19 farklı değer 54 kez kullanılmıştır. Öz denetim 13 (%24,5), sorumluluk 6 (%11,1), sevgi 5 (%9,25), cömetlik 5 (%9,25), yardımseverlik 3 (%5,55), vefa 3 (%5,55), güven 3 (%5,55), dostluk 3 (%5,55), saygı 2 (%3,7), sılayırahim 2 (%3,7), paylaşma 1 (%1,85), azim 1 (%1,85), iyilikseverlik 1 (%1,85), ahlak 1 (%1,85), vicdanlı olmak 1 (%1,85), sadakat 1 (%1,85), dürüstlük 1 (%1,85), sabır 1 (%1,85) olmak üzere değer aktarımına yer verilmiştir. Oyun ünitesinde 5, Haydi Alışverişe ünitesinde 3, Gelecek ünitesinde 23, Dünyamız ünitesinde 4, Bir Varmış Bir Yokmuş ünitesinde 11, Geçmiş Olsun ünitesinde 8 değer aktarımı söz konusudur. Adalet, vatanseverlik, alçak gönüllülük, dayanışma ve kardeşlik değerlerine dair bulguya rastlanmamıştır. A2.1 ders kitabında değerlerin aktarım sıklıkları ve ünitelere dağılımı orantılı olmamakla birlikte belirlenen değerlerin çoğunun aktarımına yer verildiği görölmüştür.

4.6. YEE Türkçe Öğreniyorum A2.1 Çalışma Kitabına İlişkin Bulgular

A2.1 çalışma kitabında; Oyun, Haydi Alışverişe, Gelecek, Dünyamız, Bir Varmış Bir Yokmuş ve Geçmiş Olsun üniteleri bulunmaktadır. Çalışma kitabında 33 değer aktarımı tespit edilmiştir. Tablolarda değerlerin ünitelere göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4.25: A2.1 Çalışma Kitabı Oyun Ünitesi Değer Bulguları

1.Ünite: Oyun		
Oyun	Frekans	Yüzde
Adalet	1	11,1
Sevgi	1	11,1
Sorumluluk	1	11,1
Yardımseverlik	1	11,1
Azim	1	11,1
Cömetlik	1	11,1
İyilikseverlik	2	22,2
Paylaşma	1	11,1
Toplam	9	100

Tabloya göre 1. ünite olan Oyun (s.6-15) ünitesinde 8 farklı değer toplam 9 kez aktarılmıştır. İyilikseverlik 2 (%22,2), cömetlik 1 (%11,1), sorumluluk 1 (%11,1), adalet 1 (%11,1), sevgi 1 (%11,1), yardımseverlik 1 (%11,1), azim 1 (%11,1) ve paylaşma 1 (%11,1) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“ ...Her grup sırayla yarıştı. Öğretmenimiz Esra, her öğrenciye birer tane çuval verdi...” (A2.1 ÇK, 2015: 13) ifadesi adalet değerini,

“...Küçük ayı çok sevimliydi ve Hakan onu çok sevdi...” (A2.1 ÇK, 2015: 15) ifadesi sevgi değerini,

“...Hakan’ın annesi görevlilere haber verdi. Görevliler küçük ayıyı annesine götürdü...” (A2.1 ÇK, 2015: 15) ifadeleri sorumluluk değerini,

“Sokaktaki yaşlı adama yardım ettim.” (A2.1 ÇK, 2015: 10) ifadesi yardımseverlik değerini,

“...Yarıшта tüm rakiplerimi geçtim ve birinci oldum...” (A2.1 ÇK, 2015: 13) ifadesi azim değerini,

“...Semra sonuncu oldu ve çok üzüldü. Öğretmenim bana bir kitap hediye etti. Çok mutlu oldum. Ben de kitabımı Semra’ya hediye ettim. O çok sevindi.” (A2.1 ÇK, 2015: 13) ifadeleri ile cömertlik ve paylaşma değerlerini örneklemektedir. Kitabın hediye edilmesi cömertliği, hediye edilen kitabı yarışmada sonuncu olan arkadaşına vermesi paylaşma değerini aktarmaktadır.

“...kuşlara yem attık...” (A2.1 ÇK, 2015: 8) ifadesi iyilikseverlik değerine örnektir. Oyun ünitesinde farklı değerlerin aktarımına yer verilmiştir.

A2.1 Çalışma Kitabı Haydi Alışverişe Ünitesi Değer Bulguları

Haydi Alışverişe (s.16-25) ünitesinde belirlenen değerlerden herhangi birine dair bulguya ulaşılmamıştır. Çalışma kitabındaki ünite etkinliklerin boşluk doldurma ve cümle oluşturma üzerine kurulmuş olması değer aktarımına olanak vermemektedir.

Tablo 4.26: A2.1 Çalışma Kitabı Gelecek Ünitesi Değer Bulguları

3. Ünite: Gelecek		
Değerler	Frekans	Yüzde
Dostluk	2	15,4
Öz Denetim	3	23,1
Sorumluluk	3	23,1
Sevgi	2	15,4
Yardımseverlik	1	7,7
Vefa	2	15,4
Toplam	13	100

Tabloya göre 3. ünite olan Gelecek (s.26-35) ünitesinde 6 farklı değer toplam 13 kez aktarılmıştır. Sorumluluk 3 (%23,1), öz denetim 2 (%23,1) dostluk 2 (%15,4), sevgi 2 (%15,4), vefa 2 (%15,4), yardımseverlik 1 (%7,7), olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Biz okuldan sonra parkta oyun oynayacağız.” (A2.1 ÇK, 2015: 29), “Yazlıkta arkadaşlarım ve ben güzel vakit geçireceğiz.” (A2.1 ÇK, 2015: 30) ifadeleri dostluk değerini,

“Kemal:...çünkü insanlara bir şeyler öğretmeyi çok seviyorum...” (A2.1 ÇK, 2015: 32), “Sinan: ...çünkü futbolu çok seviyorum...” (A2.1 ÇK, 2015: 32) ifadeleri sevgi değerini,

“ Biz yarın parkta kitap okuyacağız.” (A2.1 ÇK, 2015: 35) ifadesi öz denetim değerini,

“Hakan yarın öğretmene ödevlerini gösterecek...”(A2.1 ÇK, 2015: 35), “Biz hafta sonu ders çalışacağız.” (A2.1 ÇK, 2015: 28), “Akşamdan sabaha kadar ders çalışacak.” (A2.1 ÇK, 2015: 34) ifadeleri hem öz denetim hem sorumluluk değerini taşımaktadır.

“Gelecekte fakir insanlara yardım edeceğim.” (A2.1 ÇK, 2015: 35) ifadesi yardımseverlik değerini,

“Yarın arkadaşını ziyaret edecek.” (A2.1 ÇK, 2015: 28), “Yarın Ankara’daki Etnografya Müzesi’nden sonra Anıtkabir’i göreceğiz.” (A2.1 ÇK, 2015: 35) ifadeleri vefa değerini taşımaktadır. Gelecek ünitesinde kitaptaki diğer ünitelere göre daha fazla değer aktarımı gerçekleşmiştir.

Tablo 4.27: A2.1 Çalışma Kitabı Gizemli Dünyamız Ünitesi Değer Bulguları

4. Ünite: Gizemli Dünyamız		
Değerler	Frekans	Yüzde
Sevgi	1	100
Toplam	1	100

Tabloya göre 4. ünite olan Dünyamız(s.36-45) ünitesinde 1 değer 1 kez aktarılmıştır. Sevgi değeri 1 (%100) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Abdullah, Bursa’yı çok seviyor.” (A2.1 ÇK, 2015: 41) cümlesi sevgi değerini taşımaktadır. Gelecek ünitesinde etkinliklerde yer alan cümleler genellikle karşılaştırma cümlesi olduğu için değer aktarımına yer verilmediği görülmüştür.

Tablo 4.28: A2.1 Çalışma Kitabı Bir Varmış Bir Yokmuş Ünitesi Değer Bulguları

5. Ünite: Bir Varmış Bir Yokmuş		
Değerler	Frekans	Yüzde
Saygı	1	20
Azim	1	20
Cömertlik	3	60
Toplam	2	100

Tabloya göre 5. ünite olan Bir Varmış Bir Yokmuş (s.46-55) ünitesinde 3 farklı değer toplam 5 kez aktarılmıştır. Cömertlik 3 (%50), saygı 1 (%20) ve azim 1(%20) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Derste telefonunuzu mutlaka sessize alın.” (A2.1 ÇK, 2015: 54) ifadesi saygı değerini,

“Babam gençken hem okumuş hem çalışmış.” (A2.1 ÇK, 2015: 54) ifadesi azim değerini,

“Cem’in babası Cem’e doğum gününde bilgisayar almış.” (A2.1 ÇK, 2015: 49) “...İstanbul’daki dostlarımıza götürmek için biz de hediye çiniler aldık.” (A2.1 ÇK, 2015: 52), “...Ben sınıf arkadaşlarıma hediye aldım.” (A2.1 ÇK, 2015: 52) ifadeleri cömertlik değerini taşımaktadır. Bir Varmış Bir Yokmuş ünitesi ders kitabında değer çeşitliliğine yer verilmiş ve değerlerin kullanım sayısı fazlayken çalışma kitabında bu çeşitliliğe ve kullanım sayısına rastlanılmamıştır.

Tablo 4.29: A2.1 Çalışma Kitabı Geçmiş Olsun Ünitesi Değer Bulguları

6. Ünite: Geçmiş Olsun		
Değerler	Frekans	Yüzde
Dostluk	1	20
Azim	1	20
Cömertlik	1	20
İyilikseverlik	2	40
Toplam	5	100

Tabloya göre 6. ünite olan Geçmiş Olsun (s.56-65) ünitesinde 4 farklı değer toplam 5 kez aktarılmıştır. İyilikseverlik 2 (%40), dostluk 1 (%20), azim 1 (%20), cömertlik 1 (%20) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Gaye: Gece dışarıda arkadaşlarıyla kar topu oynamış.” (A2.1 ÇK, 2015: 61) ifadesi dostluk değerini,

“Emir’in dersleri çok iyiymiş. Okul birincisi olmuş.” (A2.1 ÇK, 2015: 65) ifadesi azim değerini,

“Dayım bana Türkiye’den yeni bir cep telefonu almış.” (A2.1 ÇK, 2015: 60) ifadesi cömertlik değerini,

“Sibel: Ninen hastaydı, nasıl oldu?

Reyhan: Bugün biraz daha iyi. Dün eve doktor çağırdık. İlaç verdi. Ninem onları içiyor.” (A2.1 ÇK, 2015: 60), “Fatih hastayken annesi ona çorba yapmış.” (A2.1 ÇK, 2015: 62) ifadeleri iyilikseverlik değerini taşımaktadır. Geçmiş Olsun ünitesinde dayanışma, merhamet, sevgi gibi değerler de aktarılabilirdi.

Tablo 4.30: A2.1 Çalışma Kitabı Değer Bulguları

		Üniteler							
	Değerler	Oyun	Haydi Alışverişe	Gelecek	Gizemli Dünyamız	Bir Varmış Bir Yokmuş	Geçmiş Olsun	Frekans	Yüzde %
A.	Adalet	1						1	3,03
B.	Dostluk			2			1	3	9,09
C.	Dürüstlük								
Ç.	Öz Denetim			3				3	9,09
D.	Sabır								
E.	Saygı					1		1	3,03
F.	Sevgi	1		2	1			4	12,12
G.	Sorumluluk	1		3				4	12,12
Ğ.	Vatanseverlik								
H.	Yardımseverlik	1		1				2	6,06
I.	Ahlak								
İ.	Alçak Gönüllülük								
J.	Azim	1				1	1	3	9,09
K.	Cömertlik	1				3	1	5	15,15
L.	Dayanışma								
M.	Güven								
N.	İyilikseverlik	2					2	4	12,12
O.	Kardeşlik								
Ö.	Merhamet								
P.	Paylaşma	1						1	3,03
R.	Sadakat								
S.	Sılayırahim								
Ş.	Vefa			2				2	6,06
T.	Vicdanlı Olmak								
	Toplam	9		13	1	5	5	33	100

Tablo 4.30'a göre toplam altı ünite 12 farklı değer 33 kez kullanılmıştır. Cömertlik 5 (%15,15), sorumluluk 4 (%12,12), sevgi 4 (%12,12), iyilikseverlik 4 (%12,12), öz denetim 3 (%9,09), dostluk 3 (%9,09), azim 3 (%9,09), vefa 2 (%6,06), yardımseverlik 2 (%6,06), saygı 1 (%3,03), paylaşma 1 (%3,03), adalet 1 (%3,03), olmak üzere değer aktarımına yer verilmiştir. Oyun ünitesinde 9, Gelecek ünitesinde 13, Dünyamız ünitesinde 1, Bir Varmış Bir Yokmuş ünitesinde 5, Geçmiş Olsun ünitesinde 5 değer aktarımı söz konusudur. Haydi Alışverişe ünitesinde bulguya rastlanmamıştır. Dürüstlük, sabır, vatanseverlik, ahlak, alçak gönüllük, dayanışma, güven, kardeşlik, merhamet, sadakat, sılayırahim ve vicdanlı olmak değerlerine dair bulguya rastlanmamıştır. A2.1 çalışma kitabında A1.2 ve A2.2 çalışma kitaplarına göre daha az sayıda değer aktarımı yapıldığı tespit edilmiştir.

4.7. YEE Türkçe Öğreniyorum A2.2 Ders Kitabına İlişkin Bulgular

A2.2 ders kitabında; Yolculuk Nereye, Hayvanlar Alemi, Hobiler, Komşu Komşunun Külüne Muhtaç, Başarının Anahtarı, Hem Okudum Hem de Yazdım

üniteleri bulunmaktadır. Ders kitabında 91 değer aktarımı tespit edilmiştir. Tablolarda değerlerin ünitelere göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4.31: A2.2 Ders Kitabı Yolculuk Nereye Ünitesi Değer Bulguları

1.Ünite: Yolculuk Nereye		
Değerler	Frekans	Yüzde
Dostluk	1	5,5
Öz Denetim	9	49,5
Sevgi	1	5,5
Sorumluluk	4	22
Ahlak	1	5,5
Cömertlik	1	5,5
Sadakat	1	5,5
Toplam	18	100

Tabloya göre 1. ünite olan Yolculuk Nereye (s.8-21) ünitesinde 7 farklı değer toplam 18 kez aktarılmıştır. Öz denetim 9 (%49,5), sorumluluk 4 (%22), dostluk 1 (%5,5), sevgi 1 (%5,5), ahlak 1 (%5,5), cömertlik 1 (%5,5), sadakat 1 (%5,5) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“...İnsanların modern aletleri yokmuş ama çok mutlularmış. Uzun sohbetler edip birbirlerine mektuplar yazmışlar.” (A2.2 DK, 2015: 21) ifadesi dostluk değerini,

“Minik tavşan, kahvaltıdan önce elini yüzünü yıkadı.” (A2.2 DK, 2015: 11),
“Kahvaltı etmeden önce elimi yüzümü yıkıyorum.” (A2.2 DK, 2015: 13),
“Uyumadan önce dişlerimi fırçaladım.” (A2.2 DK, 2015: 13), “Ali önce uyanmış. Sonra dişlerini fırçalamış.” (A2.2 DK, 2015: 14), “...yatmadan önce dişlerini fırçaladı.” (A2.2 DK, 2015: 10) ifadeleri öz denetim değerini,

“...Hayvanlar, ağaçlar, çiçekler bu treni çok sevmiş. Tren de onları sevmiş...” (A2.2 DK, 2015: 16) ifadeleri sevgi değerini,

“...Evde biraz dinlendi ve ödevlerini yaptı.” (A2.2 DK, 2015: 10), “Yiğit, önce ders çalışmış. Sonra futbol oynamış.” (A2.2 DK, 2015: 14) “...Ödevlerini bitirdikten sonra parka gitti...” (A2.2 DK, 2015: 21),

“Öğretmen: Ödevini yaptın mı Mehmet?

Mehmet: Evet öğretmenim. Ben ödevim için babamla konuştum.

... Öğretmen: Başka kimler ödevini yaptı?

Ayşe: Ben yaptım öğretmenim...” (A2.2 DK, 2015: 19) ifadeleri sorumluluk ve öz denetim değerlerini örneklemektedir.

“...Kara karga hatasını anlamış ve trenden özür dilemiş.” (A2.2 DK, 2015: 16) ifadesi ahlak değerini,

“...Kalın gözlüklü öğretmen dersten önce onlara havuç dağıttı...” (A2.2 DK, 2015: 10) ifadesi cömertlik değerini,

“...babam, anneme pek çok mektup yazmış. Annem onları hala saklıyor.” (A2.2 DK, 2015: 19) ifadesi sadakat değerine örnektir. Yolculuk Nereye ünitesi değer aktarımı açısından çeşitlilik göstermektedir.

Tablo 4.32: A2.2 Ders Kitabı Hayvanlar Alemi Ünitesi Değer Bulguları

2. Ünite: Hayvanlar Alemi		
Değerler	Frekans	Yüzde
Dostluk	5	38,5
Sevgi	1	7,7
Sorumluluk	1	7,7
Yardımseverlik	1	7,7
Ahlak	1	7,7
İyilikseverlik	2	15,4
Merhamet	1	7,7
Vefa	1	7,7
Toplam	13	100

Tabloya göre 2. ünite olan Hayvanlar Alemi (s.22-35) ünitesinde 8 farklı değer toplam 13 kez aktarılmıştır. Dostluk 5 (%38,5), iyilikseverlik 2 (%15,4), vefa 1 (%7,7), sevgi 1 (%7,7), sorumluluk 1 (%7,7), yardımseverlik 1 (%7,7), ahlak 1 (%7,7), merhamet 1 (%7,7), olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“...Artık ailemizden biriydi, benim en iyi arkadaşımdı...” (A2.2 DK, 2015: 24), “...Fıstık, başka bir çocuğun penceresine konmuş ve onun en iyi arkadaşı olmuş. (A2.2 DK, 2015: 24), “...Bunların yanında insanlar muhabbet kuşu, papağan, kanarya, tavşan gibi bazı hayvanları da evcilleştirerek onlarla arkadaş olmuşlar. (A2.2 DK, 2015: 26), “...Tarih boyunca insanlar ve hayvanlar doğada beraber yaşamışlar. Bazı hayvanlar insanlarla dost olmuş. (A2.2 DK, 2015: 34), “...Böylece köpekler insanların en sadık dostu olmuş. (A2.2 DK, 2015: 34) ifadeleri dostluk değerini,

“...Sen hepimizin kralısın. Biz seni çok seviyoruz...” (A2.2 DK, 2015: 34) ifadesi sevgi değerini,

“...Hayvanat bahçesinin kapısında öğretmenimiz, hayvanlara yiyecek vermeyin ve çok yaklaşmayın, diyerek bizi uyardı...” (A2.2 DK, 2015: 34) ifadesi sorumluluk değerini,

“...Kuşu banyoya götürdü ve yıkadı. Bir karton kutuya delik açıp kuşu kutuya koydu. Bu bir muhabbet kuşu. Sanırım bir sahibi var. Bir süre burada kalsın. Belki sahibini bulur, veririz...” (A2.2 DK, 2015: 24) ifadesi iyilikseverlik değerini,

“...Çünkü ormanı dolaşarak senin hastalığına çare aradım...” (A2.2 DK, 2015: 28) ifadesi yardımseverlik ve iyilikseverlik değerlerini,

“...Herkes bu olaydan ders alsın, kimse birbirine tuzak kurmasın.” (A2.2 DK, 2015: 28) ifadesi ahlak değerini,

“...Kendi kendime “Ölmüş galiba, yazık!” diyerek üzüldüm...” (A2.2 DK, 2015: 28) ifadesi merhamet değerini,

“Bir gün ormanlar kralı aslan hastalanmış. Bütün hayvanlar birer birer gelip aslanı ziyaret etmiş ve ona geçmiş olsun demişler...” (A2.2 DK, 2015: 28) ifadesi vefa değerine örnektir. Hayvanlar Alemi ünitesinde hayvanlarla dostluk kurma ön plana çıkmaktadır. İnsanların sadık dostları olan hayvanları konu edinerek vefa, merhamet, sevgi gibi değerlerin aktarımına yer verilmiştir.

Tablo 4.33: A2.2 Ders Kitabı Hobiler Ünitesi Değer Bulguları

3. Ünite: Hobiler		
Hobiler	Frekans	Yüzde
Dostluk	1	7,7
Öz Denetim	5	38,5
Sevgi	3	23,1
Ahlak	1	7,7
Dayanışma	1	7,7
Sılayırahim	2	15,4
Toplam	13	100

Tabloya göre 3. ünite olan Hobiler (s.36-49) ünitesinde 6 farklı değer toplam 13 kez aktarılmıştır. Öz denetim 5 (%38,5), sevgi 3 (23,1), sılayırahim 2 (%15,4), dostluk 1 (%7,7), ahlak 1 (%7,7), dayanışma 1 (%7,7), olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“...Sirk zamanı arkadaşlarımla birlikte sabahtan akşama kadar sirk alanında vakit geçiririz...” (A2.2 DK, 2015: 44) ifadesi dostluk değerini,

“Merhaba. Ben Emre. Benim bir müzik grubum var. Arkadaşlarımla her hafta sonu buluşup çalışırız. Her ay okulumuzda konser verimiz...” (A2.2 DK, 2015: 38), “Ahmet akşamları kitap okur.” (A2.2 DK, 2015: 44), “Ben her hafta kütüphaneden bir kitap alırım.” (A2.2 DK, 2015: 45), “Trafikteyken kırmızı ışıkta durur, yeşil ışıkta geçeriz.” (A2.2 DK, 2015: 45), “...Koleksiyoncu: Koleksiyonculuk, insana disiplini öğretir. Kendine vakit ayırmasını sağlar...” (A2.2 DK, 2015: 48) ifadesi öz denetim değerini,

“Ben Ceren. 13 yaşındayım. Gruba yeni katıldım. Müziği çok severim. Çok güzel bağlama çalarım.” (A2.2 DK, 2015: 38),

“Elif: Ben halk müziğini çok severim. Klasik müzik de dinlerim. Sen müziği sever misin?

Dilara: Ben de müziği çok severim. Ayrıca bağlama da çalarım...

Dilara: Bağlama çalmayı çok severim...” (A2.2 DK, 2015: 39), “...Ebru yapmak çok eğlenceli. Hobilerimi seviyorum.” (A2.2 DK, 2015: 43) ifadesi sevgi değerini,

“...Kazanmayı, kaybetmeyi, rakibimizi tebrik etmeyi öğreniriz...” (A2.2 DK, 2015: 46) ifadesi ahlak değerini,

“...Okuldaki bütün öğretmenler ve öğrenciler bu konsere gelirler...” (A2.2 DK, 2015: 46) ifadesi dayanışma değerini,

“...Her hafta dedemin yanına gidiyorum...” (A2.2 DK, 2015: 40), “Amcam, her yaz bizi ziyarete gelir.” (A2.2 DK, 2015: 45) ifadesi sılayırahim değerini taşımaktadır. Hobiler ünitesinin değer aktarımı açısından zengin olduğu görülmektedir.

Tablo 4.34: A2.2 Ders Kitabı Komşu Komşunun Külüne Muhtaç Ünitesi Değer Bulguları

4. Ünite: Komşu Komşunun Külüne Muhtaç		
Değerler	Frekans	Yüzde
Dostluk	3	14,4
Dürüstlük	1	4,8
Öz Denetim	3	14,4
Sabır	1	4,8
Saygı	1	4,8
Sevgi	2	9,6
Sorumluluk	1	4,8
Yardımseverlik	2	9,6
Ahlak	1	4,8
Cömertlik	1	4,8
Dayanışma	2	9,6
Kardeşlik	1	4,8
Sadakat	2	9,6
Toplam	21	100

Tabloya göre 4. ünite olan Komşu Komşunun Külüne Muhtaç (s.50-63) ünitesinde 13 farklı değer toplam 21 kez aktarılmıştır. Dostluk 3 (%14,4), öz denetim 3 (%14,4), yardımseverlik 2 (%9,6), dayanışma 2 (%9,6), sevgi 2 (%9,6), sadakat 2 (%9,6), cömertlik 1 (%4,8), dürüstlük 1 (%4,8), saygı 1 (%4,8), sabır 1 (%4,8), sorumluluk 1 (%4,8), ahlak 1 (%4,8), kardeşlik 1 (%4,8), olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“...Arkadaşlarımla hep beraber oyun oynarız...”(A2.2 DK, 2015: 52),

“...Dilara benim en iyi arkadaşım. Biz onunla çok iyi anlaşırız. Her zaman beraber oynayıp beraber gezeriz...” (A2.2 DK, 2015: 52), “Parkta arkadaşınla dostça oyna.” (A2.2 DK, 2015: 57) ifadeleri dostluk değerini,

“Babam asla yalan söylemez.” (A2.2 DK, 2015: 55) ifadeleri dürüstlük değerini,

“Babam işe hiçbir zaman geç kalmaz çünkü erken kalkar.” (A2.2 DK, 2015: 55), “Ayşe yatmadan önce her zaman dişlerini fırçalar.” (A2.2 DK, 2015: 55) ifadeleri öz denetim değerini,

“Babam bugün Amerika’dan dönüyor, aylarca bu anı bekledim.” (A2.2 DK, 2015: 57) ifadeleri sabır değerini,

“...Komşularımızla aramız çok iyi çünkü birbirimize her zaman saygı gösteririz...” (A2.2 DK, 2015: 52) ifadeleri saygı değerini,

“*...Bu apartmanı çok seviyorum çünkü burada birçok arkadaşım var...” (A2.2 DK, 2015: 52), “...Komşularımızı ve arkadaşlarımı çok seviyorum.” (A2.2 DK, 2015: 52) ifadeleri sevgi değerini,

“Ben her zaman düzenli ders çalışırım.” (A2.2 DK, 2015: 54) ifadesi hem sorumluluk hem de özdenetim değerini,

“...Üst kattaki komşumuz Arzu teyzeyle karşı komşumuz Nuran teyze de ev işlerinde bana yardım ediyorlar...” (A2.2 DK, 2015: 60) ifadesi yardımseverlik değerini,

“...Düğün hazırlıkları sırasında yalnız değiliz. Akrabalarımız ve komşularımız bize her konuda yardımcı oluyorlar. Teyzem ve halam düğün yemeklerini hazırlıyorlar. Eniştem, dayım ve amcam bazen düğün salonundaki düzenlemeleri yapıyor bazen de düğün yemekleri için markete ve pazara gidiyorlar.” (A2.2 DK, 2015: 60) ifadeleri hem yardımseverlik hem de dayanışma değerini,

“Arkadaşımla sorunlarımızı güzelce çözdük.” (A2.2 DK, 2015: 57) ifadesi ahlak değerini,

“...Düğün sahipleri, misafirlere yemek ikram eder. Eğlenceden ve yemekten sonra misafirler gelin ve damada hediyeler verirler, onları tebrik ederler...” (A2.2 DK, 2015: 61) ifadesi cömertlik değerini,

“...Komşularımızın kötü günlerinde hep yanlarında oluruz.” (A2.2 DK, 2015: 52) ifadesi dayanışma değerini,

“Bu dünya hepimizin, kardeşçe yaşayalım.” (A2.2 DK, 2015: 57) ifadesi kardeşlik değerini,

“...Komşularımızın kötü günlerinde hep yanlarında oluruz. Birbirimizi hiçbir zaman yalnız bırakmayız.” (A2.2 DK, 2015: 52), “Seni asla unutmayacağım.” (A2.2 DK, 2015: 55), ifadeleri sadakat değerini örneklemektedir. Türk insanı tarafından komşuluğa verilen değer ünite ismiyle birlikte ön plana çıkarılmıştır. Komşu Komşunun Külüne Muhtaç ünitesi kültürümüzle birlikte pek çok değerın aktarımına olanak sağlamaktadır.

Tablo 4.35: A2.2 Ders Kitabı Başarının Anahtarı Ünitesi Değer Bulguları

5. Ünite: Başarının Anahtarı		
Değerler	Frekans	Yüzde
Öz Denetim	1	7,7
Saygı	2	15,4
Sevgi	2	15,4
Yardımseverlik	2	15,4
Azim	2	15,4
Dayanışma	1	7,7
Paylaşma	1	7,7
Sadakat	1	7,7
Merhamet	1	7,7
Toplam	13	100

Tabloya göre 5. ünite olan Başarının Anahtarı (s.64-77) ünitesinde 9 farklı değer toplam 13 kez aktarılmıştır. Saygı 2 (%15,4), sevgi 2 (%15,4), yardımseverlik 2 (%15,4), azim 2 (%15,4), paylaşma 1 (%7,7), öz denetim 1 (%7,7), dayanışma 1 (%7,7), sadakat 1 (%7,7) merhamet 1 (%7,7) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“...Ben bu spor sayesinde hem evde hem de okulda çok disiplinli hareket ediyorum. Bu sayede çok başarılı oluyorum...” (A2.2 DK, 2015: 69) ifadesi öz denetim değerini,

“...Çünkü ben bir şey yapmak için önceden mutlaka izin alırım. İzin almadan hiçbir şey yapmam...” (A2.2 DK, 2015: 74), “...Eşyalarını kullanmak için ablama, abla bilgisayarını kullanabilir miyim, derim. Onlar da genellikle izin verirler. Her işi izin alarak yaparım. Böylece hiç kimseyle sorun yaşamam.” (A2.2 DK, 2015: 74) ifadeleri saygı değerini,

“...Sunucu: Galatasaray’ı çok seviyorsunuz...” A2.2 DK, 2015: 71), “Arda: Her zaman çok çalıştım hala da çalışıyorum. İşimi çok seviyorum.” (A2.2 DK, 2015: 71) ifadeleri sevgi değerini,

“...Tilki:... Etleri kurt kardeş ve ben getirebiliriz.” (A2.2 DK, 2015: 66) ifadesi yardımseverlik değerini,

“Karınca: Ben de yardım etmek istiyorum. Mesela, su taşıyabilirim.

Fil: Sen miniciksin, suyu taşıyamazsın karınca kardeş. Suyu ben taşıyım.” (A2.2 DK, 2015: 66) ifadeleri hem yardımseverlik hem de merhamet değerini,

“İki yıl üst üste Avrupa yıldızlar şampiyonu olup iki altın madalya kazandım. Gelecek yıl da dünya şampiyonasına katılmak istiyorum...” (A2.2 DK, 2015: 69), “Arda:...Her zaman çok çalıştım hala da çalışıyorum...” (A2.2 DK, 2015: 71) ifadeleri azim değerini,

“Aslan: ...Bayramda herkes görev almak istiyor. El birliği ile çok güzel bir program yapabiliriz.” (A2.2 DK, 2015: 66) ifadeleri dayanışma değerini,

“Elif kalemini alabilir miyim? / Evet, tabii alabilirsin.” (A2.2 DK, 2015: 68) ifadeleri paylaşma değerini,

“Arda:...İşime ve aileme bağlı bir insanım...” (A2.2 DK, 2015: 71) ifadeleri sadakat değerini örneklemektedir. Başarının Anahtarı ünitesinde başarıya ulaşmak için gereken azim, saygı, yardımseverlik, öz denetim, dayanışma gibi değerlerin aktarımına yer verilmiştir.

Tablo 4.36: A2.2 Ders Kitabı Hem Okudum Hem de Yazdım Ünitesi Değer Bulguları

6. Ünite: Hem Okudum Hem de Yazdım		
Değerler	Frekans	Yüzde
Öz Denetim	4	30,8
Sevgi	5	38,5
Sorumluluk	2	15,4
Azim	1	7,7
Sılayırahim	1	7,7
Toplam	13	100

Tabloya göre 6. ünite olan Hem Okudum Hem de Yazdım (s.78-91) ünitesinde 5 farklı değer toplam 13 kez aktarılmıştır. Sevgi 5 (%38,5), öz denetim

4 (%30,8), sorumluluk 2 (%15,4), azim 1 (%7,7), sılayırahim 1 (%7,7) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Dilara: ...Ben de kitap okumayı çok seviyorum ama şu an derslerim çok yoğun. Çok sık kitap okuyamıyorum...”(A2.2 DK, 2015: 80), “Soğuk gıdalar boğazımı şişiriyor. Ne soğuk su içebilirim ne dondurma yiyebilirim.” (A2.2 DK, 2015: 89) ifadeleri öz denetim değerini,

“...Elif: Kütüphaneden geliyorum, hem yeni kitaplar aldım hem de kütüphanede ders çalıştım...” (A2.2 DK, 2015: 80), “Çok ödevim var. Ne film ne belgesel izleyebilirim. (A2.2 DK, 2015: 89) ifadesi hem öz denetim hem sorumluluk değerini,

“...Dilara: Aaa, harika! Demek kitap okumayı seviyorsun.

Elif: Evet, çok seviyorum...”(A2.2 DK, 2015: 80)

*Dilara: Çok güzel. Ben de kitap okumayı çok seviyorum. (A2.2 DK, 2015: 80), “Annemi ve babamı seviyorum.” (A2.2 DK, 2015: 82), “...Ben kitap okumayı çok seviyorum. En çok da roman okumayı seviyorum.” (A2.2 DK, 2015: 87), “Elif hem şiir hem anı okumayı seviyor.” (A2.2 DK, 2015: 91) ifadeleri sevgi değerini,

“...Hikâye kitaplarını okuduktan sonra ben de hikâye yazmaya çalışıyorum... İleride bir hikâye kitabı yazmak istiyorum. İnşallah bu hayalimi gerçekleştirebilirim.” (A2.2 DK, 2015: 87) ifadeleri azim değerini,

“Bu akşam ya amcamlara ya dayımlara gidelim.” A2.2 DK, 2015: 84) ifadesi sılayırahim değerini örneklemektedir. Hem Okudum Hem de Yazdım ünitesi sevgi değeri üzerinden kitap okuma sevgisini öne çıkarmaktadır.

Tablo 4.37: A2.2 Ders Kitabı Değer Bulguları

	Değerler	Üniteler							
		Yolculuk Nereye	Hayvanlar Alemi	Hobiler	Komşu Komşunun Kültüne Muhtaç	Başarının Anahtarı	Hem Okudum Hem de Yazdım	Frekans	Yüzde %
A.	Adalet								
B.	Dostluk	1	5	1	3			10	11
C.	Dürüstlük				1			1	1,1
Ç.	Öz Denetim	9		5	3	1	4	22	24,2
D.	Sabır				1			1	1,1
E.	Saygı				1	2		3	3,3
F.	Sevgi	1	1	3	2	2	5	14	15,4
G.	Sorumluluk	4	1		1		2	8	8,8
Ğ.	Vatanseverlik								
H.	Yardımseverlik		1		2	2		5	5,5
I.	Ahlak	1	1	1	1			4	4,4
İ.	Alçak Gönüllülük								
J.	Azim					2	1	3	3,3
K.	Cömertlik	1			1			2	2,2
L.	Dayanışma			1	2	1		4	4,4
M.	Güven								
N.	İyilikseverlik		2					2	2,2
O.	Kardeşlik				1			1	1,1
Ö.	Merhamet		1			1		2	2,2
P.	Paylaşma					1		1	1,1
R.	Sadakat	1			2	1		4	4,4
S.	Sılayırahim			2			1	3	3,3
Ş.	Vefa		1					1	1,1
T.	Vicdanlı Olmak								
	Toplam	18	13	13	21	13	13	91	100

Tablo 4.37'ye göre toplam altı ünite de 21 farklı değer 91 kez kullanılmıştır. Öz denetim 22 (%24,2), sevgi 14 (%15,4), dostluk 10 (%11), sorumluluk 8 (%8,8), yardımseverlik 5 (%5,5), ahlak 4 (%4,4), dayanışma 4 (%4,4), sadakat 4 (%4,4), azim 3 (%3,3), saygı 3 (%3,3), sılayırahim 3 (%3,3), iyilikseverlik 2 (%2,2), cömertlik 2 (%2,2), merhamet 2 (%2,2), sabır 1 (%1,1), paylaşma 1 (%1,1), adalet 1 (%0,7), vefa 1 (%1,1), dürüstlük 1 (%1,1), güven 1 (%0,7), kardeşlik 1 (%1,1) olmak üzere değer aktarımına yer verilmiştir. Komşu Komşunun Külüne Muhtaç ünitesinde 21, Yolculuk Nereye ünitesinde 18, Hobiler ünitesinde 13, Başarının Anahtarı ünitesinde 13, Hayvanlar Alemi ünitesinde 13, Hem Okudum Hem de Yazdım ünitesinde 13 değer aktarımı söz konusudur. Vatanseverlik, alçak gönüllük ve vicdanlı olmak değerlerine dair bulguya rastlanmamıştır. A2.2 ders kitabı set içerisinde en fazla değer aktarımı bulgusuna ulaşılan kitaptır.

4.8. YEE Türkçe Öğreniyorum A2.2 Çalışma Kitabına İlişkin Bulgular

A2.2 çalışma kitabında; Yolculuk Nereye, Hayvanlar Alemi, Hobiler, Komşu Komşunun Külüne Muhtaç, Başarının Anahtarı, Hem Okudum Hem de Yazdım üniteleri bulunmaktadır. Çalışma kitabında 62 değer aktarımı tespit edilmiştir. Tablolarda değerlerin ünitelere göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4.38: A2.2 Çalışma Kitabı Yolculuk Nereye Ünitesi Değer Bulguları

1.Ünite: Yolculuk Nereye		
Değerler	Frekans	Yüzde
Öz Denetim	3	50
Sorumluluk	1	16,7
Sılayırahim	1	16,7
Vefa	1	16,7
Toplam	6	100

Tabloya göre 1. ünite olan Yolculuk Nereye (s.6-15) ünitesinde 4 farklı değer toplam 6 kez aktarılmıştır. Öz denetim 3 (%50), sorumluluk 1 (%16,7), sılayırahim 1 (%16,7), vefa 1 (%16,7) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Yemek yedikten sonra dişlerini fırçaladı.” (A2.2 ÇK, 2015: 11), “Akşamları yatmadan önce kitap okuyorum.” (A2.2 ÇK, 2015: 11) ifadeleri öz denetim değerini,

“Bilgisayarda oyun oynamadan önce ödevlerimi bitiririm.” (A2.2 ÇK, 2015: 13) ifadesi hem öz denetim hem de sorumluluk değerini,

“...Hakan: Ben de tatilde teyzemleri ziyaret edeceğim...” (A2.2 ÇK, 2015: 9) ifadeleri sılayırahim değerini,

“Telefon etti ve babasını sordu.” (A2.2 ÇK, 2015: 11) ifadeleri vefa değerini örneklemektedir. Yolculuk Nereye ünitesi konu kapsamıyla ilgili sorumluluk, saygı, vefa, sılayırahim, paylaşma, azim gibi değerlerin aktarıldığı bir ünite olmuştur.

Tablo 4.39: A2.2 Çalışma Kitabı Hayvanlar Alemi Ünitesi Değer Bulguları

2. Ünite: Hayvanlar Alemi		
Değerler	Frekans	Yüzde
Öz Denetim	2	20
Sevgi	2	20
Sorumluluk	2	20
Azim	2	20
İyilikseverlik	1	10
Paylaşma	1	10
Toplam	10	100

Tabloya göre 2. ünite olan Hayvanlar Alemi (s.16-25) ünitesinde 6 farklı değer toplam 10 kez aktarılmıştır. Sorumluluk 2 (%20), öz denetim 2 (%20), sevgi 2 (%20), azim 2 (%20), iyilikseverlik 1 (%10), paylaşma 1 (%10) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“...Ayşe: Dilara onu kucığına alarak sevmiş ve o anda kararını değiştirmiş...” (A2.2 ÇK, 2015: 19), “Senin adın ne küçük kedi, diyerek Boncuk’u sevdi.” (A2.2 ÇK, 2015: 21) ifadeleri sevgi değerini,

“Hafta sonumu ödevlerimi yaparak geçiririm.” (A2.2 ÇK, 2015: 21), “Kantinde ödev yaparak Dilara’yı bekledi.” (A2.2 ÇK, 2015: 21) ifadeleri hem öz denetim hem de sorumluluk değerini,

“Dilara sınava çok çalışarak sınavda başarılı olmuş.” (A2.2 ÇK, 2015: 18), “Esmâ sürekli Türkçe kitap okumuş. Esmâ Türkçeyi çok iyi öğrenmiş.” (A2.2 ÇK, 2015: 24) ifadeleri azim değerini,

“...Annesi: Aferin Dilara’ya! Bu merkezlerdeki hayvanların sıcak bir yuvaya çok ihtiyacı var.

Ayşe: ...Evet, Dilara’nın babası da öyle düşünmüş. Bu sahihsiz hayvanlardan birini alalım, demiş. Dilara da bu fikri çok beğenmiş...” (A2.2 ÇK, 2015: 19) ifadeleri iyilikseverlik değerini,

“Aslan dönüp kurda “Bunları bize paylaşır!” diye emretmiş.” (A2.2 ÇK, 2015: 23) ifadeleri paylaşma değerini örneklemektedir. Hayvanlar Alemi ünitesinde konudan hareketle ilgili değerlerin aktarıldığı görülmüştür.

Tablo 4.40: A2.2 Çalışma Kitabı Hobiler Ünitesi Değer Bulguları

3. Ünite: Hobiler		
Değerler	Frekans	Yüzde
Dostluk	3	11,1
Öz Denetim	13	48,1
Saygı	1	3,7
Sorumluluk	5	18,5
Yardımseverlik	1	3,7
Cömertlik	1	3,7
İyilikseverlik	1	3,7
Kardeşlik	1	3,7
Paylaşma	1	3,7
Toplam	27	100

Tabloya göre 3. ünite olan Hobiler (s.26-35) ünitesinde 9 farklı değer toplam 27 kez aktarılmıştır. Öz denetim 13 (%48,1), sorumluluk 5 (%18,5), dostluk 3 (%11,1), yardımseverlik 1 (%3,7), saygı 1 (%3,7), cömertlik 1 (%3,7), iyilikseverlik 1 (%3,7), paylaşma 1 (%3,7), kardeşlik 1 (%3,7) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Arkadaşlarımla oyun oynarım.” (A2.2 ÇK, 2015: 34), “Ben arkadaşlarımla satranç oynarım.” (A2.2 ÇK, 2015: 34), “Kurstan sonra arkadaşlarımla oyun oynarım.” (A2.2 ÇK, 2015: 35) ifadeleri dostluk değerini,

“...Okuldan sonra üzerimi değiştirip bir saat dinlenirim... Bir saat televizyon seyrederim...Sonra bir saat kardeşimle bilgisayarda futbol oynarız...(A2.2 ÇK, 2015: 29), “Caner her sabah kahvaltı etmeden önce elini yüzünü yıkar.” ... (A2.2 ÇK, 2015: 30), “Caner, uyumadan önce kitap okur.” (A2.2 ÇK, 2015: 30), “Aylin, her sabah tam vaktinde okula gider.” ... (A2.2 ÇK, 2015: 31), “Babam her sabah 7’de evden çıkar ve erkenden işe varır.” ... (A2.2 ÇK, 2015: 31), “Dişlerimi fırçalarım.” ... (A2.2 ÇK, 2015: 34), “Geceleri erken yatarım.” (A2.2 ÇK, 2015: 34), “Yatmadan önce kitap okurum.” (A2.2 ÇK, 2015: 35) ifadeleri öz denetim değerini,

“...İlk teneffüste, arkadaşlarımla kantinde çay içerek ödevlerimizi kontrol ederiz.” (A2.2 ÇK, 2015: 31), “...Dinlendikten sonra ödevlerimi yaparım...” (A2.2 ÇK, 2015: 29), “...Saat 20.00’de tekrar ders çalışmaya başlarım. Dersten sonra biraz kitap okur sonra da yatarım...” (A2.2 ÇK, 2015: 29), “Ödevlerimi bitirip film izlerim.” (A2.2 ÇK, 2015: 35), “Oyun oynadıktan sonra ödevlerimi yaparım.” (A2.2 ÇK, 2015: 35) ifadeleri hem öz denetim hem sorumluluk değerini,

“Babam, odama girmeden önce hep kapıyı vurur.” (A2.2 ÇK, 2015: 31) ifadesi saygı değerini,

“...Annem evde hazırlık yapar, biz ona yardım ederiz... Eşyaları arabadan indirip masamızı hazırlarız...” (A2.2 ÇK, 2015: 32) ifadeleri yardımseverlik değerini,

“Dedem, bana her bayram hediye ve harçlık verir.” (A2.2 ÇK, 2015: 31) ifadeleri cömertlik değerini,

“ Filmden sonra kardeşimle sohbet ederim.” (A2.2 ÇK, 2015: 35) ifadesi kardeşlik değerini,

“...Arkadaşlarımla ben her hafta bir roman okuyup bitiririz. İkinci teneffüste çay içerek bu kitaplar hakkında konuşuruz...” (A2.2 ÇK, 2015: 29) ifadesi paylaşma değerini örneklemektedir. Hobiler ünitesinde öz denetim, paylaşma, sorumluluk değerleri öne çıkmaktadır.

Tablo 4.41: A2.2 Çalışma Kitabı Komşu Komşunun Külüne Muhtaç Ünitesi Değer Bulguları

4.Ünite: Komşu Komşunun Külüne Muhtaç		
Değerler	Frekans	Yüzde
Dostluk	4	40
Öz Denetim	2	20
Sabır	1	10
Sevgi	1	10
Sorumluluk	2	20
Toplam	10	100

Tabloya göre 4. ünite olan Komşu Komşunun Külüne Muhtaç (s.36-45) ünitesinde 5 farklı değer toplam 10 kez aktarılmıştır. Dostluk 4 (%40), öz denetim 2 (%20), sorumluluk 2 (%20), sabır 1 (%10), sevgi 1 (%10) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Bazen arkadaşlarımla halı sahada futbol oynarız.” (A2.2 ÇK, 2015: 39), “Leyla Dilara’ya dostça sarıldı.” (A2.2 ÇK, 2015: 40), “Fatma teyze bazen komşuya gidip saatlerce sohbet eder.” (A2.2 ÇK, 2015: 40), “...Arkadaşlarıyla beraber sürekli futbol oynuyor...” (A2.2 ÇK, 2015: 43) ifadeleri dostluk değerini,

“Ara sıra kitapçıdan bir kitap alıp okurum.” (A2.2 ÇK, 2015: 39) ifadesi öz denetim değerini,

“...Kardeşimle akşamları genellikle ders çalışır sonra da kitap okuruz.” (A2.2 ÇK, 2015: 45) ifadesi öz denetim ve sorumluluk değerini,

“Annem her zaman önce kapı ve pencereleri kapatır sonra evden çıkar.” (A2.2 ÇK, 2015: 45) ifadeleri sorumluluk değerini,

“Yarın evleniyor, yıllarca bugünü bekledi.” A2.2 ÇK, 2015: 40) ifadesi sabır değerini,

“...Ben sek sek oyununu seviyorum. Kağan ise futbolu seviyor.” A2.2 ÇK, 2015: 43) ifadesi sevgi değerini örneklemektedir.

Tablo 4.42: A2.2 Çalışma Kitabı Başarının Anahtarı Ünitesi Değer Bulguları

5. Ünite: Başarının Anahtarı		
Değerler	Frekans	Yüzde
Sorumluluk	1	25
İyilikseverlik	2	50
Kardeşlik	1	25
Toplam	4	100

Tabloya göre 5. ünite olan Başarının Anahtarı (s.46-55) ünitesinde 3 farklı değer toplam 4 kez aktarılmıştır. iyilikseverlik 2 (%50), sorumluluk 1 (%25), kardeşlik 1 (%25) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“...Kenan: ...Yarınki işlerini bugün yap, rahat rahat eğlen...” (A2.2 ÇK, 2015: 52) ifadesi sorumluluk değerini,

“Zerrin: Çok hastayım.

Bülent: Senin için çorba yapabilirim.” (A2.2 ÇK, 2015: 50),

“Merve: Çok yoruldum.

Fatma: Sofrayı ben hazırlarım.” (A2.2 ÇK, 2015: 50) ifadeleri iyilikseverlik değerini,

“...Ayşe:...Ahmet benim kardeşim.

Ahmet: Ayşe ile çok iyi anlaşıyoruz...” (A2.2 ÇK, 2015: 53) ifadesi kardeşlik değerini örneklemektedir.

Tablo 4.43: A2.2 Çalışma Kitabı Hem Okudum Hem De Yazdım Ünitesi Değer Bulguları

6. Ünite: Hem Okudum Hem De Yazdım		
Değerler	Frekans	Yüzde
Dostluk	1	20
Öz Denetim	1	20
Saygı	2	40
Sorumluluk	1	20
Toplam	5	100

Tabloya göre 6. ünite olan Hem Okudum Hem De Yazdım (s.56-65) ünitesinde 4 farklı değer toplam 5 kez aktarılmıştır. Saygı 2 (%40), dostluk 1 (%20), sorumluluk 1 (%20), öz denetim 1 (%20) olarak tespit edilmiştir. Diğer değerlere ait bulguya rastlanmamıştır.

“Dünyada hiçbir dost insana kitaptan daha yakın değildir...” (A2.2 ÇK, 2015: 58) ifadesi dostluk değerini,

“...Her gün saat 06.00’da uyanıp 07.00’de işe giderim. (A2.2 ÇK, 2015: 60) ifadesi sorumluluk değerini,

“...Yemekten sonra ailece bir saat kitap okuyoruz.” (A2.2 ÇK, 2015: 60) ifadesi öz denetim değerini,

“...Hiç kimse ses çıkartmıyor, gürültü yapmıyor. Herkes büyük bir sessizlikle kitabını okuyor...” (A2.2 ÇK, 2015: 60), “...Kütüphanede ne yemek yiyebilir ne de konuşabiliriz. Orada çok sessiz olmak gerekir...” (A2.2 ÇK, 2015: 62) ifadeleri saygı değerini örneklemektedir. Hem Okudum Hem De Yazdım ünitesinde saygı değeri öne çıkmaktadır.

Tablo 4.44: A2.2 Çalışma Kitabı Değer Bulguları

		Üniteler							
	Değerler	Yolculuk Nereye	Hayvanlar Alemi	Hobiler	Komşu Komşunun Kültüne Muhtaç	Başarının Anahtarı	Hem Okudum Hem De Yazdım	Frekans	Yüzde
A.	Adalet								
B.	Dostluk			3	4		1	8	12,88
C.	Dürüstlük								
Ç.	Öz Denetim	3	2	13	2		1	21	33,81
D.	Sabır				1			1	1,61
E.	Saygı			1			2	3	4,83
F.	Sevgi		2		1			3	4,83
G.	Sorumluluk	1	2	5	2	1	1	12	19,32
Ğ.	Vatanseverlik								
H.	Yardımseverlik			1				1	1,61
I.	Ahlak								
İ.	Alçak Gönüllülük								
J.	Azım		2					2	3,22
K.	Cömertlik			1				1	1,61
L.	Dayanışma								
M.	Güven								
N.	İyilikseverlik		1	1		2		4	6,44
O.	Kardeşlik			1		1		2	3,22
Ö.	Merhamet								
P.	Paylaşma		1	1				2	3,22
R.	Sadakat								
S.	Sılayırahim	1						1	1,61
Ş.	Vefa	1						1	1,61
T.	Vicdanlı Olmak								
	Toplam	6	10	27	10	4	5	62	100

Tablo 4.44'e göre toplam altı ünite de 14 farklı değer 62 kez kullanılmıştır. Öz denetim 21 (%33,81), sorumluluk 12 (%19,32), dostluk 8 (%12,88), iyilikseverlik 4 (%6,44), saygı 3 (%4,83), sevgi 3 (%4,83), paylaşma 2 (%3,22), azim 2 (%3,22), kardeşlik 2 (%3,22), yardımseverlik 1 (%1,61), sılayırahim 1 (%1,61), vefa 1 (%1,61), sabır 1 (%1,61), cömertlik 1 (%1,61) olmak üzere değer aktarımına yer verilmiştir. Hobiler ünitesinde 27, Hayvanlar Alemi ünitesinde 10, Komşu Komşunun Külüne Muhtaç ünitesinde 10, Yolculuk Nereye ünitesinde 6, Hem Okudum Hem de Yazdım ünitesinde 5, Başarının Anahtarı ünitesinde 4 değer aktarımı söz konusudur. Adalet, dürüstlük, vatanseverlik, ahlak, alçak gönüllük, dayanışma, güven, merhamet, sadakat ve vicdanlı olmak değerlerine dair bulguya rastlanmamıştır. Temel seviye A2.2 çalışma kitabı setin en ileri seviye çalışma kitabıdır. Setteki çalışma kitapları arasında en çok değer aktarımı bu kitapta yapılmıştır.

Tablo 4.45: Türkçe Öğreniyorum Seti Değer Bulguları

	Değerler	A1.1. DERS		A1.1 ÇALIŞMA		A1.2 DERS		A1.2 ÇALIŞMA		A2.1 DERS		A2.1 ÇALIŞMA		A2.2 DERS		A2.2 ÇALIŞMA		TOPLAM	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
A.	Adalet											1	3,03					1	0,26
B.	Dostluk	1	14,2			8	9	4	8	3	5,55	3	9,09	10	11	8	12,88	37	9,62
C.	Dürüstlük									1	1,85			1	1,1			2	0,52
Ç.	Öz Denetim					16	18	12	24	13	24,05	3	9,09	22	24,2	21	33,81	87	22,62
D.	Sabır					2	2,2			1	1,85			1	1,1	1	1,61	5	1,3
E.	Saygı					2	2,2	1	2	2	3,7	1	3,03	3	3,3	3	4,83	12	3,12
F.	Sevgi	1	14,2			11	12,4	4	8	5	9,25	4	12,12	14	15,4	3	4,83	42	10,92
G.	Sorumluluk					24	27,1	15	30	6	11,1	4	12,12	8	8,8	12	19,32	69	17,94
Ğ.	Vatanseverlik							1	2									1	0,26
H.	Yardımseverlik	3	42,6			3	3,3	1	2	3	5,55	2	6,06	5	5,5	1	1,61	18	4,68
I.	Ahlak					1	1,1			1	1,85			4	4,4			6	1,56
İ.	Alçak Gönüllülük																		
J.	Azim					3	3,3	1	6	1	1,85	3	9,09	3	3,3	2	3,22	13	3,34
K.	Cömertlik					6	6,8	5	10	5	9,25	5	15,15	2	2,2	1	1,61	24	6,24
L.	Dayanışma					2	2,2	1	2					4	4,4			7	1,82
M.	Güven					1	1,1			3	5,55							4	1,04
N.	İyilikseverlik									1	1,85	4	12,12	2	2,2	4	6,44	11	2,86
O.	Kardeşlik					1	1,1	1	2					1	1,1	2	3,22	5	1,3
Ö.	Merhamet									1	1,85			2	2,2			3	0,78
P.	Paylaşma	2	28,4			2	2,2	1	2	1	1,85	1	3,03	1	1,1	2	3,22	10	2,6
R.	Sadakat					2	2,2			1	1,85			4	4,4			7	1,82
S.	Sılayırahim					1	1,1	2	4	2	3,7			3	3,3	1	1,61	9	2,34
Ş.	Vefa					1	1,1			3	5,55	2	6,06	1	1,1	1	1,61	8	2,08
T.	Vicdanlı Olmak					2	2,2			1	1,85							3	0,78
	Toplam	7	100			88	100	49	100	54	100	33	100	91	100	62	100	384	100
	%		1,82				22,88		12,74		14,04		8,58		23,66		16,12		

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde toplam 384 değer aktarımı bulgusuna ulaşılmıştır. Aktarılan değerler bakımından incelendiğinde; öz denetim 87 (%22,62), sorumluluk 69 (%17,94), sevgi 42 (%10,92), dostluk 37 (%9,62), cömertlik 24 (%6,24), yardımseverlik 18 (%4,68), azim 13 (%3,34), saygı 12 (%3,2), iyilikseverlik 11 (%2,86), paylaşma 10 (%2,6), sılayırahim 9 (%2,34), vefa 8 (%2,08), dayanışma 7 (%1,82), sadakat 7 (%1,82), ahlak 6 (%1,56), sabır

5 (%1,3), kardeşlik 5 (%1,3), güven 4 (%1,04), vicdanlı olmak 3 (%0,78), merhamet 3 (%0,78), dürüstlük 2 (%0,52), adalet 1 (%0,26), vatanseverlik 1 (%0,26) olarak tespit edilmiştir. Alçak gönüllük değerine ait bulguya ulaşılmamıştır.

Temel Seviye 1 A1.1 ve A1.2 ders ve çalışma kitaplarında toplam 144 değer aktarımı bulgusuna ulaşılmıştır. A1.1 ders kitabında 7 değer aktarımı bulgusuna ulaşılmıştır, çalışma kitabında değer bulgusuna ulaşılmamıştır. A1.2 ders kitabında 88, çalışma kitabında 49 değer aktarımı bulgusuna ulaşılmıştır. A1.1 çalışma kitabında

Temel Seviye 2 A2.1 ve A2.2 ders ve çalışma kitaplarında 240 değer aktarımı bulgusu tespit edilmiştir. A2.1 ders kitabında 54, çalışma kitabında 33 değer aktarımı bulgusuna ulaşılmıştır. A2.2 ders kitabında 91, çalışma kitabında 62 değer aktarımı bulgusuna ulaşılmıştır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı kök değerlerde ve erdemler temasında yer alan 24 değerden alçak gönüllülük hariç 23'üne YEE Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer verildiği görülmüştür.

SONUÇ

Çalışmanın bu bölümünde Türkçe Öğreniyorum setinde yer alan değerlere ait elde edilen bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

1. Ders kitapları içerisinde en fazla değer aktarımı A2.2 ders kitabında gerçekleşmiştir. 384 değer aktarımının 91'i (%23,66) sözü edilen kitaptadır. A1.2 ders kitabında 88 (%22,88), A2.1 ders kitabında 54 (%14,04), A1.1 ders kitabında 7 (%4,36) ulaşılan değer aktarımı sayılarıdır. A2.2 seviyesi set içerisinde en yüksek seviye olduğu için en fazla değer aktarımının bu ders kitabında olması olağandır. A1.2 ders kitabında ulaşılan değer bulguları A2.1 ders kitabındaki bulgulardan daha fazladır. Ders kitabı seviyesine göre değer aktarımı artışı burada gözlenmemiştir. En az değer aktarımı A1.1 ders kitabında gerçekleşmiştir. Bu da kitabın dili öğrenmeye yeni başlayanlar için ilk seviye kitabı olmasındandır. Sette temel seviye 1 olarak adlandırılan A1.1 ve A1.2 ders kitaplarında 95 değer aktarımına; temel seviye 2 olarak adlandırılan A2.1 ve A2.2 ders kitaplarında 145 değer aktarımına ulaşılmıştır.

Değer aktarımı seviyeye göre anlamlı bir şekilde artmaktadır. Sette yer alan 384 değer 240'ı metinlerin, etkinliklerin ve çalışma kitabına göre sayfa sayısının fazla olduğu ders kitaplarındadır.

2. Çalışma kitapları içerisinde en fazla değer aktarımı A2.2 çalışma kitabında gerçekleşmiştir. 386 değer aktarımının 62'si (%16,12) bu çalışma kitabındadır. A1.2 çalışma kitabında 49 (%12,74), A2.1 çalışma kitabında 33 (%8,58) ulaşılan değer aktarımı sayılarıdır. A1.1 çalışma kitabında değer aktarımı örneklenmemiştir. Kitap setine göre en fazla değer aktarımı en üst seviye çalışma kitabı olan A2.2 seviyesi kitabındadır. Ders kitaplarında da olduğu gibi A1.2 çalışma kitabında A2.1 çalışma kitabından daha fazla değer aktarımı söz konusudur. Sette temel seviye 1 olarak adlandırılan A1.1 ve A1.2 çalışma kitaplarında 49 değer aktarımına; temel seviye 2 olarak adlandırılan A2.1 ve A2.2 çalışma kitaplarında 95 değer aktarımına ulaşılmıştır. Değer aktarımı kitap seviyelerine göre artmaktadır. Setteki 384 değer 138'i çalışma kitaplarında yer almaktadır.

Çalışma kitapları da değer aktarımı açısından önemlidir ve sette değer aktarımının önemli bir kısmı çalışma kitaplarında yer alan metinler ve etkinliklerden yararlanılarak aktarılmıştır.

Her bir ders ve çalışma kitabı altışar üniteden oluşmaktadır. Aynı seviyedeki ders ve çalışma kitaplarında ünite isimleri aynıdır. Sette yer alan dört ders ve dört çalışma kitabında 24 ünite bulunmaktadır. Bir konudan hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi hedeflenmiştir.

3. A1.1 ders kitabında yer alan 7 değer 3'ü kitabın son ünitesi olan Yaşasın Okulumuz ünitesindedir. Yardımseverlik değeri Yaşasın Okulumuz ünitesinde 3 aktarım ile en fazla aktarılan değerdir. Yaşasın Okulumuz ünitesinde yardımseverlik değerinin aktarımı toplum hayatında yardımlaşmanın önemini ön plana çıkarma noktasında yerindedir. Tanışalım, Bizim Manav, Arkadaşım Elif ve Sınıfımız ünitelerinde değer aktarımı bulgusuna ulaşılmamıştır. Bu ünitelerde sınıfla ilgili saygı, sevgi, dayanışma, paylaşma vb. gibi değerlerin aktarımına yer verilebilirdi.

4. Temel seviye 1'in üçüncü kitabı olan A1.2 ders kitabında aktarılan 88 değer 33'ü Canım Annem ünitesinde yer almaktadır. Sorumluluk (10), sevgi (6), öz denetim(5) ünite de en fazla aktarılan değerlerdir. Karşılıksız sevenimiz annelerimizden hareketle sorumluluk, sevgi, öz denetim değerlerinin ön plana çıkması anneye verdiğimiz değere, sorumluluğa ve değer aktarımında annelerimizin payına işaret etmektedir. A1.2 ders kitabında Çocuk Bayramı ünitesinde yer alan 24 değer aktarımı bulgusu dikkat çekmektedir. Bu ünite de sorumluluk değerine 8 kez ulaşılmıştır. Sorumluluk değerinin tüm çocuklar için önemi büyüktür. Sorumluluk değerine sayısal olarak bu ünite de fazla yer verilmesi Türkçeyi öğrenenler için de dikkate değerdir. Günlük İşler ünitesinde 4 değer aktarımı olması Canım Annem ünitesi (33) ile karşılaştırıldığında aynı ders kitabında üniteler arasında değer aktarımı oranlarının çok farklı olduğunu göstermektedir.

5. A1.2 çalışma kitabında en fazla değer aktarımının olduğu ünite 17 aktarım ile Eski Zamanlar ünitesidir. Sorumluluk (5), öz denetim(3) dostluk (2) en fazla aktarılan değerlerdir. Bu ünite de vefa değerine rastlanmamıştır. Eski Zamanlar

ünitesi ile kültürümüzde dolayısıyla dilimizde önemli yeri olan vefa değerine yer verilebilirdi. Eski Zamanlar ünitesinden sonra Canım Annem (13) kitapta en fazla değer aktarımının olduğu ünedir. Ders kitabındaki Canım Annem ünitesinde de olduğu gibi sorumluluk (5), dostluk (2) en fazla aktarılan değerler olmuştur. Ders kitabında da olduğu gibi en az değer aktarımı Günlük İşler ve Damak Tadı üniteleridir.

6. Temel Seviye 2'nin ilk kitabı olan A2.1 ders kitabında en fazla değer aktarımı Gelecek ünitesindedir. Kitapta yer alan 54 değer 23'ü bu üniteye aktarılmıştır. Öz denetim (10), sorumluluk (3) bu üniteye en fazla aktarılan değerlerdir. Gelecek ünitesinde öz denetim ve sorumluluk değerlerinin aktarılmasına yer verilmesi dikkate değerdir. Türkçeyi öğrenen çocuklara sorumluluk ve öz denetim değerlerinin aktarımı geleceğin büyükleri için yarar arz etmektedir. 11 değer yer aldığı Bir Varmış Bir Yokmuş ünitesinde saygı değeri 2, cömertlik değeri 2 kez aktarılmıştır. Masalların anlam zenginliği düşünüldüğünde insan ilişkileri açısından bu üniteye saygı ve cömertlik değerinin ağırlıklı olarak aktarılması dikkat çekmektedir. En az değer aktarımı Haydi Alışverişe (3), Gizemli Dünyamız (4), Oyun (5) ünitelerinde yer almaktadır. 8 değer aktarılan Geçmiş Olsun ünitesinde 7 farklı değer aktarılmıştır. Vefa değeri ön plana çıkmaktadır.

7. A2.1 çalışma kitabında aktarılan 33 değer 13'ü Gelecek ünitesinde yer almaktadır. A2.1 ders kitabında da en fazla değer aktarımı gelecek ünitesinde gerçekleşmiştir. Bu üniteye aktarılan altı farklı değerden 3'ü öz denetim, 3'ü sorumluluktur. Oyun ünitesinde 9 değer aktarılmıştır. Bu üniteye 2 aktarımla iyilikseverlik ön plana çıkmaktadır. Kitaplarda bazı değerlerin aktarımına ağırlık verildiği görülmüştür. Dünyamız ünitesinde sadece 1(sevgi) değer aktarımı tespit edilmiştir.

8. Temel Seviye 2'nin üçüncü kitabı olan A2.2 ders kitabında yer alan 91 değer ünitelere birbirine yakın sayılarda dağıldığı görülmüştür. En fazla değer aktarımı 21 aktarımla Komşu Komşunun Külüne Muhtaç ünitesindedir. Bu üniteye 13 farklı değer aktarımı söz konusudur. Aktarılan değerlerin çeşitliliği kültürümüzde komşuluk ilişkilerine verilen önemin, yüklenen anlamın üniteye yansıtılmasındandır. Dostluk (3), öz denetim (3), sevgi (2) bu ders kitabında en

fazla aktarılan değerlerdir. Ünitelerin oluşturulmasında seçilen konular ve başlıklar –Yolculuk Nereye (18), Hayvanlar Alemi (13), Hobiler (13), Komşu Komşunun Külüne Muhtaç (21), Başarının Anahtarı (13), Hem Okudum Hem de Yazdım (13)- değer aktarımı sayısının ve çeşitliliğinin artmasını sağlamıştır.

Ayrıca set içerisinde A2.2'nin en ileri seviye ders kitabı olması içerdiği metinler ve etkinliklerle değer aktarımının artmasına olanak sağlamaktadır.

9. A2.2 çalışma kitabında aktarılan 62 değer 27'si Hobiler ünitesinde yer almaktadır. Hobiler ünitesinde 9 farklı değere yer verilmiştir. A2.2 çalışma kitabında yer alan 21 öz denetim değerinin 13'ü bu ünite de bulunmaktadır. İlgili alanlarımızla ilgili uğraşta öz denetim değerinin önemi bu ünite de 13 kez değer aktarımı yapılarak ön plana çıkarılmıştır. Hobiler(21), Yolculuk Nereye (6), Hayvanlar Alemi (10), Komşu Komşunun Külüne Muhtaç(10), Hem Okudum Hem de Yazdım (5), Başarının Anahtarı (4) ünitelerinde değerlerin aktarım sayıları –Hobiler(21) hariç- birbirine yakındır.

Aynı kitabın üniteleri arasında değerlerin aktarılış sayıları farklıdır. Ders ve çalışma kitaplarında yer alan ünite isimleri bu ünitelerde aktarılabilecek değerler için kılavuz niteliğindedir. Belirlenen ünite isminden hareketle seçilen konular aktarılabilecek değerlere zemin hazırlamalıdır. Fırat ve Mocan (2014), “Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Hikayeler” adlı çalışmada Türkçe ders kitaplarındaki hikâye metinlerinin, öğretim programında belirtilen tüm değer grupları açısından daha dengeli bir dağılım gösterecek şekilde seçilmesi gerektiğini belirtmiştir. Doğan ve Gülüşen (2011), “Türkçe Ders Kitaplarındaki (6–8) Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi” adlı çalışmada Türkçe dersinde etkili bir değer eğitimi gerçekleştirmek için değerlerin metinlere daha dengeli dağıtılması gerektiği ve bu değerlerin etkinliklerle düzenlenmesi gerektiğine ulaşmıştır.

Temel seviye 2’de temel seviye 1’den daha fazla değer aktarımı tespit edilmiştir. Temel seviye 1’de yer alan A1.2 ders ve çalışma kitabında temel seviye 2 A2.1 ders ve çalışma kitabında daha fazla değer aktarımı söz konusudur. Seviye arttıkça aktarılan değer artması beklenen olağan sonuçtur. A1.2 ders ve çalışma kitabı A2.1 ders ve çalışma kitabından bir alt seviye olmasına rağmen daha fazla değer aktarımına sahiptir. Karakuş (2018), “Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders

Kitaplarındaki Metinlerde Değer Aktarımı Referanslarının Yeri” adlı çalışmasında, Aksoy (2015), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmasında, Aytekin (2015), “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Değer İletimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında, Kaşkaya ve Duran (2017) “İlkokul Türkçe Ders Kitaplarının Değer Aktarımı Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada, değerlerin seviye farklılıkları dikkate alınmadan dağıtıldığını tespit etmiştir.

10. Türkçe Öğreniyorum setinde yer alan 384 değer 87’si öz denetimdir. Toplumumuzda öz denetim değerine verilen önemin dilimize dolayısıyla kitap setine yansımastır. Öz denetim değeri hedef kitle olan yaş grubunda olumlu ve örnek davranışların kalıcı hale gelmesi noktasında önemlidir. Öz denetime verdiğimiz değeri ve öz denetime olan ihtiyacı göstermektedir. 69 aktarım bulgusuna ulaşılan sorumluluk değeri öz denetim değerinden sonra en çok aktarılan değerdir. Kitap setinin hedef kitle seçtiği 10-15 yaş grubu için düşünüldüğünde sorumluluk değerinin setteki yoğunluğu dikkate değerdir. Sabır 5, kardeşlik 5, güven 4, vicdanlı olmak 3, merhamet 3, dürüstlük 2, adalet 1, vatanseverlik 1, değer aktarımı sayısına sahip olup toplumumuzun dolayısıyla dilimizin taşıdığı bazı değerlere kitap setinde yeterince yer verilmediği görülmüştür.

Pilav ve Erdoğan (2010), “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Bilgilendirici Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada, Şen (2008), “Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada bazı değerlere çok fazla yer verildiğini bazılarına yeterince yer verildiğini bazı değerlerin ise az iletilmediğini tespit etmişlerdir. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan 24 değerden 23 değer aktarıldığı bulgusuna ulaşılan Türkçe Öğreniyorum setinde tüm değerlerin tamamına yakınının aktarımı bulgusuna ulaşmakla birlikte değerlerin aktarım sayılarında sayısal olarak büyük farklılıkların olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada elde edilen bulgulardan ve ulaşılan sonuçlardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

1. Türkçe dersi öğretim programında değerlere ve değerler eğitime yer verilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında çalışacak uzmanlar için değerler eğitimi açısından Türkçe öğretimi ile paralellik gösterecek bir öğretim programı hazırlanmalıdır.

2. Kitaplar hazırlanırken seviye ile birlikte aktarılacak değer sayısında artış olmalıdır.

3. Kitap setlerinde aktarılacak değerlere yeterince yer verilmelidir.

4. Ders ve çalışma kitaplarında üniteler arasında değer aktarımı açısından büyük farklılığın olduğu gözlenmiştir. Aktarılan değerler ünitelere oranlı bir şekilde dağıtılmalıdır.

5. Aktarılacak değerler ve seçilen ünite ismi birbirini destekler doğrultuda olmalıdır.

6. Metinler ve etkinlik cümleleri değerler eğitimi süzgecinden geçirilerek kitap setlerine alınmalıdır.

7. Farklı değer sınıflamalarına göre yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitapları incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Abacı, Erdem (2018); “*Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Akbaş, Oktay (2004); “*Türk Millî Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim İkinci Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*,” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbaş, Oktay (2004); Türk Millî Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının (Değerlerinin) İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinde Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi, *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*, (Editörler: Recep Kaymakcan, Hayatî Hökelekli, Mahmut Zengin, Seyfi Kenan, Z. Seyma Arslan), Dem Yayınları (2. Basım), İstanbul, s. 673 – 695.
- Akbaş, Oktay (2008); “Değerler Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış,” *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 16, s.9-25.
- Akbulut, Serdar, ve Yaylı, Derya. (2015); “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi A1-A2 Düzeyi Ders Kitapları Üzerine Bir İzlen Çılgısı,” *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2, s. 35-46.
- Akgöl, İlker (2014); “*İlkokul Öğrencileri İçin Web Tabanlı Değerler Eğitimi*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Aktepe, Vedat (2016); *Ailede Değerler Eğitimi ve Program İhtiyacı*, Farklı Yanlılarıyla Değerler Eğitimi, (Ed.: Refik Turan, Kadir Ulusoy), Pegem Akademi, Ankara, s. 77 – 94.
- Aksoy, Hasan (2015); “*Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir İnceleme*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Konya.
- Akyol, Şebnem (2010); “*İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*,” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Altun, Sadegöl Akbaba (2003); “Eğitim Yönetimi ve Değerler,” *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s. 7-17.
- Arslan, Mustafa (2012); “Tarihi Süreçte Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi-Öğrenimi Çalılgıları,” *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2, s. 167-188.

- Atalay, Derya (2013); “2012 – 2013 Öğretim Yılı 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi ve Duygular Temalarını Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Aydın, Mustafa (2011); “Değerleri, İşlevleri Ve Ahlak,” *Eğitime Bakış Dergisi*, Cilt 7, Sayı 19, s. 39-45.
- Aykaç, Nurullah (2015); “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Genel Tarihçesi Ve Bu Alanda Kullanılan Yöntemler,” *Electronic Turkish Studies*, Cilt 10, Sayı 3, 161-174.
- Aytekin, Müşerref (2015); “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Değer İletimi Açısından İncelenmesi,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Balcı, Mustafa ve Deniz Melanlioğlu (2016); “Ana Dili Konuşuru Olmayan Öğreticilerin Görüşlerine Göre Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi,” *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, 986-1004.
- Barın, Erol (2004); “Yabancılar Türkçe Öğretiminde İlkeler,” *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1, 19-30.
- Bastem, Nuriye (2018); “A. Vahap Akbaş’ın Çocuk Eserlerinin Eğitsel Değerler Bakımından İncelenmesi,” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Bayraktar, Nesrin (2003); “Yabancılar Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi,” *Dil Dergisi*, Sayı 119, s. 58-71.
- Beldağ, Adem (2012); “İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki Değerlerin Kazanılma Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Erzurum İli Örneği),” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Biçer, Nurşat (2012); “Hunlardan Günümüze Yabancılar Türkçe Öğretimi,” *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, Cilt 1, Sayı 4, s. 107-133.
- Bulut, Sevilay (2011); “Atasözlerinin Değerler Eğitimindeki Yeri,” Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Coşkun, Eyyup (2007); *Geçmişten Günümüze Türkçe Öğretiminin Gelişimi*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Çatalbaş, Muhammed (2018); “Okul Öncesi Eğitim Programındaki Karakter Eğitiminin İncelenmesi ve Okul Öncesi Öğretmenlerinin Karakter Eğitimi Hakkındaki Görüşleri,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

- Çavuş Şahin Mehmet Kurudayıoğlu Hayrettin Tunçel, Yasemin Abalı Öztürk. (2013); “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Lisans Düzeyinde Verilen Yabancılar Türkçe Öğretimi (YTÖ) Dersine Yönelik Özyeterlik Algıları,” *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, s. 36-45.
- Çiçek, Öznur (2016); “Türkiye’de Yabancı Dil Öğretiminin Tarihi: Berlitz Usulünün Uygulanışı,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Çiftçi, Ömer, Rıdvan Demirci (2018); “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimiyle İlgili Bir Kaynakça Denemesi,” *Electronic Turkish Studies*, Cilt 13, Sayı 28, s. 265-339.
- Çintaş, Derya (2009); “İbrahim Zeki Burdurlu’nun Eserlerinde Çocuk Eğitimi İle İlgili Evrensel Değerler,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Demir, Celal (2006); “Türkçe/Edebiyat Eğitimi Ve Kişisel Kelime Serveti,” *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 169, s. 207–225.
- Demircan, Ömer (2013); *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*, Der Yayınları, İstanbul.
- Demirci, Jale (2003); Cumhuriyet’in 80. Yılında Türkiye’de Memlûk-Kıpçak Türkçesi çalışmaları, *Türkoloji Dergisi*, Cilt 16, Sayı 2.
- Demircioğlu, İsmail H. ve Ebru Demircioğlu (2016); “Tarih Eğitimi ve Değerler,” *Farklı Yanlarıyla Değerler Eğitimi*, (Editörler: Refik Turan, Kadir Ulusoy), Pegem Akademi, Ankara, s. 269 – 284.
- Dilmaç, Bülent (1999); “İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitiminin Verilmesi Ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği İle Eğitimin Sınanması,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dilmaç, Bülent (2007); “Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği İle Sınanması,” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Konya.
- Doğanay, Ahmet (2006); *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Editör: Cemil Öztürk), Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Doğan, Bahar ve Ayşe Gülüşen (2011); “Türkçe Ders Kitaplarındaki (6–8, Sınıflar) Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi,” *Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, s. 75-102.
- Durmuş, Mustafa (2013); *Yabancılar Türkçe Öğretimi* (2. Baskı), Grafiker Yayınları, Ankara.

- Durmuş, Mustafa ve Alpaslan Okur (2013); *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Epçaçan, Cevdet ve Veysel Okçu (2010); “İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi,” *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 187, s. 39-51.
- Fırat, Hatice ve Ahmet Mocan (2014); “Türkçe Ders Kitaplarındaki Hikâyelerde Yer Alan Değerler,” *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 183,s. 25-49.
- Göçer, Ali (2009); “Türkiye’de Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğreten Öğretmenlerin Uygulamalarına Yönelik Nitel Bir Araştırma,” *Dil Dergisi*, Sayı 145, s. 28-47.
- Göçer, Ali ve Selçuk Moğul (2011); “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış,” *Electronic Turkish Studies*, Cilt 6, Sayı 3.
- Güneş, Firdevs (2011); “Dil Öğretim Yaklaşımları ve Türkçe Öğretimindeki Uygulamalar/Language Teaching Approaches And Their Applications In Teaching Turkish,” *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 8, Sayı 15, s. 123-148.
- Gümüş, Sedef (2017); “Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal’ın Çocuk Romanlarının Analizi,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gürgil, Fitnat, Bahadır Kılcan, Gülcan Kılıçoğlu ve Fatma Süreyya Kurtoğlu (2019); “Hünkar Hacı Bektaş Velî Velayetnamesi’nin Kök Değerler Açısından İncelenmesi,” *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, Cilt 8, Sayı 1, s. 446-461.
- Güven, Ahmet Zeki(2014); *Değerler Eğitimi ve Türkçe Derslerinde Değerlerin Kullanımı*, Palet Yayınları, Konya.
- Güzel, Abdurrahman ve Erol Barın (2013); *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*, Akçağ Yayıncılık, Ankara.
- Hökelekli, Hayati (2010); “Modern Eğitimde Yeni Bir Paradigma: Değerler Eğitimi,” *Eğitime Bakış Dergisi*, Cilt 6, Sayı 18,s. 4-9.
- İslam Ansiklopedisi (2019); <https://Islamansiklopedisi.Org.Tr/Sila-I-Rahim>, (Erişim Tarihi: 02.07.2019).
- İşcan, Adem (2018); “Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihçesi”, *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (Ed.: Abdullah Şahin), Pegem Akademi, Ankara, s. 3- 28.
- Kaliyeva, Aizat (2015); “Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarında Değerler Eğitimi,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Kaplan, Mehmet (2005); *Kültür ve Dil*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Kara, Mehmet (2011); “Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Doğrultusunda Türkçe Öğrenen Yabancılar A1-A2 Seviyesinde Türkçe Öğretim Programı Örneği,” *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken/Journal Of World Of Turks*, Cilt 3, Sayı 3, s. 157-195.
- Kavcar, Cahit, Ferhan Oğuzkan ve Sedat Sever (2004); *Türkçe Öğretimi*, Engin Yayınevi, Ankara.
- Karakuş, Oğuzhan (2018); “Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Metinlerde Değer Aktarımı Referanslarının Yeri,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Karasar, Niyazi (2016); *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Kaşkaya, Alper ve Tacettin Duran (2017); “İlkokul Türkçe Ders Kitaplarının Değer Aktarımı Açısından İncelenmesi,” *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 7, Sayı 2, s. 417-441.
- Keleş, Nalan (2016); “ Sınıf Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri İle Öğrenen Okul Algıları Arasındaki İlişki,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Toros Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kırmızı Susar, Fatma ve İbrahim Halil Yurdakal (2019); “Sınıf Öğretmenlerinin 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’na İlişkin Görüşleri,” *Eğitim Kuram Ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, s. 64-76.
- Komisyon (2016), *Türkçe Öğreniyorum A1.1 Ders Kitabı*, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Komisyon (2016), *Türkçe Öğreniyorum A1.1 Çalışma Kitabı*, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Komisyon (2016), *Türkçe Öğreniyorum A1.2 Ders Kitabı*, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Komisyon (2016), *Türkçe Öğreniyorum A1.2 Çalışma Kitabı*, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Komisyon (2015), *Türkçe Öğreniyorum A2.1 Ders Kitabı*, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Komisyon (2015), *Türkçe Öğreniyorum A2.1 Çalışma Kitabı*, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Komisyon (2015), *Türkçe Öğreniyorum A2.2 Ders Kitabı*, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Komisyon (2015), *Türkçe Öğreniyorum A2.2 Çalışma Kitabı*, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara.

- Köylü, Mustafa (Editör) (2016); *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Kuşdil, M.Ersin, Çiğdem Kağıtçıbaşı (2000); “Türk Öğretmenlerin Değerler Yönelimi Ve Schwartz Değer Kuramı,” *Türk Psikoloji Dergisi*, Cilt 15, Sayı 45, s. 59-76.
- Memiş, Muhammet Raşit ve Mehmet Dursun Erdem (2013); “Yabancı Dil Öğretimde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri Ve Eleştiriler,” *Electronic Turkish Studies*, Cilt 8, Sayı 9, s. 297 – 318.
- Otur, Ebru (2017); “*Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Tekniklerin Türkçe Öğretimine Uyarlanması*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Özen, Yener ve Abdülkadir Gül (2007); “Sosyal ve Eğitim Bilimleri Alanlarında Evren – Örneklem Sorunu,” *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 15, s. 394-422.
- Özensel, Ertan (2003); “Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer,” *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 3, s. 217-240.
- Pilav, Salim ve Şirin Erdoğan (2016); “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Bilgilendirici Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi.” *Millî Eğitim Dergisi*, Cilt 45, Sayı 210, s. 351-371.
- Sarı, Mediha (2007); “*Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük ve Yüksek “Okul Yaşam Kalitesi” Ne Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Şahin, Abdullah ve Erhan Yeşilyurt (2017); “Osmanlı Döneminde İngilizlere Türkçe Öğretimi Kitaplarının Bibliyografik Olarak İncelenmesi,” *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, 102-113.
- Şahin, Nurullah (2017); “*Cengiz Aytmatov’un Eserlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi Ve Ortaokul Ders Kitapları İçin Metin Önerileri*,” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Şen, Ülker (2008); “Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi,” *Journal of International Social Research*, Cilt 1, Sayı 5, s. 763–778.
- Şentürk, Leyla ve Elif Aktaş, (2015); “Türkiye’de ve Romanya’da Okutulan Ana Dili Türkçe Ders Kitaplarının Değer İletimi Açısından Karşılaştırılması,” *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 13, Sayı 29, s. 215-243.
- T.C. MEB, (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme Değerlendirme*, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- T.C. MEB, (2018); *Türkçe Dersi Öğretim Programı*, Ankara.

- Tahiroğlu, Mustafa, Tahsin Yıldırım ve Turhan Çetin (2010); “Değer Eğitimi Yöntemlerine Uygun Geliştirilen Çevre Eğitimi Etkinliğinin, İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye İlişkin Tutumlarına Etkisi,” *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 30, s. 231-248).
- Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017). Müfredatta Yenileme Ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine, (Erişim Tarihi: 02.07.2019).
- Taşpınar, Mehmet (2009); “Eğitimde Örtük Program ve Değerler Eğitimi,” (Editör: Cihad Demirli), *1.İyilik Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Elazığ Valiliği İl Millî Eğitimi Müdürlüğü Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, s.25-30.
- Tokdemir, Muhammet Ahmet (2007); “*Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değerler Eğitimi Hakkında Görüşleri*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Tosun, Cengiz (2006); “Yabancı Dil Öğretim Ve Öğreniminde Eski Ve Yeni Yöntemlere Yeni Bir Bakış,” *Cankaya University Journal Of Arts And Sciences*, Cilt 1, Sayı 5, 79-88.
- TÖMER (2019); [Http://Tomer.Ankara.Edu.Tr/Hakkimizda/](http://Tomer.Ankara.Edu.Tr/Hakkimizda/), (Erişim Tarihi: 02.07.2019).
- Ulusoy, Kadir (2007); “*Lise Tarih Programında Yer Alan Geleneksel ve Demokratik Değerlere Yönelik Öğrenci Tutumlarının ve Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*,” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ulusoy, Kadir ve Ali Arslan (2016); “Değerli Bir Kavram Olarak Değer ve Değerler Eğitimi,” *Farklı Yanlarıyla Değerler Eğitimi*, (Ed.: Refik Turan, Kadir Ulusoy), Pegem Akademi, Ankara, s. 2 – 13.
- Ulusoy, Kadir ve Bülent Dilmaç (2016); *Değerler Eğitimi*, Pegem Akademi, Ankara.
- Yaman, Ertuğrul (2016); *Değerler Eğitimi (Eğitimde Yeni Ufuklar)*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Yazar, Taha (2010); “*İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Değerler Eğitiminin Mevcut Durumunun Belirlenmesi ve Öğretmenlere Yönelik Bir Program Modülü Geliştirme*,” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- YEE (2019); <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>, (Erişim Tarihi: 02.07.2019).
- YEE (2019); <https://www.yee.org.tr/tr/yayinlar/dersmateryalleri/yedi-iklim-turkce>, (Erişim Tarihi: 02.07.2019).

- Yener, Özen. (2012); “Değerlerin Kişilik ve Kimlik Kazanımındaki Rolü,” *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 4, s. 167-181.
- Yeşilyurt, Erhan (2015); “*Osmanlı Döneminde İngilizlere Türkçe Öğretimi*,”
Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek (2008); *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yüce, Sefa (2005); “İletişim ve Dil: Yöntemler, Avrupa Dil Portföyü Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi,” *Journal of Language and Linguistic Studies*, Cilt 1, Sayı 1, s. 81-88.

ÖZ GEÇMİŞ

Hasan Erçelik, 1980 yılında Afyonkarahisar ili Dinar ilçesinde doğmuştur. İlkokulu Dinar Cengiz Topel İlkokulunda, ortaokulu Dinar Anadolu Lisesinde okumuştur. 1995 Dinar depreminden dolayı lise 1 ve 2. sınıfları Isparta Anadolu Lisesinde, lise 3. sınıfı Isparta Şehit Ali İhsan Kalmaz Lisesinde tamamlamıştır. 2005 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nden mezun olmuştur. 2005 yılından itibaren MEB'e bağlı ortaokullarda Türkçe öğretmeniği yapmaktadır. 2015 yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda tezli yüksek lisans programına başlamıştır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

